

**Comenius Egyetem Bölcsészettudományi Karának
Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéke**

**Filozofická fakulta Univerzity Komenského
Katedra maďarského jazyka a literatúry**

Lanstyák István

Szórendi váltakozások egyszerű mondatokban

Nyelvhelyességi és nyelvi helyénvalósági kérdések

Szenci Molnár Albert Egyesület
Pozsony
2024

Szórendi váltakozások egyszerű mondatokban

Nyelvhelyességi és nyelvi helyénvalósági kérdések

Variabilita slovosledu v jednoduchých vetách v maďarčine

z hľadiska jazykovej správnosti a jazykovej adekvátnosti

Lektorálta:

Benő Attila (Babeş–Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár)

Horváth Péter Iván (Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Budapest)

Nádor Orsolya (Károli Gáspár Református Egyetem, Budapest)

Recenzenti:

Prof. Attila Benő, PhD. (Univerzita Babeş–Bolyai, Koložvár, Rumunsko)

Mgr. Péter Iván Horváth, PhD. (Katolícka univerzita Petra Pazmáňa, Budapešť)

Doc. Orsolya Nádor, PhD. (Reformovaná univerzita Gašpara Károliho, Budapešť)

Tieto skriptá sú určené študentom Katedry maďarského jazyka a literatúry FiF UK v Bratislave. Obsahujú učebný materiál pre predmet Jazykový manažment.

CC BY-NC 4.0

Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International

This license requires that reusers give credit to the creator. It allows reusers to distribute, remix, adapt, and build upon the material in any medium or format, for noncommercial purposes only.

Szórendi váltakozások egyszerű mondatokban: Nyelvhelyességi és nyelvi helyénvalósági kérdések by István Lanstyák is licensed under **CC BY-NC 4.0**. To view a copy of this license, visit <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

Kiadja a Szenci Molnár Albert Egyesület, Pozsony, 2024.

Vydalo Združenie Alberta Szenci Molnára, Bratislava, 2024.

ISBN 978-80-69002-19-7

EAN 9788069002197

© Lanstyák István

Tartalom

ELŐSZÓ	5
SZÓREND	8
A MONDATRÉSZEN BELÜLI SZÓRENDI HELYEK VÁLTAKOZÁSA	10
1. Az <i>-e</i> kérdőszócska szórendi helye	10
2. A megengedő <i>is</i> szórendi helye	20
A) Az <i>is</i> kötőszó funkciói	20
B) A megengedő <i>is</i> használata	20
3. Módosítók, módosító értelmű kifejezések szórendi helye	24
4. Az összetett állítmány szórendje	25
5. Összetett igealakok szórendje	26
A) Az ige és a <i>volna</i> segédszóval kapcsolatos szórendi kérdések	26
B) A <i>fog</i> segédige szórendi kérdései	27
AZ EGYES MONDATRÉSZEK SZÓRENDI HELYÉNEK VÁLTAKOZÁSA	31
1. Az alany és az állítmány szórendi helye.....	31
A) Az állítmány hátravetése	31
a) A hátravetés szokványos esetei	31
b) Ügyetlen fogalmazású mondatok	37
B) Rikkancsszórend	38
2. A tárgy szórendi helye	40
A) Főnévi tárgy	40
B) Főnévi igenévi tárgy	41
3. A határozók szórendi helye	48
A) A határozott névelőjű határozó szórendi helye	48
B) Egyéb határozók szórendi helye	49
4. A minőség- és mennyiségjelzős szerkezet szórendje	51
A) A jelző és a jelzett szó sorrendje	51
a) A melléknévi jelző és a jelzett szó sorrendje	52
b) A főnévi jelző és a jelzett szó sorrendje	57
B) Több jelző sorrendje	59
a) Alapszabályok	59
b) Több jelző sorrendje a jelzők jelentése alapján	61
c) Több jelző sorrendje a jelzők alaki felépítése alapján	62
C) A jelző kapcsolódása a jelzett szóhoz	62
5. A birtokos jelzős szerkezet szórendje	64
6. Az értelmezős szerkezet szórendje	65

KÖZBEVETÉS	66
1. A közbevetés mibenléte és funkciója	66
2. A közbevetés alkalmazása	68
JELZŐI ÉRTÉKŰ HATÁROZÓK VÁLTAKOZÁSA MÁS SZERKEZETEKEL	73
1. Jelzői értékű határozó	73
A) A jelzői értékű határozók használatának elfogadott esetei	76
B) A helytelenítés esetei	79
2. A határozók jelzősítése	81
A) Képző értékű segédszók használata	81
a) A <i>való</i> és a <i>lévő/levő</i> képző értékű segédszók használata	82
b) Más képző értékű segédszók használata	85
c) Időviszonyok	89
B) A segédszó elhagyása a szerkezetből	91
C) Ragok, határozószók, névutók melléknévképzővel ellátva	94
a) Melléknevek képzése ragos főnevekből	95
b) Melléknevek képzése névutókból	104
c) Melléknevek képzése határozószóból	105
3. Összetett mondat használata	116
A SZÓRENDET BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐK	117
1. Kiemelés	117
A) A mondat hangsúlyos rész kiemelése	117
B) Egyéb kiemelések	120
2. A szerkezettagok, ill. állandósult szókapcsolatok tagjai közti távolság	121
A JEGYZETBEN EMLÍTETT NYELVI IDEOLÓGIÁK	122
NYELVMŰVELŐ IRODALOM ÉS SZAKIRODALOM	124
VIZSGATÉTELEK.....	130
JELMAGYARÁZAT.....	134
A SOROZAT KÖTETEI.....	135

ELŐSZÓ

Ebben a jegyzetben az egyszerű mondatok szórendi kérdéseit tárgyaljuk, azon belül a következő témaköröket: 1. a mondatrészen belüli szórendi helyek váltakozása; 2. az egyes mondatrészek szórendi helyének váltakozása; 3. közbevetés; 4. a jelzői értékű határozók váltakozása más szerkezetekkel; 5. a szórendet befolyásoló tényezők. Olyan nyelvi változókat mutatunk be tehát, melyeknek a változatai eltérő szórendi megoldások.

A nyelvi változók meghatározásából következően olyan szórendi változatokról van szó, melyeknek azonos a denotatív jelentése, s ha valamiben különböznek, akkor az „csak” a stílusértékük, valamint az, hogy milyen minőségű szövegekben fordulnak elő jellemző módon. A nyelvi változók általános kérdéseiről a jegyzetsorozatnak egy másik darabjában olvashatunk; ennek címe *Váltakozások a magyar nyelvben nyelvhelyességi és nyelvi helyénvalósági szempontból*.

A legfontosabb kérdés, amelyet a tárgyalt nyelvi váltakozások során felteszünk magunknak, és megpróbálunk megválaszolni, az, hogy a tárgyalt nyelvi változók egyes változatai miben különböznek egymástól stílusérték és általában használati érték tekintetében, milyen stílusú, ill. milyen minőségű szövegekben szokás, ill. célszerű őket használni.

A jegyzetsorozat a pozsonyi Comenius Egyetem Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékének kiadványszerkesztő szakos hallgatói számára készült; javarészt a *Nyelvalakítás* (FiF.KMJL/A-boED-119/15 – *Jazykový manažment*) című tantárgy anyagát tartalmazza. Az itt tárgyalt nyelvi váltakozások ismeretére a másik két oktatási program keretében tanuló hallgatóinknak – a tanár és a fordító–tolmács szakosoknak – is szükségük van, csak éppen az ő tanrendjükben nincs olyan kurzus, melynek keretében ezek a kérdések részletesen tárgyalhatók volnának.

A jegyzet érdemi része a fent jelzett öt témakört öt különálló fejezetben tárgyalja.

Az első, melynek címe *A mondatrészen belüli szórendi helyek váltakozása*, öt alfejezetre tagolódik. Az első egy jól ismert ún. nyelvhelyességi kérdéssel, az *-e* kérdőszócska szórendi helyével foglalkozik; a másik egy hasonló, mégis a laikus beszélők részéről rendszerint nem tudatosuló problémáról, a megengedő *is* kötőszó szórendi helyéről szól. Ezekon kívül egy-egy alfejezet van szánva a módosítószók, módosító értelmű kifejezések szórendi helyének, az összetett állítmány szórendjének, valamint az összetett igealakok szórendi problémáinak.

A jegyzet érdemi részének második nagy fejezete *Az egyes mondatrészek szórendi helyének váltakozása* című, egy vagy több alfejezetben tárgyalja a mondatrészek szórendi helyével kapcsolatos váltakozásokat. Az első az alany és az állítmány, a második a tárgy, a harmadik a határozók szórendi kérdéseivel foglalkozik. A jelzők sorrendjének három alfejezet van szánva: az egyik a minőség- és mennyiségjelzőknek, egy másik a birtokos jelzőknek, egy további pedig az értelmező jelzőknek a szórendi problémáit tárgyalja.

A harmadik fejezet, a *Közbevetések* című, a közbevetésekkel kapcsolatos két kérdéssel foglalkozik, egy-egy alfejezetben. Az első a közbevetés mibenlétét és funkcióját taglalja, a másik a közbevetés gyakorlati alkalmazásának legfontosabb problémáit veszi sorra.

A negyedik fejezet a *Jelzői értékű határozók váltakozása más szerkezetekkel* címet viseli, s olyan nyelvi formákkal foglalkozik három alfejezetben, amelyek határozói tartalmat hordoznak, de nem az állítmánynak, hanem valamely más mondatrésznek vannak alárendelve, vagyis ilyen szempontból mintegy jelzőként viselkednek. Az első alfejezet a jelzői értékű hátravetett határozókat tárgyalja, a másik a határozók jelzősítésének többféle módozatát mutatja be, a harmadik pedig a probléma megoldásának egy „radikálisabb” lehetőségét villantja fel, a jelzői tartalom mellékmondat formájában való megfogalmazását.

A jegyzet érdemi részének utolsó fejezete, a címének megfelelően – *A szórendet befolyásoló tényezők* – azzal foglalkozik, hogyan befolyásolja a szórendet a mondat valamely hangsúlyosabb részének a kiemelése, valamint az a törekvés, hogy a szerkezettagok vagy az állandósult kapcsolatok egyes elemei ne kerüljenek zavaróan messze egymástól.

Mivel az emberek nyelvhasználatára hatással vannak az általuk vallott nyelvi ideológiák, a jegyzetsorozat többi darabjához hasonlóan itt is utalunk azokra az ideológiákra, amelyek befolyásolják a nyelvhasználati szabályok megfogalmazását, s magát a nyelvhasználatot is. A folyó szövegben az egyes nyelvi ideológiákat csak megemlítjük, a dolgozat érdemi részét követő fejezetben viszont rövid jellemzést adunk róluk.

A jegyzet szövege a jobb áttekinthetőség és könnyebb tanulhatóság érdekében nem tartalmaz hivatkozásokat, a hosszabb szó szerinti idézetek kivételével. Ezt némiképp pótlandó, a legfontosabb felhasznált, ill. a kérdés további tanulmányozásához felhasználható nyelvművelő irodalom és nyelvészeti szakirodalom témakörök szerint van rendezve.

A jegyzet legvégén ellenőrző kérdéseket találunk, melyek a hallgatók figyelmét ráirányítják a legfontosabb tudnivalókra, s így megkönnyítik a zárthelyi dolgozatokra, valamint a félév végi vizsgára való felkészülésüket. Ezek egy része egyszersmind vizsgatétel is.

Mivel a jegyzetsorozat megjelentetésére nem adtunk be pályázatot, a kötetet magam tördeltem be, idő és tördelési gyakorlat híján a lehető legegyszerűbb módon, a szövegben való tájékozódást megkönnyítő fejléc és navigáció alkalmazása nélkül. A fejezetről fejezetre történő ugrás a &, valamint a # jelre való rákereséssel oldható meg, melyek a fejezetcímek előtt állnak.

Köszönettel tartozom azoknak, akik a jegyzet megjelentetését lehetővé tették: lektoraimnak, Horváth Péter Ivánnak, Nádor Orsolyának és Benő Attilának, továbbá a Magyar Tudományos Akadémiának, amely Domus ösztöndíjprogramja keretében támogatta a témával kapcsolatos kutatásaimat, részben közvetlenül, részben a somorjai Fórum Kisebbségkutató Intézetben működő Gramma Nyelvi Iroda közvetítésével. A nyelvalakítás némely általánosabb vonatkozásával a Comenius Egyetem Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén foglalkoztam a Szlovák Kutatás- és Fejlesztéstámogató Ügynökség APVV-17-0254 sz. projektjének keretében.

Köszönet illeti a munkahelyemet is, a Comenius Egyetem Bölcsészettudományi Karának mindenkori vezetését, valamint a Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék mindenkori vezetőjét, akik évtizedekig nyugodt körülményeket biztosítottak a kutatási (és persze az oktatási) munkámhoz. Nem ők tehetnek róla, hogy a minisztérium abnormális követelményeket támasztó minősítési rendszere az elmúlt években egyre inkább lehetetlenné tette az elmélyült kutatást és azt, hogy igazán kiérlelt munkákat adjak ki a kezemből.

& SZÓREND

A magyar nyelvet – sok más nyelvvel együtt, pl. a szlovákkal vagy a latinnal – hagyományosan **szabad** szórendűnek mondják, szembeállítva az olyan nyelvekkel, mint amilyen az angol, a német vagy a francia, amelyek **kötött** szórendűek.

A **KÖTÖTT SZÓRENDŰNEK** mondott nyelvekben az egyes mondatrészeknek a mondatban elfoglalt sorrendi helye viszonylag **stabil**.

Például az alanyt – a legtöbb esetben – az állítmány követi, azt pedig a tárgy (ún. SOV szórend), mint az angolban, pl. *He has eaten the cake*. Ez a stilisztikailag jelöletlen megoldás.

A **SZABAD SZÓRENDŰNEK** mondott nyelvekben az egyes mondatrészek sorrendi helye **többféle** is lehet; az eltérő szórendi megoldások közt vannak nagyjából **azonos jelentésűek** is, de **eltérő jelentésűek** is, tehát **maga a szórend is jelentést hordoz**. (És persze az egyes megoldásoknak más-más lehet a stílusértéke is.)

Például a magyarban mondhatjuk azt, hogy *Megette a sütit*, de azt is, hogy *A sütit megette*. Más-más szövegkörnyezetbe illik a kettő, de nagyjából azonos a denotatív jelentésük. Ezekhez képest eltérő jelentésű *A sütit ette meg* változat, mert ebben a *süti* szóra erős hangsúly esik.

A *Nyelvművelő kézikönyvtár* (NymKsz.² 2005: 529) a magyar szórenddel kapcsolatosan ezt mondja: „A magyarul fogalmazónak a szövegkörnyezet és a közlési helyzet egészét kell figyelembe vennie, s a látszólag nagyon sokféle szórendi változat közül általában csak egyetlenegy vág egybe tökéletesen a kifejezendő tartalommal.”

Ez így mindenképpen erős túlzás: vannak azért **szinonim szórendi megoldások**, melyek közt a jelentésbeli különbség minimális, és a legszigorúbb vizsgálat sem segít annak eldöntésében, hogy az adott helyzetben melyik volna a legmegfelelőbb. Ez alább ki is fog derülni, s konkrét példákat is látunk majd alternatív szórendi megoldásokra.

Érdeemes a *Mai magyar nyelvünk* című kötetre utalni, mely szerint voltaképpen „igen sok finom szabálya van szórendünknek, ezeket azonban könnyebb megérezni, mint megmagyarázni” (Grétsy szerk. 1976: 71).

Valóban ez a helyzet. Ezért helyesebbnek tűnik azt mondani, hogy – szemben a hagyományos véleménnyel – a magyar szórend **nem szabad**, hanem **VÁLTOZATOS**. Az egyes változatoknak többnyire **nem a társas jelentésük** más (azaz nem arról van szó, hogy eltérő társadalmi rétegekhez kötődnének), sőt gyakran még csak **nem is a stílusértékük** különbözik, hanem az eltérő szórendi lehetőségeknek általában **belső nyelvi okai** vannak.

Persze arra is akad példa, hogy a szórendi változatoknak a társas jelentésük más, ilyen pl. az -e kérdőszócska szórendi helye. A mondatrészek szórendi helyének is lehetnek társas vonatkozásai, de ezek inkább csak kisebb gyakorisági eltérésekben mutatkoznak meg.

Szórend tekintetében jelentős **különbség** van a **beszélt** és az **írott** nyelv között: a besznye szórendi szabályai **jóval lazábbak**, mint az írott nyelvek. A besznyében a mondatrészek sorrendje sokszor a **gondolatok csapongását** követi.

Ez a „gondolati csapongás” az írásban fogalmazott szöveg szórendjét is érinti, főleg ha gyorsan, spontán módon fogalmazunk. Ezért nagyon fontos, hogy az írásban fogalmazott szövegeket **elolvassuk magunk után**. Ha rendezett szövegre törekszünk, legalább **egyszer-kétszer** szükséges elolvasni, ha gondozottra, legalább **kétszer-háromszor**, egyrészt attól függően, hogy **mennyire igényes** a szöveg, másrészt attól függően, mennyire vagyunk **gyakorlott** fogalmazók, harmadrészt attól, mennyire **nyugodtak** a külső és belső körülményeink (van-e valami a külső környezetben, ami elvonja a figyelmünket, mennyire vagyunk fáradtak stb.).

A szövegnek a stílusa e tekintetben kevésbé számít: egy **bizalmas** stílusú szöveg is **jobban olvasható**, sőt könnyebben érthető, ha magunk után elolvasva javítunk a szórenden. Persze a **választékos** és **formális** stílusú szövegek esetében a szórendre való odafigyelés **még inkább követelmény**.

& A MONDATRÉSZEN BELÜLI SZÓRENDI HELYEK VÁLTAKOZÁSA

Ebben a fejezetben nem az egyes mondatrészek szórendi helyéről lesz szó, hanem **egy-egy mondatrészben belüli** egységekről.

Jól ismert nyelvhelyességi kérdés az **-e kérdőszócska** szórendi helye; ezzel foglalkozunk az első fejezetben. Nemcsak a régi magyar nyelvben volt eltérő a szórend a maitól, hanem a mai magyar nyelvjárások sem egységesek az -e kérdőszócska helye tekintetében, s ez kihat a köznyelvi használatra is, ahol széleskörű váltakozást tapasztalunk.

Az -e kérdőszócskához hasonló szórendi variánsok vannak a **megengedő értelmű is** kötőszó használatában is, ami nem csoda, hiszen az -e és az *is* egyaránt **simulószó**, csak más-más módon írjuk őket. A megengedő *is* szórendi helyével foglalkozik a második fejezet.

A harmadik fejezetben a **módosítószók** és más **módosító értelmű kifejezések** szórendi helyével foglalkozunk, a negyedik fejezetben az **összetett állítmányon** belül az igei és a névszói rész szórendjéről lesz szó, az utolsó, ötödik fejezetben pedig az **összetett igealakokról**.

1. Az -e kérdőszócska szórendi helye

1. Az -e kérdőszócska hagyományosan **eldöntendő kérdésben** szerepel, a mai köznyelvben egyre ritkábban (*Eljön-e?*). Visszaszorulásának nyilvánvalóan az az oka, hogy a kérdő (emelkedő-eső) hanglejtés nélkülözhetővé teszi (*Eljön?*). A nyelvjárások egy részében és egyes kötött kifejezésekben (pl. *Szabad-e locsolni?*) viszont az -e kérdőszócska még erősebben tartja magát.

A mai napig kötelező az -e kérdőszócska használata a köznyelvben is **függő kérdésben**. Itt a mai nyelvben kétféle **szórendi** megoldással találkozunk (*Megkérdeztem, hogy el-e jön : Megkérdeztem, hogy eljön-e*). Az elsőnek feltüntetett szórendet, amely a regionális használatra jellemző, nemcsak a **nyelvművelők helytelenítik**, hanem sok **laikus beszélő** is.

Az -e kérdőszócska szórendi helye a mai magyar nyelvben tehát alapvetően kétféle lehet:

a) A nyelvjárások egy részében, valamint némely régió bizalmas stílusú regionális köznyelvében az -e kérdőszó mindig a **mondathangsúlyos elemhez** járul: ha az ige a mondathangsúlyos elem, akkor az **igéhez**, ha az igenek igekötője van vagy tagadószó, ill. hangsúlyos bővítmény kapcsolódik hozzá, akkor az **igekötőhöz** vagy a **hangsúlyos bővítményhez**, névszói-igei állítmány esetében pedig annak **névszói részéhez**.

b) A nyelvjárások másik részében, valamint a szupraregionális köznyelvben az -e kérdőszócska az **igéhez** kapcsolódik, ha nincs a mondatban segédige; ha van segédige, akkor az -e a **segédigéhez** járul. Ez a helyzet a névszói-igei állítmány esetében is: a kérdőszó az igei **részhez** kapcsolódik, ha nincs segédige a szerkezetben, ha van, akkor a **segédigét** követi.

Mivel az igekötő, a tagadószó, a hangsúlyos bővítő, valamint a segédige előfordulásának és együtt-előfordulásuknak **többféle lehetősége** van, nézzük meg ezeket a szabályokat részletesebben! A táblázatok bal oldali oszlopában a némely régió informális stílusú regionális köznyelvben honos formák szerepelnek, a jobb oldaliban pedig a szupraregionális köznyelvre jellemző formák.

A) Igei állítmány esetében

a) Ha az igének **nincs igekötője, sem hangsúlyos bővítője**, nincs váltakozás, mert csak egyetlen kapcsolódási lehetőség van:

Megkérdeztem, <u>kér-e</u> még belőle.

b) Ha az igének **igekötője** van, az *-e* kérdőszócska a bizalmas stílusú regionális használatban az **igekötőhöz** kapcsolódik, a szupraregionális köznyelvben pedig az **igéhez**:

<i>Bizalmas stílusú regionális</i>	<i>Szupraregionális</i>
Megkérdezte, hogy <u>el-e kérheti</u> a biciklimet.	Megkérdezte, hogy <u>elkérheti-e</u> a biciklimet.

c) Ha **tagadószó** áll az ige előtt, a bizalmas stílusú regionális használatban a **tagadószóhoz**, a szupraregionális köznyelvben pedig az **igéhez** kapcsolódik a kérdőszó:

<i>Bizalmas stílusú regionális</i>	<i>Szupraregionális</i>
Megkérdezte, hogy <u>nem-e vehetne</u> még belőle.	Megkérdezte, hogy <u>nem vehetne-e</u> még belőle.

d) Ha az igének **hangsúlyos bővítője** van, a bizalmas stílusú regionális használatban a **hangsúlyos bővítőhöz** járul az *-e* kérdőszócska, a szupraregionális használatban pedig az **igéhez**:

<i>Bizalmas stílusú regionális</i>	<i>Szupraregionális</i>
Megkérdezte, hogy <u>ott-e van</u> még a kutya.	Megkérdezte, hogy <u>ott van-e</u> még a kutya.

e) Összetett (analitikus) igealakok esetében az *-e* kérdőszócska a bizalmas stílusú regionális használatban a **főigéhez** járul, a szupraregionális használatban pedig az **igei segédszóhoz**:

<i>Bizalmas stílusú regionális</i>	<i>Szupraregionális</i>
Megkérdezte, <u>játszott-e volna</u> vele.	Megkérdezte, <u>játszott volna-e</u> vele.

B) Névszói, ill. összetett (névszói-igei) állítmány esetében

a) Ha nincs ige, nincs váltakozás, a kérdőszó csak a **névszóhoz** járulhat, mind a regionális, mind a szupraregionális használatban:

Megkérdezte, <u>tanár-e</u> a férje.
Megkérdezte, <u>meleg-e</u> a leves.
Megkérdezte, <u>korai-e</u> erről beszélni.

b) Ha van igei része is az állítmánynak, azaz összetett állítmányról van szó, akkor -e kérdőszócska a regionális használatban a névszóhoz, a szupraregionális használatban az igéhez járul:

<i>Bizalmas stílusú regionális</i>	<i>Szupraregionális</i>
Megkérdezte, <u>tanár-e</u> vagyok.	Megkérdezte, <u>tanár</u> vagyok-e.

Mohó-e vagy?

Társulat: Műszínház (Budapest) | Rendező: Bakonyvári Krisztina | 16

Cím: **Anyu-e vagy?**

Időtartam: 90 perc

Időpont: 08.05. péntek, 18:00-19:30 | Helyszín: Régi Zsinagóga | Jegyár: 2000 Ft

Multikulti
Knausz Imre: Progresszív-E Vagy?

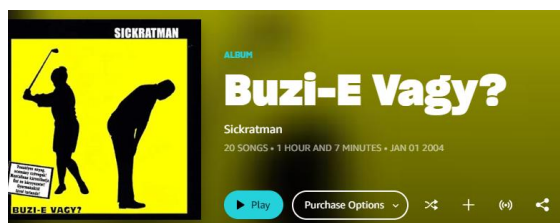
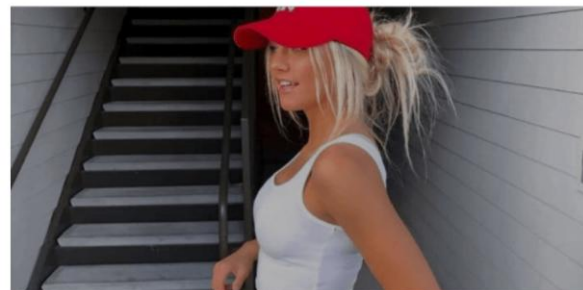
Újságíró-e vagy?

Dévényi István | 2022. november 10., 06:10 | Koffein

Szexi-e vagy?

okt 5, 2020 | Blog, Nőiség, szépség, önismeret

A képek **megettévesztőek**, mivel nem a regionális hatást tükrözik, hanem nyilvánvalóan a provokatív szövegű, „Buzi-e vagy” című Sickratman-szám analógiájára jöttek létre, sajátos stílus hatás céljából történő stílustörésként.

Nemcsak stílusjátékra alkalmas a regionális forma, hanem szójátéokra is:

A Pál utcai fiúkhoz
bedob valamit a
postás.
- Menj, nézd meg
nem-e csekk Ernő!

c) Ha **tagadószó** áll az ige vagy a névszó előtt, akkor a regionális használatban az **-e** kérdőszócska a **tagadószóhoz**, a szupraregionális használatban pedig az **igéhez** vagy a **névszóhoz** járul:

<i>Bizalmas stílusú regionális</i>	<i>Szupraregionális</i>
Megkérdezte, <u>nem-e tanár volt</u> a nagyapja.	Megkérdezte, <u>nem tanár volt-e</u> a nagyapja.
Megkérdezte, <u>nem-e tanár</u> a nagyapja.	Megkérdezte, <u>nem tanár-e</u> a nagyapja.

d) **Összetett** (analitikus) igealakok esetében a regionális használatban a **főigéhez** járul az **-e** kérdőszócska, a szupraregionális használatban pedig az **igei segédszóhoz**:

<i>Bizalmas stílusú regionális</i>	<i>Szupraregionális</i>
Megkérdezte, <u>tanár lett-e volna</u> , ha engedik továbbtanulni.	Megkérdezte, <u>tanár lett volna-e</u> , ha engedik továbbtanulni.

A nyelvművelők a regionális használatot a köznyelvben jó esetben „**pongyolaságnak**”, rosszabb esetben „**súlyos, kirívó hibának**” tartják.

Valójában nincs szó sem pongyolaságról, sem hibáról, hanem egy másfajta szabály alkalmazásáról, hiszen teljesen **indokoltan** van máshol a kérdőszó: a **hangsúlyos elemhez kötődik**. Ez **ugyanúgy szabály**, mint a köznyelvi szabály, semmivel se pongyolább az egyik, mint a másik.

A *Magyar nyelvhasználati szótár* (Balázs–Zimányi 2007: 57) nagyon jól felismeri a regionális szórend használatának **indítékát**, amikor így fogalmaz: „Egyik lehetséges magyarázata mindkét nem normatív alaknak az, hogy az **-e** kérdőszó **a beszélő szándékához igazodik**, mivel a **leghangsúlyosabb** szóra kérdez rá.”

E helytállónak látszó magyarázat fényében elég **abszurd** azt mondani, hogy egy olyan nyelvi forma használata, mellyel **a beszélő a szándékához igazodik**, „pongyola” volna, vagy egyenesen „durva hiba”.

A valódi kérdés persze itt is az, hogy milyen az egyik és milyen a másik formának a **stílusértéke** és **társas jelentése**, mert ebből kapunk eligazítást arra a nézve, milyen kontextusban melyik formát célszerű használni.

A szlovákiai magyar nyelvterület nyugati része a **dunántúli nyelvjáráshoz** tartozik, melyben a regionális szórend érvényesül, így ott a legtöbb beszélő **a regionális használat szabályait sajátítja el** gyermekkorában.

Mivel az -e kérdőszócska használatának regionális szabályai elég erősen **megbélyegzettek** (bár nem annyira, mint a suksükölés és a nákolás), csak a **saját közösségünkben** használhatjuk ezeket a formákat biztonságosan; amennyiben idegenek is részt vesznek a kommunikációban, fennáll a veszélye, hogy **iskolázatlannak** néznek bennünket. Ugyanis a regionális formák használata a felmérések alapján is (főleg Magyarországon) a kevésbé iskolázott beszélőkre jellemző, s ezért sokak szemében **iskolázottsági kérdésnek** számít.

Ebből következően olyan helyzetben, ahol fennáll a megbélyegzés veszélye, jobban tesszük, ha a **szupraregionális használat szabályait** érvényesítjük beszédben és írásban egyaránt.

Mindenképpen a **szupraregionális használat szabályai** illenek a **formális** és a **választékos** stílusba, a **szöveg minőségétől függetlenül**.

2. Meg kell még jegyezni, hogy a regionális használati szabályokon belül is vannak megítélésbeli különbségek.

A **legerősebben** akkor van megbélyegezve a regionális szórend, amikor az -e kérdőszócska **tagadószóhoz** vagy **igekötőhöz** kapcsolódik:

<i>Erősen megbélyegzett</i>	<i>Elfogadott</i>
Nézd meg, <u>nem-e</u> jött meg a szerelő!	Nézd meg, <u>nem</u> jött-e meg a szerelő!
Nem tudom, <u>nem-e</u> korai erről beszélni.	Nem tudom, <u>nem</u> korai-e erről beszélni.
Kíváncsi vagyok, hogy már <u>meg-e</u> írtad a leckét.	Kíváncsi vagyok, hogy már <u>megírtad-e</u> a leckét.

A regionális szórendi megoldás durva megbélyegzésére megdöbbentő példát találtunk a Népszavában, egy névtelen szerzőtől:

Nem-e?

Őszintén mondom, nem a hölgyet akarom bántani, akinek még a nevét is elfelejtettem, amikor elolvastam a Duna tévé képernyőjén. A határszélről, Hegyeshalomról jelentkezett be, tudósítóként számolna be, mi történt azon a napon. Becsületesen el is mondta, hogy a rendőrök lefűleltek egy minden irat nélkül, már hátracsavart karral be is kísérték. Más egyéb? – kérdezték. Még annyi, hogy kora reggeltől rendőrök átvizsgáltak minden autót, bukkannak-e szabálytalanra. Mit kerestek? – következett a ravasz műsorvezetői faggatás, és ekkor én képedtem el. A Duna tévé föliratú mikrofonba a kisasszony azt felelte: „Nem-találnak rejtett menekülőt.” Nem hittem a fülemnek. És mást nem kerestek? Mire a tudósító megismételte: „Nem-e történt egyéb is.” Elhangzott 2015 október elején. A kormány kérkedik, mennyire nemzeti, és főként a hírszolgálat a mennyire az, és akkor a néző füle hallatára tiporják lábbal a gyönyörű magyar nyelvet. Remélem, a hölgygel többé nem találkozom. Ne bántásák, csak kérjék föl, keressen más munkakört. Mondjuk szerkesztőit. Oktassa a beosztottait.

Enyhébb a regionális szórend megítélése, amikor a segédige „helyett” a **főigéhez** járul az -e kérdőszó.

<i>Enyhébben megbélyegzett</i>	<i>elfogadott</i>
Érdekelne, hogy te <u>tudtál-e</u> volna válaszolni.	Érdekelne, hogy te <u>tudtál volna-e</u> válaszolni.

Erre a formára könnyű adatokat gyűjteni az internetről. Néhány példa a *ment-e volna* kifejezésre (sokkal több található az interneten):

<p>A Schobert testvérek a fődíj játékot nagyon ügyesen kezdték a Szerencsekerék VIP-ben. A feladványból mindössze öt darab betű hiányzott. Ifjabb Schobert Norbi gyorsan megfejtette a feladvány elejét, de aztán az utolsó szót már nem tudták kitalálni. A megfejtést nem mondjuk meg, hogy mindenki tesztelhesse a tudását, hogy neki <u>ment-e volna</u> ennyi idő alatt a feladvány.</p>
<p>Akkor most nézzük meg azt, hogy mi lett volna, ha. Mi lett volna, ha Rudolf nem hal meg, ő kerül trónra? Itt ugye a szarajevói merénylet is rögtön megkérdőjeleződik, <u>hogyment-e volna</u> akkor Szarajevóba. Mi lett volna velünk?</p>
<p>Sopron és környéke (kilenc település, 257 négyzetkilométernyi területtel) jelentette tehát az egyetlen olyan térséget, amelynek esetében a nagyhatalmak elismerték a trianoni határok revízióját. <u>Hogyment-e volna</u> ez a Lajtabánság nélkül, az kérdés marad. Ahogy az is, hol fejezte be életét Prónay, aki a két világháború közt közéletileg aktív maradt, részt vett a szélsőjobboldali mozgalmakban, majd 1945-ben magukkal vitték a szovjetek.</p>
<p>A Felcsút FC nem tudjuk, <u>hogyment-e volna</u> Orbán Viktor nélkül de az biztos, ha nincs a miniszterelnök, most nem lennének a magyar bajnokság első osztályában. Pipa.</p>
<p>Marko ezért végül azt mondta Hornernek, hogy „kizárt”, hogy Hamiltont a Red Bullhoz hozzák. Persze kérdés, <u>hogyment-e volna</u>, hiszen állítása szerint a csapatából senki nem kereste meg a Red Bullt, azaz az apja vagy a tudta nélkül cselekedett, vagy Hamilton nem akarta kiadni őt. Mindenesetre az FIA tegnapi díjátadó gáláján ismét elmondta, hogy a Mercedesszel mindent megtesznek azért, hogy mielőbb elkapják a Red Bullt.</p>
<p>A 4. percben Radakovics lövése zúgott el a jobb kapufa mellett, ezt követően „<i>Grosics átadta a helyét Szentmihályinak. A levonuló kapust még egyszer forrón megtapsolta a Népstadion közönsége</i>”. Utóbb arra a felvetésre, <u>hogyment-e volna</u> a védés ezen a mérkőzésen is, ezt mondta: „<i>Azt hiszem ment volna, de felelősség is van a világon. Ez a meccs, már nem az én meccsem.</i>” Nyolcvanhatszoros válogatottként búcsúzott.</p>
<p>Mit csinálnék másként? – a mai napig nem tudom, hogy mi volt a gond a nemzetközi joggal. Az akkori tudásszintemhez és jogi ismeretemhez mérten nem tudtam megtanulni? Vagy az első kudarc után lélekben feladtam? Nem tudom. Nem éreztem rossz döntésnek azt, hogy inkább azokat a tantárgyakat preferáltam, amikre épültek továbbiak. De talán jobb lett volna eleve ezekkel kezdenem és meghagyni az utolsó 2(-3) hetet direkt a nemzetközi jogra és egy hosszú, alapos felkészüléssel letudni. Nem tudom, <u>hogyment-e volna</u>, de az biztos, hogy nagyobb eséllyel vágtam volna neki.</p>
<p>A Harmatinál tudtam tesztmotort vezetni. 20 perces egy kör, én az 5. percben tudtam, hogy ezt AKAROM! :) Nagyon jól ment (105km/h-ig gyorsult alattam, nem tudom <u>hogyment-e volna</u> még, de nem is húztam tovább), baromi jól kanyarodik, nagyon könnyű vezetni. / Használtan nem nagyon találni, ami van az is viszonylag magas áron (újonnan 1,25M, használtan 8-900e Ft körül), így az új mellett döntöttem.</p>
<p>Fogyasztása eddig 5.3-7.8liter közt változott. Előbbit egy balatoni út során mértem 14"télíkerekkel 90-100km/h klímával. Utóbbit egy magyar-német út során sok autópályával 130-160km/h sebességgel.200km/h-ig elég jól gyorsul, ahol 5500f/perc 5.ben, ezt kényelmesen tartja is, de innen már nehezebben gyorsul. Eddig 211km/h-val mentem vele gps szerint(nem autópályán), ami óra szerint picivel 215 fölött van. Nem tudom, hogy mennyit ment volna még, vagy <u>hogyment-e volna</u> még, mert elfogyott az út.</p>
<p>Maga Alonso azt mondta, nem tudja, hogy a bukókeret használata <u>jelentette-e volna</u> problémát számára, ám úgy véli, hatalmas balesete rávilágított arra, továbbra is mennyire fontosak a folyamatos kutatások a biztonság területén. / „Jó kérdés, még nem gondolkodtam ezen” – mondta, amikor a 'halóról' kérdezték. / „Ez olyasvalami, amit meg kell vizsgálni,</p>

mert nyilván elég kis helyen tudtam csak kimászni, de valójában elég könnyű volt. Meg kell tudnunk, hogy nehezebb <u>ment-e volna</u> , ha rajta van az autón a 'halo'.
Mielőtt a Bosszúállók vonata megállíthatatlanuk bedübörgött volna a moziba, pár éve állítólag Kevin Pennington aláírt egy szerződést, hogy ő is szerepelt volna a filmben, mint Kvazár, de nem lett belőle semmi. A kérdés az volt, hogy Kvazár <u>beleillett-e volna</u> egyáltalán a filmbe, mint egy „Kozmikus Bosszúálló”, megelőzve például Marvell Kapitányt és hogy nem <u>ment-e volna</u> el rossz irányba a film. Lehet, hogy hamarosan megtudjuk.
Nekem pl. feltették a kengyelt, de annyira kényelmetlen volt, hogy levettem. Szerencsére nem ragaszkodtak ahhoz, hogy így kelljen szülnöm. Nem is tudom <u>ment-e volna</u> . Így is hátton fekvé szülnöm, de úgy, hogy belekapaszkodtam a térdhajlatomba. Az egyik talpamat a férjem a másikat meg a szülésznő nyomta. Nagyon jól lehetett így erőt kifejteni és nem volt szétfeszítve a csípőm.
Eleinte én háromszor mértem, de akkor rögtön csipogás után kivettem, nem hagytam tovább benn, így nem tudom, hogy <u>ment-e volna</u> még feljebb... Akkor is kb. az volt az eredmény, mint most az egy mérés csipogás + 5 perccel. Amúgy én úgy ellenőriztem le, hogy digitális hőmérő szájba, csipogás + 5 percig mér, ugyanakkor higanyos hőmérő hónaljba ez 10 percig mér. Egy tized eltérés volt köztük, de szerintem az azért volt, mert hónaljban mért a higanyos (ez volt az alacsonyabb).

Néhány további példa, más igékre:

1. Szemben ezzel viszont senki ne gondolja, hogy az Apám kakasa valami hasonló. Hogy <u>akart-e volna</u> az lenni, nem tudom, de kötve hiszem. Ami benne van, az nem olyan. A hasonlóság csak annyi, hogy ez a könyv is mestermű.
2. Nem tudom, Örkény István <u>akart-e volna</u> receptet a jó katlanozáshoz, de ha megéri, hogy lejöhét, azt hiszem szívesen fordította volna a fejét felénk. Felém. Mert az én számít, mert sok kicsi én, az már egy jelentős mi. Hogy <u>tombolt volna-e</u> a Wombóra, vagy a Quimbyre? Talán. A maga csöndes módján.
3. Azt nem tudjuk, vajon akkor is ilyen csonka életművet <u>hagyott-e volna</u> ránk a szerző, ha Verdi, akit ily sok sikerhez segített hozzá, támogatta vagy legalább elismerte volna, mindenestre az bizonyos, hogy zenei téren Boito elfelejtett sorba állni, amikor az önbizalmat osztogatták.
4. Ugye az már sohasem fog kiderülni, hogy benzinnel <u>is otthagytott-e volna</u> a kocsit, vagy esetleg csak később, de intő példaként gondoltam, leírom. Elég sokat használtam a kutyüt, és csak annyi gondom volt vele eddig, hogy elsőre szinte sosem indult, csak másodikkra. (Arra viszont mindig, és pöccre...)
5. Nem tudom, ha (ellen)forradalom lett volna itt is, ott is, <u>nem lettünk-e volna</u> még rosszabb helyzetben – legalábbis gazdaságilag. Cezúra, tabula rasa pedig éppen hogy volt – több is: Nagy Imre temetése, rehabilitálása, a köztársaság kikiáltása, a választások. Ha forradalom lett volna, se tudnánk egy pontos időpontban megegyezni, csak ugyanúgy egy talán mégoly megtisztító és katartikus forradalmi folyamatban.
6. Az <i>Életkönyv – Öt dolog, amit leggyakrabban megbánunk halálos ágyunkon</i> című megindító könyvében Ware arról ír, amit a haldoklók megosztottak vele az életükből. Azzal kapcsolatban, hogy <u>megbántak-e</u> valamit, vagy <u>tettek-e volna</u> bármit másként, ugyanazok a témák merültek fel újra és újra. Ware azt írja, hogy az öt dolog, amit a haldoklók leggyakrabban bántak: nem voltak elég boldogok; a barátaikkal nem tartották a kapcsolatot; nem fejezték ki érzéseiket; túl sokat dolgoztak; és nem olyan életet éltek, amelyet szerettek volna, hanem olyat, amelyet mások elvártak tőlük.
7. Láttam az alap képet, nos azt kell mondanom, hogy volt értelme belenyúlni. Az ufó tényleg ufóvá változott, arányaira a hold aprósága is ráirányít. A szerkesztés már nem annyira tetszik, nincs kihasználva a kép adta tér, túl laposan, túlságosan egy síkban vannak a tárgyak

elhelyezve. / Véletlenül nyomtam ki, négyest akartam rá adni. Majd meglátjuk, segítettem-e volna velem.

8. De látván, hogy idegileg, pszichikailag mit állnak ki a többségi képviselőkkel folytatott viták, talk-show-k során, bizony sokszor felteszem a kérdést magamban, vajon én bírnám-e a helyükben, vajon én, ha választott lennék, többet tettem-e volna? Vajon nem ettek volna-e meg engem is a disznók, ha eléjük dobnak, mint abban a bizonyos közmondásban?

A példákából látjuk, hogy ez a szórendi megoldás nem kizárólag lazább műfajú, bizalmas vagy enyhén bizalmas stílusú szövegekben fordul elő, hanem – kisebb mértékben – **(enyhén) választékos** vagy **közömbös** stílusú szövegekben is.

A 2. sz. és a 8. sz. példában egy rövid szövegrészleten belül találunk váltakozást: először a regionális szórendet látjuk (*akart-e volna; tettem-e volna*), nem sokkal utána a szupraregionálisat (*tombolt volna-e; ettek volna-e*).

Olykor a **szövegkörnyezet** (nyelvi kontextus) is magyarázza az *-e* kérdőszócskának a mondathangsúlyos mondatrészhez való kapcsolását.

Ez a helyzet a 6. sz. példában, ahol először egy önmagában álló igéhez kapcsolódik az *-e* kérdőszó (*megbántak-e valamit*), ami megfelel mind a regionális, mind a szupraregionális használatnak; röviddel utána viszont múlt idejű, feltételes módú igealakot használt a szerző, ahol a kérdőszó igéhez kapcsolása már nem felel meg a szupraregionális normának. Ez nemcsak a regionális norma követéseként értelmezhető, hanem **perszeverációs nyelvbotlásként** is.

Perszeverációs botlásról olyankor beszélünk, amikor a megnyilatkozás valamely eleme a közlés későbbi részében újra megjelenik, ezzel hibás közlést hozva létre. Pl. *Hárman is megpróbáltak is velem*.

Ha a szerző olyan környezetben él, ahol a regionális norma szerint az *-e* kérdőszócska a mondathangsúlyos mondatrészhez kapcsolódik, vagy akár más kontextusban maga is használja ezt a formát, a kettő egyszerre is igaz lehet: **a regionális norma elősegíthette a nyelvbotlás létrejöttét**.

A 8. sz. példában hasonlóképpen szó lehet **perszeverációs nyelvbotlásról**, mint a 6. sz. példában: mivel a *tettem-e volna* előtt egy jelen idejű, mind a köznyelvi, mind a regionális normának megfelelő *bírnám-e* alak olvasható.

Nézzünk most meg néhány képet! A nyelvőrök által helytelennek tekintett forma elterjedtségére jól utal, hogy gyakran találkozunk vele címekben is, vagyis kiemelt helyzetben.

pucss

Sikerülhetett-e volna Magyarország kiugrása a második világháborúból?

2020. október 18. 20:05

James Cameron tudományosan vizsgálta meg, hogy Leonardo DiCaprio karaktere tényleg túlélhette-e volna a Titanic katasztrófáját

Jacknek meg kellett halnia?

Meg lehetett-e volna menteni a határokat 1918-ban?

2021.08.03.

Zöldinges Szerkesztőség

Kvíz: Kossuth Lajos találkozhatott-e volna a Marvel-szuperhős Farkassal?

CST

2020.10.10 10:15

Megértette-e volna egymást a mudang és a táltos?

Kikötő – Történhetett-e volna másként az 1956-os forradalom?

KIKÖTŐ TÉMA

Listva

2

Üzeneteid

Kérdéseid

Saját kérdéseid 1

Megválaszoltjaid

Figyelt kérdések 1

Kezdőoldal » Tini párkapcsolatok » Szerelem » Érdekes lett-e volna vele...

Figyelem! A Tini párkapcsolatok kategória kérdései 16 éven felüli látogatóinknak szólnak! Amennyiben még nem vagy 16 éves, a böngésződ Vissza gombja segítségével hagyd el az oldalt.

Érdekes lett-e volna vele beszélgetnem?

Figyelt kérdés

Máté Áron
történész, szociológus

Győzhetett-e volna 1956?

2022. november 04.

Cimkék: 1956, Szovjetunió, szovjet, Magyarország, forradalom, szabadságharc

Vajon győzhetett volna-e a magyar forradalom 1956-ban?
Megvalósulhattak volna-e az alapvető követelések, s a szovjetek békén hagytak volna-e minket?

A fentebbi 2. és 8. sz. példához hasonlóan **váltakozást** találunk a *Győzhetett-e volna 1956?* című cikkben (l. a legutolsó képet). A címében – amint látjuk – a nyelvőrök által helytelenített forma áll, a leadjében viszont háromszor is olvashatjuk a nyelvőrök által támogatott szupraregionális formát (*győzhetett volna-e; megvalósultak volna-e; hagytak volna-e*).

Lehetséges, hogy a címbe csak figyelmetlenségből került a nyelvőrök által megbélyegzett forma, de az is jelzésértékű, hogy a helytelennek tartott szórend nem tűnt fel sem a szerzőnek, sem a szerkesztőknek.

Arra, hogy a váltakozásnak a laikus beszélők is tudatában vannak, utal a gyakorikerdesek.hu egyik kérdése:

Az is figyelemre méltó, hogy az egyik válaszoló mindkét formát megfelelőnek tartja (igaz, a többiek alaposan lepontozták):

2. A megengedő *is* szórendi helye

A megengedő *is* szórendi helyének az az érdekessége, hogy **hasonlít az -e kérdőszócskáéhoz**, viszont nagymértékben **eltérő a megítélése**, hanem is a nyelv művelők, hanem inkább a laikus beszélők körében.

A) Az *is* kötőszó funkciói

Az *is* kötőszónak két fő funkciója van:

1. Hozzáoldó, kapcsolatos 'és, még, továbbá, ráadásul' jelentésben

Nemcsak hogy sokat iszik, de még nyerőgépezik is.

Az ilyen *is* a mondat **leghangsúlyosabb eleméhez** tapad. Ez a használat nem szokott gondot okozni, mivel hagyományosan ebben az esetben nincs váltakozás, csupán a megengedő *is* hatására jelenik meg néha túlhelyesbítésként annak szórendje, ahogy arról alább szó lesz.

Fokozó-nagyító kifejezések mellett az *is* el is marad ebből a szerkezetből:

Nemcsak a barátaim jöttek el, hanem az osztályból mindenki.

2. Megengedő

Ez azt fejezi ki, hogy **az egyik tagmondatban kifejezett állítás nem akadályozza a másikat**.

Az ilyen *is*-nek **kétféle szórendje** létezik: az egyikben az **állítmány egészét** követi, a másikban, a hozzáoldó *is*-hez hasonlóan, a **mondathangsúlyos elemhez** tapad:

1.	2.
Ha <u>le is ül</u> a nyerőgéphez, azért nem gyakran.	Ha <u>leül is</u> a nyerőgéphez, azért nem gyakran.

B) A megengedő *is* használata

A *Nyelvművelő kézikönyv* megfogalmazásában a megengedő *is* „szabályosan” a **teljes nyelvtani állítmányt** követi, míg az **élőbeszédben** gyakran a **hangsúlyos mondatrész** mögé kerül.

1. szórendi lehetőség	2. szórendi lehetőség
Akármilyen kiváló <u>sportoló is volt</u> , a vizsgákat neki is le kellett tennie.	Akármilyen kiváló <u>sportoló volt is</u> , a vizsgákat neki is le kellett tennie.
Ha <u>lett is volna</u> rá pénzem, akkor sem vettem volna meg.	Ha <u>lett volna is</u> rá pénzem, akkor sem vettem volna meg.

Ha nem is tettem szóvá, azért észrevettem a dolgot.

Ha nem tettem is szóvá, azért észrevettem a dolgot.

Természetesen nem igaz, hogy csak az egyik változat lenne szabályos, mind a kettő az, csak **más-más szabályt** követ. Ráadásul mind a két változatot az **iskolázott beszélők** is használják.

Az sem igaz, hogy a „szabálytalannak” tekintett szórend csak az élőbeszédre korlátozódna: nagyon elterjedt az **írott nyelvben** is, sőt alighanem az a **közömbös** stílusértékű változat, a „**szabályosnak**” kikiáltott szórend pedig inkább **kissé formális**.

Kötetem egyik lektorának tanúsága szerint, az általa oktatott budapesti egyetemi hallgatók számára a nyelvőrök által helyesnek tartott forma „modoros, nehézkes és teljesen ismeretlen” (idézet a lektori véleményből). Ugyanezt mondhatom el jómagam is a pozsonyi magyar szakos hallgatókról.

Simonyi Zsigmond és Szepesy Gyula kutatásaiból tudjuk, hogy **mindkét** váltakozó forma egyaránt elterjedt a **népnyelvben**, a **köznyelvben** és a **szépirodalom nyelvében** is.

Ebből következően az az állítás, hogy csak a nyelvűvelők által támogatott forma szabályos, nem más, mint **vaskos nyelvi babona**, olyan nyelvi babona, amit nem laikus beszélők, hanem sokkal inkább maguk a nyelvőrök terjesztenek (az ilyeneket **nyelvűvelői babonáknak** is nevezzük).

A korábban kitalált, soha nem a valóságot tükröző szabályhoz való ragaszkodást ez esetben feltehetőleg nem is annyira a **nyelvi konzervativizmus** magyarázza, hanem a **nyelvi izomorfizmus**: a nyelvőrök úgy gondolják, jobb az, ha az *is* két különböző funkciója ilyen módon szórendileg is elkülönül. Esetleg az *-e* kérdőszócska használatával való párhuzamosság is hozzájárulhatott ahhoz, hogy a nyelvőrök az állítmány egésze után szeretnék látni az *is* kötőszót.

Simonyi 1880-ban így ír a nyelvűvelők által a mai napig hibáztatott formáról (1880: 339):

Igenis: a megengedő *is*-nek a hangsúlyos névszó után való elhelyezése már régebbi irodalmunkban is föltalálható, de mai napság, legalábbis egyes nyelvterületeken, el van terjedve hazánknak keleti szélétől nyugati széléig!

Ezután Simonyi sorolja a példákat a Kazinczy-kódextől kezdve, Zrínyit is idézve egészen Gyulai Pálig és Arany Jánosig. Idézzünk most mi is néhány példát Szepesy Gyula könyvéből! Először **íróktól**:

Kiért él szent lelke, ha teste *meg is* holt (Zrínyi Miklós).

Ha asszonyaikat *nem is* tekinték istennőkül (Arany János).

Még ha *meg is* maradnak magyaroknak (Ady Endre).

Akárhová is ment a fejedelem (Móricz Zsigmond).

De ha a legizgatóbb pontra *nem is* adhatunk szabatos és kielégítő feleletet (Kosztolányi Dezső).

Kimondom, kérem, ha *főbe is* lönek érte (Karinthy Frigyes).

Ha egyébként *nem is* voltam vezér már (Tamási Áron).

Ha <i>el is</i> üldözték a kevésszámú Jagellókat (Krúdy Gyula).
S ha <i>ki is</i> bírják a tüdővész-rohamot (Veres Péter).
A filológia műszereivel, ha <i>nem is</i> teljesen reménytelen, de bajos behatolni művükbe (Kolosvári Grandpierre Emil).
Ha <i>nem is</i> adok igazat e józanságnak (Németh László).
Szeretem a kutyákat, ha <i>nem is</i> vagyok a bolondjuk (Tabi László).

Most pedig álljon itt néhány példa **nyelvészek**től:

Ha több rokon nyelv <i>nem is</i> szolgáltat támogató adatokat (Szarvas Gábor).
<i>Bármennyire is</i> egyetértenek a fönt idézett nyelvészek (Simonyi Zsigmond).
Ha <i>nem is</i> jelölhetünk ki önálló helyet (Munkácsi Bernát).
De ha <i>nem is</i> lenne Sajnovics Demonstrációjának más jelentősége (Lakó György).
És ha <i>meg is</i> tanult már olvasni (Szende Aladár).
Még ha ezt egyesek <i>nem is</i> hajlandók észrevenni (Benkő Loránd).
Ám a nyelv – <i>bármennyire is</i> a beszédből fejlődött ki (Deme László).
Ha <i>nem is</i> így nevezik (Lőrincze Lajos).
Ha nagyobb hatásról <i>nem is</i> tudunk (Szathmári István).
S ha az idegen szó használatát <i>nem is</i> tartjuk hibának (Fábián Pál).
Ha... akár egyéb szempontok alapján <i>fel is</i> tesszük (Grétsy László).

Botránys, hogy erről a formáról a *Nyelvművelő kéziszótár* nem áttolja azt írni, hogy „nem igényes” és „nem választékos”! Pedig a szerzőknek jól kell ismerniük Szepes Gyula könyvét. Ez is azt mutatja, hogy a mai nyelvművelés számára is fontosabbak a saját nyelvi ideológiák, mint a nyelvi valóság, és mint a magyar emberek nyelvi kényelme.

Akkor kényelmes a nyelv(változat) a beszélő számára, ha minél ritkábban van szüksége rá, hogy a beszédét/írását tudatosan monitorozza, s esetenként felülbírálja a spontán módon használt nyelvi formákat. A nyelvi kényelem nem abszolút érték, a közlés pontosságának igénye és a beszédhelyzethez való nyelvi alkalmazkodás szükségessége ezt nagyon sok esetben – indokoltan – felülírja.

Az olyan kodifikációt, amely két egyaránt elterjedt forma közül az egyiket önkényesen kiválasztja és ráerőlteti a lakosság másik felére, a fentebb említett **nyelvi izomorfizmuson** kívül a **nyelvi invariabilizmus** és a **nyelvi homogenizmus** ideológiája motiválhatta. A fentebb említett **nyelvi izomorfizmus**, valamint a most említett ideológiák nemcsak a **nyelvi uzualizmust** és a **nyelvi normalizmust** írják felül ebben az esetben, hanem a **nyelvi belletrizmust**, ill. tágabban a **nyelvi doktizmust** és a **nyelvi elitizimust** is.

Simonyi Zsigmond és Szepes Gyula kutatásainak legalább annyi hatása volt a *Nyelvművelő kéziszótár* szerzőire, hogy csak akkor utasítják el kereken a *ha nem is volnék magyar* szórendet, ha az úgymond „**félreértést okozhat**”.

Ez ismét egy álságos „szabály”, melynek semmi alapja sincs a valóságban. A *Nyelvművelő kéziszótár* szerzőinek példája nyilvánvalóan kitalált, hajánál fogva előráncigált és hiteltelen. Intelmük szerint „mindenképpen kerülnünk kell” az ilyen mondatokat:

<u>1. szórendi lehetőség</u>	<u>2. szórendi lehetőség</u>
Ha néhány <u>sajtóhiba is</u> található benne, szerintem értékes könyv.	Ha <u>található is</u> benne néhány sajtóhiba, szerintem értékes könyv.

Nincs olyan épeszű ember, aki a bal oldali oszlopban található mondatot olvasva arra gondolna, hogy az a bizonyos könyv azért értékes, mert néhány sajtóhiba is található benne. Egyrészt a **világismeret** alapján ezt az értelmezést mindjárt minden ember kizárja (sajtóhibák sehogyan sem tehetnek egy könyvet értékesebbé, mint volna sajtóhibák nélkül), másrészt ha ilyen meglepő dolgot akarna a szerző közölni, akkor azt **jobban megmagyarázná**, megindokolná, például így:

Akármennyire is 😊 különösen hangzik, de ha néhány sajtóhiba is volna abban a könyvben, szerintem épp akkor volna értékes.

A nyelvőröknek ezt az álszabályát bátran **elvethetjük**. **Semmilyen korlátot** nem szükséges állítani a kárhozott szórend érvényesülésének. A félreértés lehetőségére való hivatkozás csak ürügy a nyelvűvelők számára arra, hogy mégis az előnyben részesített, a beszélők által azonban sokkal kevésbé, ill. csak bizonyos stílusú (formális, régieskedő stb.) szövegekben használt formát erőltessék mindenfajta stílusú szövegekben.

A *Magyar nyelvhelyességi lexikon* és a *Magyar nyelvhasználati szótár* szerzői – örvendetes módon – lemondanak a *ha nem is volnék magyar*-féle szórend hibáztatásáról. A *ha nem volnék is magyar*-féle szórendről, melyben az *is* az állítmány egészét követi, azt mondják, hogy az „választékosabb, irodalmibb, archaikusabb”, pl.:

Ha nem születtem volna is magyarnak... (Petőfi)

Ezzel a megállapítással **egyetérthetünk**: az **állítmány utáni is** valóban választékosabb, és még inkább **irodalmi**, sőt archaikus. Ebből következően **a stilisztikailag jelöletlen forma ma az, amit a korábbi nyelvűvelők kifogásolnak**.

Ezért épp a *ha nem is volnék magyar*-féle szórendi megoldást célszerű **normális körülmények közt használni**.

Amint a példákban is láthattuk, a megengedő *is* **használati szabályai hasonlóak** az *-e* kérdőszóéhoz.

A nagy különbség az, hogy míg az *-e* **kérdőszó** esetében a bizalmas stílusú regionális köznyelvi szórendet maguk **a(z iskolázott) beszélők is megőrzik**, addig az *is* esetében a nyelvűvelők közösség a nyelvűvelő álláspontot nem veszi figyelembe, így a nyelvűvelők egy része által a mai napig „szabálytalannak” tekintett szórend alkalmazása **egyáltalán nem iskolázottsági kérdés**, az iskolázott beszélők egy része számára is ez a megszokott, „bejáratott”, s ilyen értelemben **természetes** kifejezésmód, méghozzá írásban is.

Ebből kifolyólag a régebbi nyelvőrök által hibáztatott formát (pl. *ha magyar is volnék*) **bátran használhatjuk bármilyen stílusban**. Esetleg a **választékos** vagy **formális**, és emellett **gondozott** szövegekben lehet megfontolni a *ha magyar volnék is* szórend alkalmazását, mivel az – amint jeleztük – kissé választékosabb, irodalmiasabb, „ünnepélyesebb”.

Azok, akiknek az anyanyelvjárásában a *ha magyar volnék is* forma van meg, bizonyára nem érzik ezt sem választékosnak, sem irodalmiasnak, sem ünnepélyesnek, természetes módon használják a hétköznapi nyelvben is.

A **bizalmas** stílusban mindenki jól teszi, ha a saját **nyelvérzékére** hallgat.

3. Módosítószók, módosító értelmű kifejezések szórendi helye

A módosítószók és a módosító értelmű kifejezések szokásos szórendi helye **az előtt a mondatrész előtt van, amelyre vonatkoznak.**

Sokszor találkozhatunk azonban olyan mondatokkal is, amelyekben a módosítószó vagy a módosító értelmű kifejezés **máshol** áll:

<i>Kifogásolt szórend</i>	<i>Helyénvaló szórend</i>
A bíróságokról szóló törvény 18 évvel ezelőtt lépett életbe, s azóta <u>szinte megváltozott</u> egész jogrendszerünk.	A bíróságokról szóló törvény 18 évvel ezelőtt lépett életbe, s azóta <u>szinte az egész jogrendszerünk</u> megváltozott.
Máris nagy küzdelem folyik a jegyekért, s <u>minden valószínűség szerint</u> a chorzói stadionban 100 ezer néző várja majd a magyar–lengyel mérkőzést.	Máris nagy küzdelem folyik a jegyekért, s a chorzói stadionban <u>minden valószínűség szerint</u> 100 ezer néző várja majd a magyar–lengyel mérkőzést.
Ezt az egységet át kellett dolgozni, és emiatt néhány nappal a harmadik negyedév letelte után lehetett <u>csak</u> átadni.	Ezt az egységet át kellett dolgozni, és emiatt <u>csak</u> néhány nappal a harmadik negyedév letelte után lehetett átadni.
A relatív béralap-ellenőrzés így képtelen betölteni azt a feladatot, hogy a megtermelt nemzeti jövedelem arányában engedjen <u>csak</u> béralapot felhasználni.	A relatív béralap-ellenőrzés így képtelen betölteni azt a feladatot, hogy <u>csak</u> a megtermelt nemzeti jövedelem arányában engedjen béralapot felhasználni.

A bal oldali oszlopban található szórendet **jogosan kifogásolja** Grétsy László.

Az ilyen típusú szórendi hiba a **gondozott**, sőt talán a **rendezett** szövegben is **javításra szorul**, különösen ha a szöveg **formális** vagy **választékos** stílusú. Az ilyen szövegekben a szokatlan szórend – ha nem stílus eszköz – **fogalmazási hibának** tekinthető.

A **laza beszélt nyelvben** – amint már arról szó volt – **nem mindig tűnnek fel** az ilyen hibák, még ha olykor meg is nehezíthetik (megnehezíthetik is ☺) a szöveg megértését.

4. Az összetett állítmány szórendje

Az összetett állítmány névszói és igei részének a szórendje kétféle lehet: egyenes vagy fordított.

Az **EGYENES SZÓREND** esetében a névszói rész megelőzi az igét, a **FORDÍTOTT SZÓREND** esetében az ige megelőzi a névszót.

Az egyenes szórendet akkor alkalmazzuk, ha az **állítmány egésze** vagy **névszói része** (vagy annak jelzője) **hangsúlyos**:

Fiam <u>KATONA VOLT.</u>
Fiam <u>KATONA</u> volt.
Ez <u>NEKED VALÓ MUNKA</u> lesz.
Ez <u>NEKED</u> való munka lesz.
<u>JÓ</u> volna fürödni.

Ebben az esetben **nincs váltakozás**, legfeljebb a nem magyar anyanyelvű vagy erős idegen nyelvi hatás alatt lévő, nyelvvesztő beszélők alkalmaznak indoeurópaias (pl. szlovákos, angolos) szórendet (**Fiam volt katona*; **Ez lesz neked való munka*).

A fordított szórendet akkor alkalmazzuk, ha a mondathangsúly az **igén** van, vagy ha az **állítmány előtti más mondatrészen** van a főhangsúly.

1. <u>VAN</u> olyan lány <u>ő</u> is, mint a többi!
2. Fiam <u>MOST</u> volt <u>katona</u> .
3. Bár <u>NE</u> <u>volnál</u> ilyen vakmerő!

Az 1. sz. példa az első esetre vonatkozik, amikor az **igei részen** van a mondathangsúly, a 2. és a 3. sz. példa arra, amikor az **állítmány előtti más mondatrészen** van a főhangsúly: a 2. sz. mondatban a *most* időhatározón, a 3. sz. mondatban a *ne* tagadószón.

Itt sincs váltakozás, úgyhogy ez a szórend sem vett fel sem nyelvhelyességi, sem helyénvalósági kérdéseket.

5. Összetett igealakok szórendje

Bár a magyar agglutináló (ragasztó) nyelv, az izoláló (elszigetelő) nyelvekre jellemző összetett igealakok is előfordulnak benne. Itt is felmerül az igealakot alkotó szavak megfelelő szórendjének kérdése.

A) Az ige és a volna segédszóval kapcsolatos szórendi kérdések

A **feltételes múlt időt** köztudomásúlag az ige feltételes mód jelével ellátott alakjával és a *volna* ragozatlan igei elemmel képezzük, pl. *láttam volna*.

A nyelvőrök meggyőződése szerint az ige és a segédigei elem viszonylag **szoros egységet** alkot, **kevés szó ékelődhet közbe**.

Tegnap <u>ment volna</u> oda.
Nem <u>ő</u> <u>ment volna</u> .
El sem <u>mentem volna</u> .
Csak egyszer <u>ment volna</u> el.

A Nyelvművelő kézikönyvnek az az állítása, hogy a feltételes múlt idejű alakok MINDIG szorosan együtt maradnak, hangsúlyos mondatrész után is, egyértelműen **hamis**. A 2. fejezetben láttuk, hogy az *is* kötőszó évszázadok óta előfordulhat az ige és a segédigei elem közt.

<u>1. szórendi megoldás</u>	<u>2. szórendi megoldás</u>
Még ha <u>tudtad volna is</u> .	Még ha <u>tudtad is volna</u> .

A Nyelvművelő kézikönyv még a **hozzátoldó funkciójú is** esetében is elvárja, hogy **ne ékelődjön közbe**, vagyis teljes mértékben elutasítja a megszakított szórendet. Az alábbi két forma közül csak a bal oldalt tartja helyesnek, ami elfogadhatatlan.

<u>A nyelvőrök által ajánlott</u>	<u>A nyelvőrök által kifogásolt</u>
<u>Ment volna is</u> , nem is.	<u>Ment is volna</u> , nem is.

A szerzők az „újabbán mind gyakrabban hallható formákat” – amelyek, amint láttuk, a kutatások szerint sok évszázada használatosak a magyarban – a **nyelvérzék elbizonytalanodásának** tulajdonítják, és helytelenítik:

<u>1. szórendi megoldás</u>	<u>2. szórendi megoldás</u>
szégyellték <u>is</u> volna	szégyellték volna <u>is</u>
elhitted- <u>e</u> volna	elhitted volna- <u>e</u>

A Nyelvművelő kézikönyv valótlanságot állít, amikor a nyelvérzék elbizonytalanodásáról beszél, hiszen – amint fentebb láttuk – itt **másfajta szabályról van szó**. Az is kötőszó esetében ez a szórend **közömbös** stílusértékű, tehát bármilyen beszédhelyzetben használható,

az -e kérdőszócska esetében – amint látjuk – **regionálisan kötött**, a szupraregionális köznyelvben nem számít helyénvalónak, és inkább csak a beszélt nyelvben él, ott is sokan hibának tartják.

Szemben a *Nyelvművelő kézikönyvvel* a *Nyelvművelő kéziszótár* már nemhogy elfogadja az *is* közbeékelődését hozzátoldó jelentésben, hanem egyenesen hibának, túlhelyesbítésnek tartja, ha a *volna* utánra kerül:

<i>Túlhelyesbített</i>	<i>Helyes</i>
A magyar játékos akár <u>egyenlíthetett volna is</u> .	A magyar játékos akár <u>egyenlíthetett is volna</u> .

Tehát míg a *Nyelvművelő kézikönyv* hozzátoldás esetében az *is volna* formát kárhoztatja, addig a *Nyelvművelő kéziszótár* a *volna is* formát, ugyanabban a jelentésben. Azt váránk, hogy ha a nyelvújító álláspont megváltozott, elfogadóak lesznek mindkét formával szemben. Nem ez történik.

Korrekt viszont a Magyar Nyelvi Szolgáltató Iroda honlapján kifejtett álláspont A *hívhattál is volna* helyességet firtató kérdésre egészen elfogadható válasz érkezett:

A kérdés:

Hallottunk a tévében egy ilyen mondatot: Hívhattál is volna! Ez helyes így? Nem inkább a Hívhattál volna is! a helyes szórend?

A válasz:

Az *is* (valamint hozzá hasonlóan az ugyan) szórendi viselkedése változik. Alapesetben és hagyományosan a (teljes) állítmány után áll, viszont újabban rögtön a hangsúlyos mondatrész után használják. Példa: (régebbi forma) ha lett volna is rá pénzem, (mai) ha lett is volna rá pénzem. Ugyanígy viselkedik a kérdezett példa: (hagyományos) hívhattál volna is, (mai, élőbeszédbeli) hívhattál is volna. Mivel rendszerszerű változásról van szó, nem hibáztatható. (Grétsy–Kemény NymKsz. 266–267.)

A válaszban csak azt kifogásolhatjuk, hogy a nyelvőrök által korábban erőltetett szórendi megoldást „hagyományosnak” mondja a válaszoló, holott Simonyi és Szepesy kutatásaiból egyértelmű, hogy a régiségben is használatos volt mindkét szórend.

Mivel a *volna is* szórend hozzátoldás esetén még inkább erőltetett, mint a megengedés esetén, **mindenfajta stílusváltzatban** az *is volna* szórendet ajánljuk a **hozzátoldó is** esetében.

A **megengedő is-ről föntebb** volt szó.

B) A fog segédige szórendi kérdései

1. A jövő időt ma – amint tudjuk – többek között a *fog* segédige és a főnévi igenév kapcsolatával fejezzük ki. **EGYENES SZÓRENDNEK** az számít, amikor a főnévi igenév megelőzi a segédigét.

Az egyes szórendet olyankor alkalmazzuk, amikor a mondat hangsúly az állítmány egészén vagy az állítmány igenévi részén van:

Ez a munka MENNI FOG.

Ez a munka MENNI fog.

A **FORDÍTOTT SZÓREND**, melyben a segédige megelőzi a főnévi igenevet, tipikus módon olyankor szokott megjelenni, ha a segédige előtt **más főhangsúlyos mondatrész** áll:

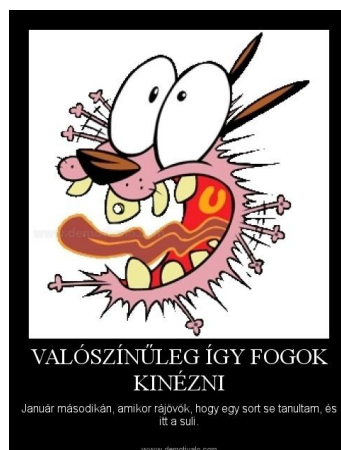
MOST fog menni.

Ő fog kiesni.

HÁROMSZOR fogom kipróbálni.

JÓL fogom tudni, ha begyakorlom.

KATIT fogom megkérni, ő készséges.

Ez érvényes arra az esetre is, amikor maga a *fog* segédige a lehangsúlyosabb.

<u>Fog menni ez a munka?</u>
<u>Fog ez menni!</u>

A nyelvőrök hangsúlyozzák, hogy az egyenes vagy fordított szórend választása **jelentésbeli különbséggel** is jár:

<i>fordított szórend</i>	<i>egyenes szórend</i>
<u>Fogjuk tudni.</u> (a jövőidejűséget hangsúlyozza)	<u>Tudni fogjuk.</u> (az állítmány tartalmát hangsúlyozza).

A *Nyelvművelő kézikönyv* szerint a bal oldali oszlopban található **fogjuk tudni** fordított szórend, ha **nem előzi meg hangsúlyos mondatrész**, a jövő időt jelentő **segédigének a hangsúlyozásával** jár. Ilyesmit jelent: még nem tudjuk, de majd FOGJUK tudni; vagy pedig azt fejezi ki, ha az ige mindkét eleme hangsúlyos, hogy szemléltetünk, felsorolunk valamit.

A jobb oldali oszlopban található **tudni fogjuk** egyenes szórendű formát a nyelvőrök szerint gyakrabban használjuk, ha a jövő idejű állítmány **tartalmi elemét hangsúlyozzuk**.

Ezek **helytálló** megállapításoknak látszanak.

2. A *Nyelvművelő kézikönyv* és a *Nyelvművelő kéziszótár* alapján főntebb bemutatott szórendi szabályok **alapszabálynak** tekinthetők, amelyek **nem mindig érvényesülnek**. Főként a **bizalmas** stílusú szövegekben akkor is sűrűn megjelenik a fordított szórend, ha nincs a *fog* előtt főhangsúlyos mondatrész, és nem is maga a *fog* a lehangsúlyosabb.

<i>Fordított szórend</i>	<i>Egyenes szórend</i>
Hamarosan <u>fogok vele beszélni.</u>	Hamarosan <u>beszélni fogok vele.</u>
Holnap már <u>fogjuk tudni</u> az eredményt.	Holnap már <u>tudni fogjuk</u> az eredményt.
Ez a munka <u>fog menni.</u>	Ez a munka <u>menni fog.</u>

A **bizalmas** nyelvben tehát a bal oldali oszlopban található, fordított szórendű forma olyankor is használatos, amikor **nem mondathangsúlyos** a *fog* (vagyis nem a jövőidejűség kiemelése a cél).

Sajnos ezt a kérdést **írásban nemigen lehet vizsgálni**, csak szóban, mert akkor egyértelmű, hogy a beszélő nyomatékosan ejti-e a *fog* szót, vagy sem.

Ez a szórend Magyarországon is gyakori (megerősödésében nyilván az indoeurópai nyelvek játszottak szerepet), ám nálunk az **angol** mellett még a **szlovák nyelv hatása** is erősíti:

Magyar	Angol	Szlovák
Hamarosan <u>beszélni fogok</u> vele. Hamarosan <u>fogok</u> vele <u>beszélni</u> .	– I <u>will talk</u> to him soon.	– Čoskoro <u>budem s ním hovoriť</u> .

3. Szemben az előző esettel, ahol a *volna* szórendi kérdéseiről volt szó, s ahol a **MEGSZAKÍTOTT SZÓRENDET**, amikor a főige és a segédige közé más szavak ékelődnek be, a nyelvművelők elutasították, a *fog* segédige esetében minden további nélkül **elfogadják**:

Péter <u>fog</u> fát <u>vágni</u> .
<u>Fog</u> még neki meglepetést <u>szerezni</u> !

Természetesen egyetértünk azzal, hogy az összetett jövő idejű igealakba **más szavak** is **beékelődhetnek** a *fog* és a főnévi igenév közé. Ezeket a formákat **nyelvérzékünkre** támaszkodva javasoljuk használni.

Igekötős ige jövő idejében a **megszakított szórend** a szokásos, jelöletlen megoldás:

Meg <u>fogom írni</u> .

Valóban így van, ez a szórend nem is vet fel nyelvhelyességi kérdéseket.

Őn is rá fogja hagyni a pénzét az államra?

További információ

& AZ EGYES MONDATRÉSZEK SZÓRENDI HELYÉNEK VÁLTAKOZÁSA

Az előző fejezetben az **egy mondatrészen belüli** nyelvi formák szórendi helyével foglalkoztunk.

Ebben a fejezetben az **egyres mondatrészek szórendi helyéről** lesz szó. Sorra vesszük az egyes mondatrészeket: először az **alany** és az **állítmány** szórendi helyével foglalkozunk, aztán a **tárgy**, majd a **határozó**, végül a **jelző** szórendi helyével, kitérve a határozók és a jelzők különféle válfajaira is.

1. Az alany és az állítmány szórendi helye

Két ellentétes, a nyelvújítók által bizonyos esetekben kifogásolt jelenségről fogunk beszélni ebben a fejezetben: az **állítmány hátravetéséről** és az **állítmány előrehozásáról**. A **jelöletlen eset** általánosságban véve az, amikor az **állítmány** a **mondat közepe táján** helyezkedik el.

Donald Trump ismét indul az elnöki tisztségért

MTI / 2022.11.16. 05:04

Donald Trump helyi idő szerint kedd este Floridában bejelentette, hogy 2024-ben újra indul az Egyesült Államok elnöki tisztségéért.

Az alany és az állítmány szórendi helye többféle lehet. Amint jeleztük, általában **jelöletlen** szórendnek az tekinthető, amikor bővített mondatban az állítmány a **mondat közepe táján** helyezkedik el:

A barátnómmal <u>elmentünk</u> a színházba.
Jolikát <u>megdicsérték</u> az iskolában.
Múlt héten Nyupica Bernadett <u>férjhez ment</u> egy olasz bűvésznövendékhez.
A találkozó után Gyurcsány miniszterelnök <u>átadott</u> egy zacskó pralinét a Fidesz elnökének.

A) Az állítmány hátravetése

Az állítmány **hátravetése** vagy **előrehozása** sokszor **stilisztikailag jelölt** megoldásnak számít. Ezzel a két esettel foglalkozunk az alábbiakban.

a) A hátravetés szokványos esetei

Sok esetben tehát az állítmány **hátravetése** a **jelölt** megoldás, s a mondat **közepén tartása** a **szokásos, természetesebb, jelöletlen** megoldás.

Állítmány hátul (jelölt változat)	Állítmány közepén (jelöletlen változat)
1. Ennek a kérdésnek a mai napig kielégítő elméleti megoldása <u>nincs</u> .	Ennek a kérdésnek a mai napig <u>nincs</u> kielégítő elméleti megoldása.
2. A megüresedő tanácsi bérlakást a lakásügyi hatóság más igényjogosult részére való kiutalás céljából <u>igénybe veheti</u> .	A megüresedő tanácsi bérlakást a lakásügyi hatóság <u>igénybe veheti</u> más igényjogosult részére való kiutalás céljából.
3. Az ilyen esetekben intézkedést tenni <u>nem kellett</u> .	Az ilyen esetekben <u>nem kellett</u> intézkedést tenni.
4. A régebbi típusú csónakok farmotorjára ugyanis a hínár <u>feltekeredik</u> .	A régebbi típusú csónakok farmotorjára ugyanis <u>feltekeredik</u> a hínár.
5. A tsz-ben egyébként a fellépő állatbetegségeket az állategészségügyi rendszabályok következetes alkalmazásával minden esetben hamar <u>elfojtották</u> .	A tsz-ben egyébként a fellépő (mutatkozó) állatbetegségeket minden esetben hamar <u>elfojtották</u> az állategészségügyi rendszabályok következetes alkalmazásával.
6. Az ünnepségen a köveskáli kultúrgárdán kívül a badacsonytördemici táncsoport és a tapolcai irodalmi színpad tagjai is <u>felléptek</u> .	Az ünnepségen a köveskáli kultúrgárdán kívül <u>felléptek</u> a badacsonytördemici táncsoport és a tapolcai irodalmi színpad tagjai is.

A 3. sz. mondatot a *Nyelvművelő kézikönyv* annak illusztrálására hozza, hogy elvontabb tartalmú mondatban az állítmány hátravetése **modoros**.

Köznyelvi szempontból **valóban modorosnak** tűnik a kifogásolt megoldás; azt viszont, hogy a hivatali nyelvi regiszterrel rendszeresen kapcsolatban lévő emberek milyenek érzik, nem tudjuk. Egy modoros közlés is helyénvaló lehet bizonyos kontextusokban. Aki nem így gondolja, az hisz a **nyelvi inszenszilizmus** és a **nyelvi naturizmus** ideológiájában.

A 6. sz. mondatról a *Nyelvművelő kézikönyv* azt jegyzi meg, hogy nem hibás, „csak éppen túlságosan száraz” az ilyen újsághír (NyKk. II. 1985:886). „A hosszú, több tagú alanyi rész után alig győzzük kivárni a mondat értelmét teljessé tevő állítmányt. Könnyebben olvasható az olyan elrendezés, amelyben előbb jön a rövid állítmány, utána a hosszabb szerkezetű alany (uo).”

Ezzel alapvetően egyetérthetünk. Mivel sajtóhírről van szó, valóban **szerencsésebb a javasolt fogalmazás**. Ugyanakkor azt a metaforát, mely szerint a hátravetett állítmányú hír „száraz”, elég nehéz értelmezni.

A *Nyelvművelő kéziszótár* kétféle érvet hoz az olyan mondatok ellen, melyekben a közlés magvát hordozó állítmány a mondat legvégére kerül. Az első szerint az ilyen mondat **nehezíti a megértést**, különösen ha **hosszú**. A második kifogás e szórendi megoldás ellen, hogy **idegen nyelvi** (latin vagy német) hatás is lehet.

Ami az első érvet illeti, hogy ti. a hosszú mondat végére hagyott állítmány **nehezíti a megértést**, ezt **elfogadhatjuk**, számos esetben ez bizonyára így van. Kétségtelen, hogy a jobb oszlopban található, előrehozott állítmányú mondat egy leheletnyivel **könnyebben érthető**, mert **nem kell a mondanivaló lényegére a mondat végéig várni**, és közben minden bővítőmennynek a jelentését mint körülményt észben tartani.

A második érvet azonban, azt a véleményt, hogy a bal oszlopban található, hátravetett állítmányú mondattípus ellen szólna, hogy létrejöttében esetleg **kontaktushatás** is közrejátszott, határozottan **el kell utasítani**, mint amely a **nyelvi purista** ideológiára épül, és szembemegy a kontaktológiai kutatások eredményeivel, melyek soha nem mutatták ki, hogy az idegen nyelvi hatás hátrányos lett volna egy nyelvre nézve.

A **köznyelvben**, ill. a **bizalmas** és a **választékos** stílusban valóban **természetesebb** a javasolt szórend, ám ha a **formális** stílusban, különösen a **hivatali** nyelvben mégis a kifogásolt szórend vált megszokottá, ezt **tudomásul kell vennünk**.

Internetes példák a *helye nincs* hátravetett szórendi változatra:

Végzésem a közléssel jogerős, ellene közigazgatási úton további <u>fellebbezésnek helye nincs</u> , azonban kifejezetten jogszabálysértésre hivatkozással a végzés bírósági felülvizsgálatát lehet kérni. A kérelmet a felülvizsgálni kért végzés közlésétől számított 30 napon belül az I. fokú közigazgatási szervnél lehet benyújtani vagy ajánlott küldeményként postára adnia és a Megyei Bírósághoz kell címezni. A kérelem benyújtásának a végzés végrehajtására nincs halasztó hatálya.
A hirdetményi úton értesülők számára az EH/MD/NS/A/68/1/2015. számú másodfokú döntést a hirdetmény kifüggesztését követő ötödik napon kell közöltnek tekinteni. / A másodfokú döntés a közléssel jogerős, ellene közigazgatási úton további <u>fellebbezésnek helye nincs</u> . / A határozat bírósági felülvizsgálata iránt – jogszabálysértésre hivatkozva – a közléstől számított 30 napon belül az illetékességgel rendelkező Bíróságnak címzett, de a Budapest Főváros Kormányhivatala Közlekedési Felügyelőségénél 3 példányban benyújtott kereset terjeszthető elő.
A felülvizsgálati eljárásban <u>bizonyítás felvételének helye nincs</u> . A Kúria a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a jogerős ítélet meghozatalakor rendelkezésre álló iratok és bizonyítékok alapján dönt. A Kúria a jogerős határozat jogszabálysértő voltát csak a felülvizsgálati kérelem és a csatlakozó felülvizsgálati kérelem keretei között, az ott megjelölt jogszabályok tekintetében vizsgálhatja felül, kivéve, ha az eljárást hivatalból megszünteti, vagy ha a határozatot hozó bíróság nem volt szabályszerűen megalakítva, illetve a határozat meghozatalában olyan bíró vett részt, akivel szemben a törvény értelmében kizáró ok áll fenn.
A Legfelsőbb Bíróság a perorvoslati kérelmet tárgyalás kitűzése nélkül elutasítja, ha az elkésett vagy olyan határozat ellen irányul, amely ellen a törvényesség érdekében <u>perorvoslatnak helye nincs</u> , egyébként pedig a kérelem tárgyalására határnapot tűz ki és erről az Igazságügyminisztérium Jogügyi Hivatalát és a feleket is értesíti; a felekkel közölni kell a perorvoslati kérelem másolatát is.
A jelen rendelet hatálybalépése előtt jogerőre emelkedett olyan határozat ellen, amelynek a kötelezett fél már teljesen eleget tett, <u>perorvoslati kérelem előterjesztésének helye nincs</u> , részben teljesített határozatnak perorvoslati kérelem folytán való megváltoztatása esetében pedig a már teljesített fizetés nem követelhető vissza.
A verseny során felmerülő esetleges vitás helyzeteket a szervezők és a zsűri a bejelentést követően azonnal elbírálja. / Bejelentést tenni a szervezőknél kell, utolsó bejelentési határidő: 2016. szeptember 24. 14:00 óra. / Az eredmény kihirdetése után <u>óvás, fellebbezés, panasz benyújtásának helye nincs!</u>
A Nemzeti Választási Bizottság Szepessy Zsolt László országgyűlési képviselőjelölt mentelmi jogát a Nyíregyházi Járásbíróság 40.B.1177/2016/55. számú indítványával érintett ügyben <u>felfüggeszti</u> . / A határozat ellen <u>jogorvoslatnak helye nincs</u> .

Találtunk példát a *helye nincs* elsődleges jelentése szerinti használatra. Jogszabályban itt is ezt a szórendet találtuk, pedig szó szerinti jelentésben a *nincs helye* változatot vártuk:

Olyan alperes ellen, akinek belföldön sem lakóhelye, sem tartózkodási helye nincs, vagyoni jogi pert az előtt a bíróság előtt is lehet indítani, amelynek területén a per tárgya van, vagy amelynek területén az alperesnek lefoglalható vagyona található. Ha a vagyon követelésből áll, a pert az alperes adósának lakóhelyén, ha pedig a követelést valamilyen dolog biztosítja, azon a helyen is meg lehet indítani, ahol a dolog van.

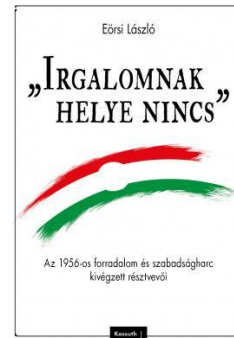
Gyűlöletbeszédnek helye nincs – Mai7 Hírlevél

2024. 5. 24., PÉNTEK

Szele Tamás: „Erkölcsei és etikai megfontolásoknak helye nincs”

Tetszik 5 2024. július 06. – Szele Tamás

Nem mindennapi fogással szolgálhatok ma, ugyanis, mint kiderült, a *The Insider* és a *Spiegel* birtokába jutott az orosz Külföldi Hírszerző Ügynökség (SZVR) Nyugat elleni „információs hadviselésért” felelős tisztjeinek feltört levelezése.

Füstölgésnek helye nincs

A jövő év első felében, ami szerencsére tilos lesz a d... vasúti létesít...

A fővárosban l... Központ kezdé... megállóiban. A...

Ízlésről vitának helye nincs”

Tetszik 1 2017. december 12. – G. Nagy László

Novák Katalin | kegyelmi ügy | pedofil

Fidesz: A gyermek sérthetetlen, kegyelemnek helye nincs!

A kormányra vár a feladat, hogy az erkölcsi rendet helyreállítsa.

Magyar Nemzet | 2024. 02. 18. 7:53

adieu

Ellenkezésnek helye nincs - elvitték az országból Szandit

CÍMKÉK CSAB | ELRABOL | SZANDI

VÍ | Létrehozva: 2024.04.15.

MEGOSZTÁS

Búcsút kell intenünk Szandinak.

Az 56-os forradalom mártírjairól szóló könyv címében a *helye nincs* szórend stílusos, mert jól utal a bírósági környezetre, és a formális jogi nyelvi rideg szenvtelenségére, mellyel az ítéleteket hozták. Hasonlókat mondhatunk el a többi címről is: ez a szórend nagyobb nyomatékot és tekintélyt kölcsönöz a közlésnek, mint az alább tárgyalt *nincs helye* változat.

Internetes példák a *nincs helye* jelöletlen szórendű változatra:

<p>A másodfokú bíróság döntése jogerős, az ellen további <u>fellebbezésnek nincs helye</u>, kivéve ha Önt az elsőfokú bíróság felmentette, de a másodfokú bíróság elítélte. Ilyenkor Ön fellebbezhet a harmadfokú bírósághoz. Az ügyész is fellebbezhet a harmadfokú bírósághoz, ha pl. Önt első fokon elítélték, de a másodfokú bíróság felmentette. / Perújításnak akkor lehet helye, ha új tény, bizonyíték merül fel az ügyben, a Legfelsőbb Bíróság előtti felülvizsgálatra pedig súlyos jogi hiba esetén kerülhet sor.</p>
<p>Szakértő – eltérő rendelkezés hiányában – a fél megbízása (magánszakértő) vagy kirendelés (kirendelt szakértő) alapján, szakértői bizonyításra vonatkozó indítványra vehető igénybe. Lehetőség van emellett más eljárásban kirendelt szakértő által készített szakvélemény felhasználására is. Kirendelt szakértő vagy más eljárásban kirendelt szakértő alkalmazásának indítványozása esetén ugyanazon szakkérdés vonatkozásában magánszakértő <u>alkalmazásának nincs helye</u>.</p>
<p>Az előadó felhívta a teremben ülő ügyvédek figyelmét, hogy a bírák is emberek, ők is tévedhetnek, így célszerű minden esetben ellenőrizni, hogy a Pp. valóban úgy rendelkezik-e a fellebbezés lehetőségéről, mint ahogy az az ítéletben szerepel. Nagyon fontos, hogy amennyiben a végzés ellen <u>fellebbezésnek nincs helye</u>, és mégis fellebbeznek, a bíróság elutasítja a fellebbezést, és 10 % mérsékelt illetéket kell fizetni (a Kúria 1/2012 KMPJE határozata). Ez nem függ attól, hogy ki adta be a fellebbezést, mindenképpen meg kell fizetni.</p>
<p>Az Alkotmánybíróság hivatalos honlapján közzétett jogi tájékoztató ezzel összhangban tartalmazza, hogy alkotmányjogi panasz benyújtásának nincs helye, ha az indítványozó a jogerős döntéssel szemben felülvizsgálati kérelmet, illetve indítványt nyújtott be a Kúriához, és a Kúria azt még nem bírálta el. Alkotmányjogi <u>panasz benyújtásának nincs helye</u> továbbá a Kúria hatályon kívül helyező és új eljárásra utasító döntésével szemben (az eljárás még folyamatban van). Ezekben az esetekben az alkotmányjogi panasz soron kívül, az egyéb feltételek vizsgálata nélkül visszautasítható.</p>
<p>A Kúria a Legfőbb Ügyészség indítványát és a fellebbezés azzal küldi meg a jogosultak részére, hogy arra észrevételek tehetnek. / Ha a tanács elnöke hivatalból nem tűzött ki nyilvános ülést, a tanácsülés kitűzéséről szóló tájékoztató kiterjed arra is, hogy az észrevétel előterjesztésére rendelkezésre álló határidő alatt nyilvános ülés kitűzése indítványozható. E határidő elmulasztása miatt <u>igazolásnak nincs helye</u>.</p>
<p>A Verseny során az egyes feladatokra meghatározott helyszínek biztosításában, a feladatok végrehajtásának ellenőrzésében és az időmérésben, a szükséges létszámban a szervező által biztosított pályabírók működnek közre. A pályabírók köre kiegészül a vezetéstechnikai tanpálya vezető instruktoraival, a vezető instruktorként a szükséges létszámban biztosított további instruktorkkal, illetve – amennyiben szimulátor-berendezés is alkalmazásra kerül – a szimulátor-berendezés instruktoraival. / A Versenybizottság döntésével szemben <u>ellenvetésnek, panasznak, óvásnak nincs helye</u>. A pályabírók döntésével szemben a Versenybizottsághoz lehet fordulni a feladat végrehajtását követően azonnal. Az eredmény összesítését követően <u>ellenvetésnek, panasznak, óvásnak nincs helye</u>.</p>
<p>Ha a fellebbezés elkésett, olyan határozat ellen irányul, amely fellebbezéssel nem támadható vagy ha a fellebbezés hiányait a fél a bíróság felhívása ellenére nem pótolta, az ítéletábrá, illetve a Kúria a fellebbezést visszautasítja. / A fellebbezéssel kapcsolatban az ellenérdekű fél, illetve az érintett a fellebbezés átvételétől számított 8 napon belül észrevételek terjeszthet elő. A fellebbezés elbírálása tárgyaláson kívül történik, a másodfokú bíróság azonban a feleket szükség esetén meghallgathatja. / A határozat ellen felülvizsgálatnak <u>nincs helye</u>.</p>

A bemutatott és a be nem mutatott példák alapján úgy tűnik, hogy az elsődleges jogi szövegekre jellemző a hátravetés (*helye nincs*). Ezzel szemben a jogszabályokat magyarázó, lazább, bár szintén szaknyelvi szövegekben, valamint a szaknyelvnek már nem feltétlenül mondható

szövegekben inkább a stilisztikailag jelöletlen szórendet találjuk (*nincs helye*). Jól szemlélteti ezt a megoszlást a Mandiner egyik cikke, melynek címe így hangzik:

Nem igaz, hogy a pénztártól való távozás után nincs helye reklamációnak

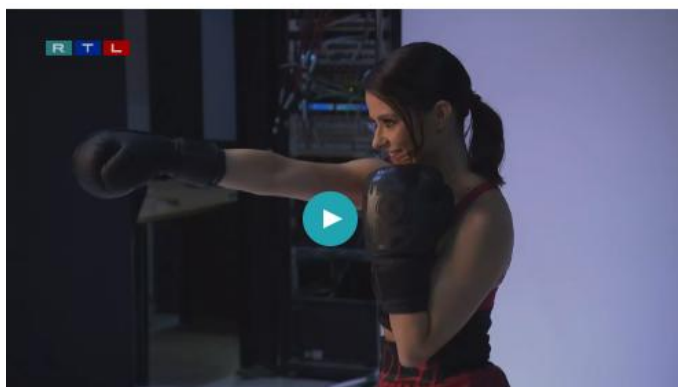
2022. október 30. 16:01

Magában az írásban szó szerint idézik azt a szöveget, amely az üzletekben szokott lenni ki-függesztve, s melynek az apropójából született a cikk:

Nagyon sok a fogyasztói tévhit, amelynek eloszlataása kiemelt feladat. Ilyen például az, amikor kiírják, hogy „A pénztártól való távozás után reklamációnak helye nincs”. Sokan elhiszik, hogy amennyiben csak otthon veszik észre, az adott áru hibáit, hiába reklamálnak. Holott ez nem igaz, ha tudjuk bizonyítani, hogy így vásároltuk a terméket, köteles az üzlet visszavenni, még ha le is volt értékelve.

Bár a szerzők a cikkben a pontos, hiteles szövegezést idézik (*reklamációnak helye nincs*), saját maguk fogalmazásában ezt a **köznyelvben megszokott, természetes** formára változtatták (*nincs helye reklamációnak*). Ezzel csak egyetérthetünk: újságcikkről lévén szó, a cikk címében szereplő szórend a helyénvaló, természetes, s a mondat érthetősége szempontjából is előnyösebb.

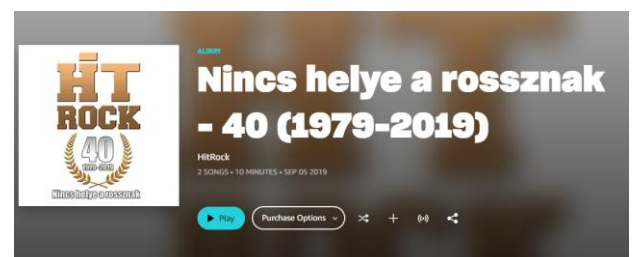
Lola szerint a ringben nincs helye bocsánatkérésnek

ATV | Választás 2024 | Tisza Párt | Deutsch Tamás | Magyar Péter

Deutsch Tamás: Magyar Péternek nincs helye a közéletben! + videó

Magyar Péternek pihenésre van szüksége, ez jól látszik, szuboptimális mentális állapotban van – reagált Deutsch Tamás, a Fidesz európai parlamenti delegációvezetője a Tisza Párt alelnökének legutóbbi botrányára.

Otthon nincs helye az aggodásnak! Játsszunk!

Ön itt van: Kezdőlap » Főoldal carousel » Otthon nincs helye az aggodásnak! Játsszunk!

A *Nyelvművelő kézikönyv* arra az esetre is hoz példákat, amikor – szerzőinek véleménye szerint – az állítmány hátravetése **idegenszerű**:

<i>Állítmány hátul</i>	<i>Állítmány középen</i>
1. A viszontkeresetileg érvényes követelésre nézve a biztosítási végrehajtás <u>elrendelhető</u> .	A viszontkeresetileg érvényes követelésre nézve <u>elrendelhető</u> a biztosítási végrehajtás.
2. A javaslatnak megfelelően az országgyűlés dr. P. G. képviselőt a Népköztársaság Elnöki Tanácsa tagjává <u>egyhangúlag megválasztotta</u> .	A javaslatnak megfelelően az országgyűlés <u>egyhangúlag megválasztotta</u> dr. P. G. képviselőt a Népköztársaság Elnöki Tanácsa tagjává.

Az idegenszerűség nem ok a helytelenítésre. Mivel pedig **hivatali** nyelvi szövegekről van szó, **mindkét változatot** jónak tarthatjuk. Mihelyt azonban a második mondat **újsághírként** jelenne meg, jobb volna az állítmányt **középre** hozni, ahogy a jobb oldali oszlopban látjuk.

b) Ügyetlen fogalmazású mondatok

Az előbbieken olyan mondatokkal foglalkoztunk, melyeknek egy részét a hátravetett szórend miatt a nyelvújítók ugyan kifogásolják, de azért elfogadják létező mondatként. Az alábbiakban olyan mondatokat mutatunk be, melyeknek a szórendje **ügyetlen fogalmazás** következménye, és **mindenképpen javításra szorul**.

<i>Állítmány hátul</i>	<i>Állítmány középen</i>
Az állam rendkívül nagy gondot fordít arra, hogy minden dolgozó az iskolai végzettség e minimumával <u>rendelkeznek</u> .	Az állam rendkívül nagy gondot fordít arra, hogy minden dolgozó <u>rendelkeznek</u> az iskolai végzettség e minimumával. Az állam rendkívül nagy gondot fordít arra, hogy minden dolgozó <u>rendelkeznek</u> az iskolai végzettségnek <u>ezzel a</u> minimumával.

Ez a **hátravetett állítmányú mondat félreérthető**, mivel szó szerint véve azt jelenti, hogy minden dolgozó csak minimális végzettséggel rendelkezzen, holott a szerző nyilván azt akarta mondani, hogy minden dolgozótól elvárják, hogy legalább a végzettségnek a minimumával rendelkezzen.

A nyelvújítók véleményével természetesen **egyetértünk**, mindenképpen a javasolt, **jobb** oldali oszlopban olvasható formák a megfelelőbbek az **írott nyelvben**, sőt a **beszélt nyelvben is**, bár ott a szupraszegmentális eszközök – mindenekelőtt a mondathangsúly – nyilván egyértelművé teszik, hogy a hangsúly azon van, hogy *minden dolgozó* rendelkezzen az említett minimális iskolai végzettséggel.

A *Mai magyar nyelvünk* így ír a hátravetés problémájáról (Grétsy szerk. 1976: 71–72):

Gyakori eset, hogy az állítmány a mondat végére kerül. Természetesen helyes lehet az ilyen szórend is. Néha azonban a hátravetés következtében az állítmány – a mondat fogalmazójának szándékával ellentétben – teljesen súlytalanná válik, vagy

pedig megbomlik a mondat egyensúlya, ritmusa. Ilyenkor ajánlatos előbbre, a mondat közepe tájára helyezni az állítmányt [...].

Érdeemes idézni azt a példát, mellyel Grétsy a fenti sorait illusztrálja:

<i>Állítmány hátul</i>	<i>Állítmány közepen</i>
Hajnalban a Petőfi téren a szabadtéri színpad kerítéséhez erősített nagy hirdetőtáblát Bobik és Bakáts <u>ledöntötte</u> .	Hajnalban Bobik és Bakáts a Petőfi téren <u>ledöntötte</u> a szabadtéri színpad kerítéséhez erősített nagy hirdetőtáblát.
Ezalatt Orlik a Petőfi téri világítóburákat <u>leverte</u> , azután a színpad melletti pad támláját <u>lefesztette</u> .	Ezalatt Orlik <u>leverte</u> a Petőfi téri világítóburákat, azután <u>lefesztette</u> a színpad melletti pad támláját.
A dúlás után a Pannónia utca 23. számú ház előtt a tatarozáshoz odakészített kőporos hordót Bobik <u>felborította</u> , Orlik pedig egy szerszámőrző bódé ajtaját <u>lefesztette</u> .	A dúlás után a Pannónia utca 23. számú ház előtt Bobik <u>felborította</u> a tatarozáshoz odakészített kőporos hordót, Orlik pedig <u>lefesztette</u> egy szerszámőrző bódé ajtaját.
A Hullay Jenő utcán Bobik és Bakáts a világítóégyőket közel <u>leverte</u> .	A Hullay Jenő utcán Bobik és Bakáts közel <u>leverte</u> a világítóégyőket.
A Rákóczi úton és a Báthori utcában Bobik és Bakáts a szemetes edényeket <u>felborította</u> , az üres edényeket pedig a lakóházak udvarába <u>bedobálta</u> .	A Rákóczi úton és a Báthori utcában Bobik és Bakáts <u>felborította</u> a szemetes edényeket, az üres edényeket pedig <u>bedobálta</u> a lakóházak udvarába.
A Rákóczi úton több ház számtábláját Orlik és Bakáts <u>leszedte</u> .	A Rákóczi úton Orlik és Bakáts <u>leszedte</u> több ház számtábláját.

Mivel **sajtónyelvi**, nem pedig hivatali nyelvi szövegről van szó, **teljesen egyetérthetünk** Grétsy Lászlóval abban, hogy természetesebb, vagyis a laikus beszélők számára megszokottabb és talán csakugyan **ritmusosabb** is a **javasolt megoldás**.

Ugyanakkor ha az idézett mondatok **rendőrségi jegyzőkönyvből** valók, vagyis a **hivatali** nyelvet képviselik, a **hátravetett állítmány** használata is megfelelő lehet.

B) Rikkancsszórend

Az állítmány hátravetésének a **fordítottja** is jellemző bizonyos regiszterekre, az **állítmány előrehelyezése**. Mivel ez jellemző módon újságcímekben fordul elő, „rikkancsszórendnek” nevezik.

RIKKANCSÓSZÓRENDRŐL akkor beszélünk, amikor a mondat **állítmánya** vagy más, a **mondanivaló súlyponti részét** tartalmazó mondatrésze a **mondat elejére** kerül.

<i>Előrehozás I.</i>	<i>Előrehozás II.</i>	<i>Középre helyezés</i>
<u>Kézimunka-kiállítást rendezett</u> a nemzetközi nőnap alkalmából Békéscsabán, a Czuczor utca 4. szám alatt a <u>III. kerületi nőtanács</u> .	<u>Kézimunka-kiállítást rendezett</u> a III. kerületi nőtanács a nemzetközi nőnap alkalmából Békéscsabán, a Czuczor utca 4. szám alatt.	A nemzetközi nőnap alkalmából <u>kézimunka-kiállítást rendezett</u> a III. kerületi nőtanács Békéscsabán, a Czuczor utca 4. szám alatt.

Ezt az eljárást a *Nyelvművelő kézikönyv újságcikkek* címében **helyénvalónak** tartja, de megjegyzi, hogy „**nagyon hosszú mondatokban bántóan modoros** lehet, különösen ha a hátravetett alany a hosszú mondat végére kerül”.

A két javított változat közül a kézikönyv **újságcikkbe** szánja az **első**t, azt, amely a **középső** oszlopban van (*előrehozás II*), amely tehát megőrzi a szerkezetes állítmány mondat eleji helyzetét (*kézimunka-kiállítást rendezett*), **csak előre hozza az alanyt** (*a III. kerületi nőtanács*). A **másik** javítást, amely a **harmadik oszlopban** van (*középre helyezés*), s amelyben a mondat az okhatározóval kezdődik (*a nemzetközi nőnap alkalmából*), „higgadtabb, nem újságszerű fogalmazásnak” tartja.

Mindkét javítási javaslatot **elfogadhatjuk**. Valóban nem szerencsés, hogy az eredeti változatban a mondat alanya a mondat végére került, bár ezt a változatot sem tekinthetjük fogalmazási hibának, csupán kevésbé szerencsés megfogalmazásnak.

Megkéselték a magyar fitnessmodell, vérben úszó férje öngyilkos akart lenni (videó)

Kirabolták az énekesnőt, készülő könyvét és dalait is ellopták

2022. október 21. 12:04

Megjavították a Barátság kőolajvezeték lengyelországi szálát

Megjavították és újból üzembe helyezték a Barátság kőolajvezeték nyugati ágának azon lengyelországi szálát, amelyen a hétvégén kiömlés történt - közölte kedden a PERN lengyel olajvezeték-üzemeltető vállalat.

Fotó: MTI/Máthé Zoltán

Készlet

Eltávolították a törvénytelenül állított betonkereszteket az úzvölgyi katonatemetőből

Írta: Fenyőék.ma - 2023.08.30

Elhalasztották a döntést London legújabb felhőkarcolójának építéséről

2. A tárgy szórendi helye

A tárgy szórendi helyéről két alfejezetben beszélünk: az egyikbe a **főnévi tárgy** szórendi kérdései kerültek, a másikba a **főnévi igenévi tárgyéi**.

A) Főnévi tárgy

A főnévi tárgy **jelöletlen** szórendi helye – ha nem mondathangsúlyos – az igei **állítmány mögött** van. Ezzel a szórenddel megakadályozható, hogy az állítmány nagyon hátra kerüljön.

<i>Tárgy az állítmány előtt</i>	<i>Tárgy az állítmány mögött</i>
A kóró <u>a kis madarat ringatta</u> .	A kóró <u>ringatta a kis madarat</u> .
Már a hangverseny megkezdése előtt <u>a szegedi dalosokat</u> mosolygós arcok <u>üdvözölték</u> .	Már a hangverseny megkezdése előtt mosolygós arcok <u>üdvözölték a szegedi dalosokat</u> .

A *Nyelvművelő kézikönyv* által javasolt szórend (2. oszlop) **jobbnak** látszik, ám biztosabbat csak a bővebb kontextus ismeretében tudnánk mondani.

Az más kérdés, hogy ha az első mondatban a *kis madarat* mondathangsúlyos, akkor természetesen az 1. oszlopban olvasható megoldásnak nincs alternatívája: *A kóró a kis madarat ringatta, nem a pillangót.*

A kézikönyv a **régi hivatali nyelvre** jellemzőnek tartja a mellékmondat állítmányának ilyesféle **hátravetését**:

<i>Tárgy az állítmány előtt</i>	<i>Tárgy az állítmány mögött</i>
Kérjük, hogy a mai számunkhoz csatolt befizetési lap felhasználásával <u>előfizetésüket megújítani szíveskedjenek</u> .	Kérjük, <u>szíveskedjenek</u> a mai számunkhoz csatolt befizetési lap felhasználásával <u>megújítani előfizetésüket</u> .
A munkálatok befejezése után 30 napon belül a részletes <u>vég számlát csatolom</u> .	A munkálatok befejezése után 30 napon belül <u>csatolom</u> a részletes <u>vég számlát</u> .
Az érdekképviselői szerv <u>igazolását</u> , mely szerint tevékenységemet egyedül folytatom, <u>mellékelem</u> .	<u>Mellékelem</u> az érdekképviselői szerv <u>igazolását</u> , mely szerint tevékenységemet egyedül folytatom.
Megállapítottam, hogy az adózó szikvízkészítő <u>iparát</u> alkalmazott foglalkoztatása nélkül <u>gyakorolja</u> .	Megállapítom, hogy az adózó alkalmazott foglalkoztatása nélkül <u>gyakorolja</u> szikvízkészítő <u>iparát</u> .

A köznyelvi szövegekhez szokott olvasóknak bizonyára **a nyelvművelők által javasolt formák a rokonszenvesebbek**, és valamivel bizonyára **érthetőbbek** is.

Ugyanakkor a **hivatali nyelvi** stílust mint olyat nem lehet egyszerűen elvetni, a hivatali nyelvi regiszterben el lehet fogadni a bal oldali oszlopban található megoldásokat is, azaz a tárgynak az állítmány elé helyezését.

A *Nyelvművelő kézikönyvtár* a tárgynak az állítmány előtti helyzetéről mint „**magyartalanról**” és „**szükségtelenről**” beszél.

Nem tudjuk, hogy ezt a megoldást mennyire érzik a hétköznapi beszélők „idegenszerűnek”, úgyhogy egyelőre ezt a megítélést **nem tudjuk elfogadni**.

Az, hogy ez a szórend esetleg idegen eredetű, önmagában nem szabadna, hogy befolyásolja megítélését; ezt csak az olyan emberek gondolhatják, akik hisznek a **nyelvi purizmus** ideológiájában.

A főnévi tárgy szórendjét illetően a legjobb, ha a **nyelvérzékünkre** támaszkodunk. Ha a nyelvérzékünk **bizonytalan, formális** stílusú szövegekben – ha **erősebben formális stílusra** törekszünk – nyugodtan kerülhet a tárgy **az állítmány elé, választékos** vagy **bizalmas** stílusú szövegekben azonban jobb, ha **a tárgyat az állítmány előtt tartjuk**.

Ez persze csak azokra az esetekre vonatkozik, **amikor a tárgy nem mondathangsúlyos**. A *Péter levelet ír* típusú mondatokban természetesen a tárgy állítmány elé helyezése teljesen helyénvaló.

Ez egyébként a **hagyományos magyar SOV szórend**, de persze nem azért tartjuk helyénvalónak, mert hagyományos, hanem azért, mert megfelel az általános nyelvszokásnak, vagyis nem a **nyelvi konzervativizmus**, hanem a **nyelvi uzualizmus**, ill. a **nyelvi normalizmus** ideológiáját érvényesítjük.

Azt, hogy a nyelvőrök által kifogásolt a szórend „**szükségtelen**” volna, határozottan **el kell utasítani**; egy, bizonyos regiszterekben elterjedt nyelvi forma nem lehet „szükségtelen”, még akkor sem, ha nem egyeduralgó, hanem egy másik formával váltakozik. Azt, hogy mi szükséges és mi nem, nem egy külső megfigyelő dönti el, hanem magának a beszélőközösségnek a tagjai (ez esetben a hivatalnokok).

Egy rendszeresen használt nyelvi formát csak olyan ember mond szükségtelennek, aki hisz a **nyelvi necesszizmus** ideológiájában. Valójában minden nyelvi forma, amely rendszeres használatban van, szükséges az azt használó közösség számára.

B) Főnévi igenévi tárgy

1. A főnévi tárgy **alapszórendjére** vonatkozó szabályok a **főnévi igenévi tárgyra is érvényesek**, tehát alapszórendnek azt tekinthetjük, ha **a főnévi igenévi tárgy az állítmány után áll**.

Itt is ugyanúgy gyakori a hivatali nyelvben **a tárgy előrehozása az állítmány elé**, vagyis az **állítmány hátravetése**.

A nyelvőrök szerint ez a szórend **kifogásolható**.

<i>Tárgy az állítmány előtt</i>	<i>Tárgy az állítmány után</i>
Pótlólagosan figyelembe kell venni azt a jövedelmet is, melyet forgalmi adó alá <u>bevallani</u> az adózó <u>elmulasztott</u> .	Pótlólagosan figyelembe kell venni azt a jövedelmet is, melyet az adózó <u>elmulasztott</u> forgalmi adó alá <u>bevallani</u> .

Egyértelmű, hogy köznyelvi szemmel olvasva a bal oldali oszlopban található szórend **stilisztikailag jelölt, kevésbé megszokott, kevésbé természetes**, a jobb oldali oszlopban található, vagyis a nyelvőrök által javasolt viszont **stilisztikailag jelöletlen, megszokott, természetes**.

Bizonyára ügyfélként mindenki jobban örül, ha számára természetesebbnek érződő fogalmazású hivatalos levelet kap a hatóságtól. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a kifogásolt szórend helytelen volna; amennyiben a hivatali vagy más szaknyelvben elterjedt, nem mondhatjuk helytelennek akkor sem, ha laikusként nem szívesen olvasunk olyan szövegeket, melyekben az állítmány ilyen helyzetben a mondat végére kerül.

Ha mondjuk a „Közérthetően magyarul” mozgalom keretében az ilyen mondatokat átfogalmazták (s jó, ha átfogalmazták), azt nem azért teszik, mert helytelenek volnának, hanem azért, mert az átfogalmazott változat könnyebben és gyorsabban érthető a laikus beszélők számára.

2. Ennek a váltakozásnak két jellegzetes esetét külön is érdemes megemlíteni: az egyik az, amikor a mondat állítmánya a *szíveskedik* ige, a másik az, amikor a mondat állítmánya a *köteles* névszó. Ezek ugyanis gyakoriak a **hivatali nyelvben**.

a) A *Hivatalos nyelvünk kézikönyve* megállapítja, a *szíveskedik* ige a gondozott írott nyelvben általában **megelőzi** a főnévi igenévi tárgyat; a **köznyelvben** legalábbis ez a jelöletlen szórend. **Hivatalos kérelmek, beadványok, felszólítások** szövegében gyakran találkozhatunk **fordított** sorrenddel is, azzal, hogy a *szíveskedjék* a mondat végére, a főnévi igenév mögé kerül.

A *Hivatalos nyelvünk kézikönyve* az előrehozott tárgyú mondatokat **kifogásolja**, bár nem tartja őket súlyos hibának.

<i>Tárgy az állítmány előtt</i>	<i>Tárgy az állítmány után</i>
Alulírott kefekötő kisiparos azzal a kéréssel fordulok a T. Illetékhatárhoz, hogy a magánszemélyek részére értékesített termékeimből származó árbevétel után a forgalmiadófizetési kötelezettség alól <u>mentesíteni szíveskedjék</u> .	Alulírott kefekötő kisiparos azzal a kéréssel fordulok a T. Illetékhatárhoz, hogy a magánszemélyek részére értékesített termékeimből származó árbevétel után <u>szíveskedjék mentesíteni</u> a forgalmiadófizetési kötelezettség alól.
Felhívjuk tagjaink figyelmét, hogy a tagdíjat idejében <u>befizetni szíveskedjenek</u> .	Felhívjuk tagjaink figyelmét, hogy <u>szíveskedjenek</u> idejében <u>befizetni</u> a tagdíjat.

Megjelenés

Kérjük az érettségiző diákokat, hogy a vizsgák megkezdése előtt legalább 30 perccel ünnepi öltözékben szíveskedjenek megjelenni!

Gyónási lehetőség karácsonyra:

**2017. december 20.-án, szerdán
18-20 óráig a plébánián.
Kérjük a templom felőli oldalon
szíveskedjenek cseppetni.**

**2017. december 23.-án, szombaton
a SZIRKÉK koncert ideje alatt a
templomban.**

ÉRTESÍTJÜK A LAKOSSÁGOT HOGY

**A HÚSVÉTI ÜNNEPEK MIATT
A HÁZTARTÁSI HULLADÉKOT
2010. ÁPRILIS 06-ÁN KEDDEN
SZÁLLÍTJÁK. KÉRJÜK HOGY A
SZEMÉTTÁROLÓ EDÉNYEIKET
A MEGSZOKOTT HELYRE ÉS
IDŐPONTBAN KIKÉSZÍTENI
SZÍVESKEDJENEK!**

A pályázat benyújtása

Benyújtás: 2009. március 9-től 2009. május 8-ig
(postai bélyegző dátuma)

A pályázat benyújtandó **egy eredeti, egy másolati** és **egy elektronikus** példányban.

A pályázathoz nincs kitöltő program!

A borítékon vagy csomagon valamint a CD/DVD borítóján szíveskedjenek feltüntetni:

- A pályázati felhívás **kódszámát**
- A pályázati felhívás **címét**

Csomag esetén a postacím:

Európai Szociális Alap Nemzeti Programirányító Iroda Társadalmi Szolgáltató Kht. (ESZA Kht.)

1134 Budapest, Váci út 45. C. épület

FONTOS! Kérésem:

A gyermeküknél a jelenléti **ívet aláírni** /osztályonként van megadva/, az adatokat **/TAJ-szám; telefon; lakcím/** ellenőrizni, valamint **e-mail címüket megadni** szíveskedjenek! /Ha a táborig változik, kérem jelezzék!/
Ha gyermekük allergiás, valamiért gyógyszert szed, vagy Önök szerint fontos, hogy tudjunk róla: az értekezlet végén jelezzék nekünk!

A gyerek úszástudásáról a tábor előtt szeretnénk meggyőződni. /esti uszodalátogatást szervezünk!/
Nem jött össze!

Kölcsönzés

- A kölcsönzés, visszavétel, hosszabbítás folyamatát mindig kísérje figyelemmel!
- Az Egyetem összes Könyvtárából egyidejűleg 15 db dokumentum kölcsönözhető.
- A hosszabbítási szándékot külön jelezni szíveskedjenek. (Újabb könyvek kölcsönzésekor a korábban kivett dokumentumok lejáratát ideje nem változik.)
- Hosszabbítani a lejárat napjáig lehet személyesen vagy interneten keresztül.

www.uni-obuda.hu

F: Fogalmazzuk át a második és a harmadik képsorban látható szövegeket úgy, hogy a tárgy az állítmány utáni helyzetbe kerüljön! Figyeljük meg, hogyan változott meg a szövegeknek a hangulata. Van-e az átfogalmazás hatással a szövegek stílusértékére?

b) A *Hivatalos nyelvünk kézikönyve* szerint a *köteles* névszói állítmánnyal is hasonló a helyzet. Itt is azt ajánlják a szerzők, hogy **az állítmány ne a mondat végén álljon**, hanem a főnévi igenév elé kerüljön.

<i>Tárgy az állítmány előtt</i>	<i>Tárgy az állítmány után</i>
A munkaviszony megszűnésekor a szerv vezetője a nyugtatómböt azonnal <u>bevonni</u> s a felhasznált szelvények alapján <u>leszámolást készíteni köteles</u> .	A munkaviszony megszűnésekor a szerv vezetője <u>köteles</u> a nyugtatómböt azonnal <u>bevonni</u> s a felhasznált szelvények alapján <u>leszámolást készíteni</u> .
Az adósság fennállását az örökös hitelt érdemlő módon <u>bizonyítani köteles</u> .	Az örökös <u>köteles</u> hitelt érdemlő módon <u>bizonyítani</u> az adósság fennállását.
A végelszámolást a kivitelező az adásvételi eljárás lebonyolítása után nyolc napon belül az építtetőnek <u>benyújtani köteles</u> .	A kivitelező <u>köteles</u> az adásvételi eljárás lebonyolítása után nyolc napon belül <u>benyújtani</u> a végelszámolást az építtetőnek.

Nézzünk meg néhány példát az MNSZ2-ből a főnévi igenév + *köteles* szórendre! A szórend formális stílusa miatt külön érdekesek a szépirodalmi találatok:

Másnap reggel Szaniszló újból jelentkezett az elnöki osztályon, és megint vitatkozni próbált, mire a csendőrezredes utasította a főhadnagyot, kísértesse Szaniszlót őrséggel a bevonulási központba. A költő kijelentette, hogy szívesebben menne egyedül. Ezt kegyesen engedélyezték azzal, hogy délután négy óráig <u>igazolni köteles</u> a bevonulás megtörténtét. (Kálnoky László)
Egyszer már valaki, nálam tehetségesebb és fiatal ereje teljében, szaktörténész igazán feldolgozhatná, hogy micsoda 19. századi, panyókáravetett-attilás téveszmék, koridegen viselkedések alapján szemléljük és írjuk le az egész koraközépkort és azt a történelmi pillanatot, amikor Európába toppantunk; mely " megalapozások " hamis premisszáit az anyatej-jel <u>beszívni kötelesek</u> vagyunk. (Határ Győző)
Az esztétika koronként ugyan bizonyos változásokon is áteső törvényei egységesek, egyetemes érvényűek. Ez kikezdhethetetlen szabály. Éppígy kikezdhethetetlen az is, hogy minden gyerekeknek és ifjúságnak készülő mű <u>alkalmazkodni köteles</u> a befogadó korosztály sajátosságaihoz. Igazodnia kell a megcélzott korosztály tapasztalatkincséhez, érdeklődési köréhez, lelkitudati habitusához. Nem elég tehát pusztán tehetségesebbnek lenni: esztétikailag értékes vagy elfogadható műveket létrehozni; ismerni kell az ember kialakulásának korunkra és társadalmunkra érvényes menetét, évjáratok szerinti lépcsőfokait már-már a gyereklélektan elvi és gyakorlati magasszintjén. A gyerekeknek művészetet teremteni (a művészi teremtésen túl) ezért szakma. A gyakorlat örökös mérlegelésével aránylag pár év alatt megtanulható, vagy jó írói érzékkel (hiszen valamirevaló író többnyire pszichológus is) ösztönösen is elsajátítható. De szakma. (Lengyel Balázs)
Jelnek a füttyöt fogják használni, mégpedig olyanformán, hogy egy, kettő és három kurta fütty lesz. Egy azt jelenti, hogy a ház felől jönnek a csendőrök; kettő, hogy az erdőn keresztül; s három, hogy a csűr irányából. Mindjárt sorra kérdezte, hogy tudja-e mindenki. – S jelszó is lesz – folytatta a tanítást. – Minden éjszakára más. Senki ne mozduljon és ne mozogjon a sötétben, csak akkor, ha mondja a jelszót! Jelszó hiányában minden őrszem <u>lőni köteles</u> . (Tamási Áron)
A rendőr odalép hozzám, és megállítja, a prosti teli szájjal káromkodik, és a lába közé mutogat, az URH-s nem zavartatja magát, elkéri a személyi igazolványt, felírja az adatokat, és feljegyzik két közelben tartózkodó tanú nevét és címét. – Fel fogom jelenteni önt! – mondja, és visszaülünk a kocsihoz. – Ez így szokott menni? – kérdezem. – Igen, a rendőrt leszedhatják, és ő <u>törni köteles</u> , csak a felettesei emelhetnek vádat ilyen esetekben. Persze azért egy öregebb rendőr el tudja intézni az ilyen ügyeket. – És ha valaki ütni is próbál? – Az a szabály, hogy aki a rendőrről emeli a kezét, annak el kell törni a kezét. Aztán bizonyítsa ő, ha akar. Az viszont igaz, hogy ehhez a mai ötvenöt kilós rendőrfajta nem elég. (Moldova György)
Odajárulnak a földszinti nagy előadóterem asztalához, kezet fognak az igazgatóval, s beírják

nevüket a kollégium anyakönyvébe. Utána beöltözhetnek a kötelező egyenruhába. Annak rendje-módja szerint rálépnek arra az útra, amely rendes körülmények között prédikátori szószékhez vagy tanári, tanítói katedrához vezet. Aki főiskolás, annak be kell költöznie a kollégiumba. Csokonainak is, hiába lakik közvetlenül a kollégium mellett. Megmutatják neki a szobát, ahol lakni, az ágyat, ahol aludni fog, és sebtiben elmagyarázzák a rendet, melyhez igazodni köteles. Szabadsághoz és az otthoni kényelemhez szokott természetével aligha sejti, hogy mit írt alá az ünnepélyen. (Bertók László)

Látjuk, hogy a szépirodalmi találatok – legalábbis az idézettek – egytől egyig **stílusosak**: a szerzők a **hivatali szigort** érzékeltetik a szórenddel.

Nézzünk meg példákat a többi alkorpuszból is!

Hivatali időm alatt a CW olyan méretű potenciális veszteséget, amit a Nemzeti Bank mint tulajdonos számára az ügyvezetés vagy a felügyelő bizottság jelenteni köteles lett volna, nem mutatott ki. Elnökségem idejének idecitálása tehát félrevezető. CW későbbi ügyeiről vizsgálati jelentést nem láttam, csupán sajtóközleményeket olvastam, találgatni pedig nem akarok. De annak sem örülnék, ha tendenciózus vélemények mint történelmi tények rögzülnének rövid emlékezetű közéletünkben. (sajtó)

A tudományos kutatót – akinek rendelkeznie kell egy tudományos intézet támogatásával, s nyilatkozni köteles a birtokába jutó személyes adatok kezeléséről és az iratok tárolásáról – ezek a megszorítások nem korlátozzák. A törvény szerint azonban személyes adatokat a publikáló csupán a „szükséges mértékben” hozhat nyilvánosságra. Ám mivel ez a kitétel sokféleképpen értelmezhető, s a levéltár illetékesei szerint ilyen tárgyú személyiségi jogi perre eddig nem volt példa, a „szükséges mérték” megítélésére nem áll rendelkezésre elegendő gyakorlat. (sajtó)

A szomszédjogok azokat a határokat jelentik, amíg a szomszédok egymás tulajdonosi érdekkörébe való szükségszerű áthatásokat tűrni kötelesek. A magyar magánjog szerint ez a tulajdonjog korlátozásai közé tartozik, azonban a polgári törvénykönyv más nézőpontot követve a használat körében tárgyalja, ugyanis míg ez a tulajdonos szempontjából valóban korlátozás, addig a másik oldalon jogosultságként jelenik meg. (tudományos)

Még a klasszikus jogban is szokás volt külön kikötés (lex commissoria) formájában fenntartani ezt az adós szempontjából rendkívül kedvezőtlen szabályt, egészen addig, amíg Constantinus császár egy rendeletében meg nem tiltotta az alkalmazását. Ezután a hitelező a dolgot meg nem tarthatta, azt értékesíteni s a fölösleget visszatéríteni volt köteles. Kivétel - császári engedéllyel - csak az az eset lehetett, ha a dolgot eladni ésszerű időn belül nem sikerült. (tudományos)

Még mielőtt bármilyen intézkedést hozna, a megkeresést megoldó egység a területet és a szomszédokat pontosan azonosítani köteles, és azt is, hogy a kért területnek mi a jelenlegi rendeltetése, mekkora a felülete, hogy a közlekedési utakat ne érintse (a területen található utcákat, járdákat, berendezett parkokat stb.), fel kell mérnie azt, hogy vannak-e használható földalatti létesítmények, mint amilyenek az ivóvíz-, gáz-, kőolajvezeték, a nagy teljesítményű elektromos vezetékek, katonai óvóhelyek, más hasonlóak). (hivatalos)

A közigazgatási szerv a közigazgatási perben a határozatában rögzített tényállást és hivatkozásait külön bizonyítani nem köteles, a perben érvényesülő bizonyítási szabályok szerint a felperest terheli annak bizonyítása, hogy az egyéb vízgazdálkodási tényező alkalmazásánál rögzített egyes szempontokat a környezetvédelmi hatóságok tévesen vették figyelembe. (hivatalos)

Azt kell, hogy mondjam, hogy a bírónak nem szabad így gondolkodnia, ahogy ezt a kérdést feltette, magánemberként gondolhatja, de bíróként neki az a kötelessége, hogy a rá kiosztott, elé kerülő ügyet, tisztességesen elbírálja. Vannak kötelezettségei az eljárási törvény

<p>szerint, ha ő úgy gondolja, hogy egy példát mondok, hogy elévülési idő bekövetkezett és elévülési időn túli a követelés, akkor erről <u>tájékoztatni köteles</u> a felet, de nem mondhatja maga azt, hogy nem bírálom el az ügyet, megszüntetem az eljárást, mert a követelés elévült. (besznye)</p>
<p>Igazából ebben a tekintetben nem volt változás, mert korábban is az volt az uniós előírás, hogy fürdővíz az, ahol rendszeresen nagyszámú ember fürdőzik és erre a tagállam, ennek az ellenőrzéséről <u>gondoskodni köteles</u>. Na most a korábbi magyar előírás, ami a korábbi uniós irányelv hazai jogrendbe ültetése volt, az a fürdővíz tulajdonosát kötelezte, arra, hogy ellenőriztesse a fürdővizet, ebben az esetben például a nem kijelölt fürdővizetek esetén az önkormányzatokat, akinek a területére esik ez a fürdőhely, most viszont az ÁNTSZ köteles az olyan fürdővizetek ellenőrzésére, amelyek a kijelölését nem kérte senki fürdővízként. (besznye)</p>
<p>Nem tudom, hogy pénzügyőrknél mi a menü, de nálunk rendőrknél az állampolgár kifejezett kérésére meg kell mutatni az igazolványt és a jelvényt is – még attól a rendőrtől is kérhető igazolványának felmutatása, aki egyenruhában van, függetlenül attól, hogy az egyenruha igazolja (az egyenruhán hordott jelvényvel együtt) a rendőr voltát. Civil rendőrnél adott, hogy az igazolványa olyan tokban legyen, amelyben ott van mellette a jelvénye is. Egyébként a rendőr <u>megmutatni köteles</u> kérésre, de felírni – akár papírfecsnire is – nem. (fórum)</p>
<p>Egymást túllícitálva élcelődnek a fórum témájától (házkutatás számítógépes bűncselekmények, elsősorban a szerzői jog normáiba ütköző cselekmények kapcsán) teljesen függetlenül. Ez rendkívül primitív dolog!!! Ráadásul valaki meg is jegyzi, hogy a rendőrnő kínosan ügyel a törvényességre, amit ugye mint tudjuk, hivatásánál fogva <u>képviselni lenne köteles</u>. (fórum)</p>
<p>Próbáld ki és megtudod. Ha válaszol. szerintem azt fogja kérni, hogy levélben tedd fel a kérdéseidet, vagy írásban kérjél engedélyt, azt tudja a hivatal iktatni, nyomon követni. Egy biztos: bármit írsz, <u>válaszolni kötelesek</u>. A besz@rást én lesz@rnám, ne foglalkozz vele. Olyan törvényi módosítást egyik kormány sem mer megtenni, hogy a múltbeli legális főzőket betiltaná, legfeljebb szigorítja a használat feltételeit. (közösségi)</p>
<p>Érdekes eset lehet, amikor a férj házastársát elhagyva összeköltözik az aktuális barátnővel aki már babát vár, és ha ez a kapcsolat sem sikerül előfordulhat, hogy a volt házastársat és az élettársat is <u>tartani köteles</u> a csalfa férfi. A jogszabály ebben az esetben egyenlően kezeli a volt feleséget a barátnővel, őket a férfi egy sorban <u>köteles eltartani</u>. (közösségi)</p>

A többi alkorpusz idézeteiben is indokolt a főnévi igenév + *köteles* szórend. Vagy azért, mert a szöveg eleve formális stílusú (mindenekelőtt a „hivatali” és a „tudományos” alkorpusz találatában), vagy azért, mert a szórend nagyobb hivatali tekintélyt, nyomatékot ad a kötelezettség megfogalmazásának, vagy csak egyszerűen felidézi a hivatali környezetet, mellyel ez a szórend asszociálódik.

Mit kell tennie a rendőrnek?

- Ha családon belüli erőszak körébe tartozó, személy elleni erőszakos (fizikai vagy nemi erkölcs elleni) cselekmény miatt érkezik bejelentés, a rendőr köteles a helyszínen haladéktalanul megjelenni.
- A rendőri intézkedést az elfogulatlanság és pártatlanság jellemezze, a rendőr tartózkodjon az önálló vélemény nyilvánítástól, munkáját ugyanazzal az alapossággal és komolysággal végezze, mint más bűncselekmények esetében.

5. 07. 27.

Munkavédelmi Szabály alapján a diák köteles:

- **Tanév elején tűz és munkavédelmi oktatáson részt venni.**
- **Időben, munkaképes (tanulásra képes) állapotban megjelenni az oktatás színhelyén.**
- **A kollégium helyiségeit, eszközeit rendeltetésüknek megfelelően használni.**

Alapvető munkavállalói kötelezettségek

- 52. § (1) A munkavállaló köteles
- a) a munkáltató által előírt helyen és időben munkára képes állapotban **megjelenni**,
- b) **munkaideje alatt** – munkavégzés céljából, munkára képes állapotban – a munkáltató **rendelkezésére állni**,
- c) munkáját **személyesen, az általában elvárható szakértelemmel és gondossággal**, a munkájára vonatkozó **szabályok, előírások, utasítások és szokások** szerint **végezni**,
- d) a munkakörének ellátásához **szükséges bizalomnak megfelelő magatartást tanúsítani**,
- e) **munkatársaival együttműködni**.

II. Ingatlanbérbeadás

Bérbeadás definíciója:

a bérleti szerződésen alapuló jogviszony mellett minden olyan egyéb jogviszony is, amelynek tartama alatt a jogosult az ellenérték egészét vagy túlnyomó részét a termék időleges használatáért téríti vagy téríteni köteles a kötelezettnek

pl. nyílt végű lízing, operatív lízing is

F: Az alábbi képen a főnévi igenévi tárgy hol követi, hol megelőzi a *köteles* állítmányt. Van-e valamilyen oka annak, hogy a szerző kétféle szórendet használ? Keressünk a szöveg rendezetlenségére utaló jegyeket!

AGRÁRJOG

- Köteles az állatok számáról, fajáról, tartási helyéről (telephelyéről) a magánállatorvost értesíteni.
- Köteles az állatok tartásáról, helyéről és mozgásukról az élelmiszerlánc-felügyeleti szervet értesíteni.
- Az állat betegségéről vagy annak gyanújáról értesítenie kell az élelmiszerlánc-felügyeleti szervet és a magánállatorvost. A járványügyi rendelkezéseket túrni köteles.
- Az állat vizsgálatát, kezelését, védőoltását, elszállítását, levágatását, leölését szükség esetén túrni köteles.
- A levágott állatot a jogszabályokban foglaltak szerint az illetékes szervekkel megvizsgáltatni köteles.
- Az állati eredetű melléktermék tulajdonosa köteles annak elszállításáról, ill. megsemmisítéséről gondoskodni.
 - ◆ Ha a tulajdonos ismeretlen, vagy ismeretlen helyen tartózkodik, akkor a fentiekre a települési önkormányzat köteles.
 - ◆ Közterület esetén szintén a települési önkormányzat köteles a tetem elszállításáról.
 - ◆ Közút esetén a közútkezelő gondoskodik az elszállításról és a megsemmisítésről.

A *szíveskedik* és a *köteles* esetében az egyes szórendi megoldásokat ugyanúgy értékelhetjük, mint főntebb értékeltük az egyéb szavak esetében. Vagyis a **hivatali nyelvben mindkét** szórendi megoldást megfelelőnek tartjuk, azaz mindkét táblázatban **nyelvi szempontból** teljesen kifogástalannak gondoljuk a bal oldali oszlopban található megoldásokat is, a tárgy előrevetését, az állítmány hátravetését.

Nem hivatali nyelvi regiszterekben viszont jobbnak, természetesebbnek, stilisztikailag jelöltennek tartjuk a nyelvművelők által javasolt szórendet.

Ezenkívül ha a *Közérthetően magyarul* mozgalom keretében barátságosabbá, közérthetőbbé akarnánk tenni a hivatali nyelvi szövegeket, mindenképpen azt a változatot ajánlanánk választani, melyben az állítmány megelőzi a tárgyat.

3. A határozók szórendi helye

A határozók szórendi helye szempontjából jelentősége van annak, hogy áll-e a határozó előtt határozott névelő. Ezért ezt az esetet egy külön alfejezetben tárgyaljuk. A másik eset a határozók szórendjének egyéb eseteivel foglalkozik.

A) A határozott névelőjú határozó szórendi helye

A határozott névelővel ellátott határozó ugyanúgy viselkedik, mint a fentebb említett tárgy: alapszórend szerint az **állítmány után** áll. Itt is állhat az **állítmány előtt** is, ami ebben az esetben is **stilisztikailag jelölt** megoldás.

<i>Határozó az állítmány előtt</i>	<i>Határozó az állítmány után</i>
A piaci szereplők bizonyítékot szolgáltatnak az új tagállam számára arra nézve, hogy a termékeket legkésőbb 2005. november 30-ig <u>a piacról eltávolították.</u>	A piaci szereplők bizonyítékot szolgáltatnak az új tagállam számára arra nézve, hogy a termékeket legkésőbb 2005. november 30-ig <u>eltávolították a piacról.</u>
A pályázati feltételek egyértelmű megsértése vezetett oda, hogy az elnyert támogatást <u>a községtől visszavonták.</u>	A pályázati feltételek egyértelmű megsértése vezetett oda, hogy az elnyert támogatást <u>visszavonták a községtől.</u> A pályázati feltételek egyértelmű megsértése vezetett oda, hogy <u>visszavonták a községtől</u> az elnyert támogatást.

A bal oldali oszlopban olvasható példák, melyekben a határozott **névelős határozó megelőzi az állítmányt**, a **hivatali** nyelvi, jogi és más szaknyelvi regiszterek formális stílusú változataiban **váltakoznak** a jobb oldali oszlopban található változatokkal, melyekben a határozott névelős **határozó követi az állítmányt**.

A **formális szaknyelvi regiszterekben** – különösen a hivatali nyelvben – **mindkét** formát **kifogástalannak** kell tartanunk. **Más formális regiszterekben**, továbbá a **választékos** és **bizalmas** nyelvben azonban – csakúgy, mint fentebb a tárgynál láttuk – a **jobb oldali** oszlopban található változat a **stilisztikailag jelöletlen forma**, melyben a határozott névelős **határozó követi az állítmányt**.

A *Nyelvművelő kézikönyv* szerint a **nem hivatali** nyelvi regiszterekben is állhat a határozott névelős határozó az **állítmány előtt**, amennyiben a **határozó** (és az alany is) a **témához** tartozik, azaz már volt róluk szó, és az **állítmány hangsúlyos**:

<i>Határozó az állítmány előtt</i>	<i>Határozó az állítmány után</i>
A fiam a fáról <u>LEesett.</u>	A fiam <u>leesett</u> a fáról.

A bal oldali oszlopban található forma tehát a kézikönyv szerint **kiemelés esetében helyénvaló**.

Sajnos a példa nem szerencsés, nem természetes, kivéve esetleg, ha mondjuk bírósági környezetet képzelünk hozzá, de egyelőre nem sikerült a jelenség szemléltetésére jobbat találni (de egyelőre jobbat találni a jelenség szemléltetésére nem sikerült 😊).

Általánosságban azt a tanácsot adhatjuk, hogy **választékos** és **bizalmas** stílusú szövegekben a határozott névelővel ellátott határozó inkább az **állítmány mögé** kerüljön. **Formális** stílusú szövegekben, különösen a **hivatali** nyelvekben a két forma közül viszonylag szabadon **választhatunk** a kétféle szórendi megoldás közül: ha a laikus célközönség számára **megszokottabb, könnyebben érthető**, vagyis ilyen értelemben **természetesebb** szöveget szeretnénk létrehozni, akkor jobb, ha ugyancsak az **állítmány mögé** tesszük a határozott névelős határozót, ha viszont **hangsúlyozottan formális, kevésbé természetes, kevésbé barátságos** szöveg megfogalmazására törekszünk, jobb, ha a határozott névelős határozó **megelőzi az állítmányt**.

B) Egyéb határozók szórendi helye

Az egyéb határozók szórendjére **nem lehet pontos szabályt adni**. Egyfajta elnagyolt, korántsem kivétel nélküli szabályként a *Hivatalos nyelvünk kézikönyve* megemlíti, hogy **ha a mondat nem nyomatékos, a módhatározó általában megelőzi az állítmányt**. Az ellenkező szórendet írásban szokatlannak, furcsának vagy logikátlannak érezzük (merthogy a beszédben mindennapos a jobbról bővítés):

<i>Módhatározó az állítmány után</i>	<i>Módhatározó az állítmány előtt</i>
Ez a szám tovább <u>növekedik jelentősen</u> , ha figyelembe vesszük, hogy...	Ez a szám <u>jelentősen tovább növekedik</u> , ha figyelembe vesszük, hogy...
A közvetlen költségvetési juttatás is <u>gyakori viszonylag</u> .	A közvetlen költségvetési juttatás is <u>viszonylag gyakori</u> .

A bal oldali oszlopban található változatok inkább **fogalmazási botlások** vagy még inkább **hanyag fogalmazás termékei**.

Lehetséges, hogy a szerző kevés időt szánt a szöveg megformálására, és olyan sorrendben írta le a szavakat, ahogy eszébe jutottak, s nem vette a fáradságot vagy nem volt rá ideje, hogy utólag változtasson a sorrendjükön. A *Nyelvművelő kézikönyv* írásának idejében még nem voltak szövegszerkesztők, és írógéppel írva nem volt olyan egyszerű a javítás.

Több más példa is idézhető a nyelvművelő kiadványokból a **határozók nem megfelelő elhelyezésére**. Nézzünk meg néhányat!

<i>Kevésbé szabatos</i>	<i>Szabatos</i>
1. A szőlő, gyümölcs és erdő kivételével <u>maximálisan havonként 28 aranykorona vehető figyelembe</u> .	A szőlő, gyümölcs és erdő kivételével <u>havonként maximálisan 28 aranykorona vehető figyelembe</u> .
2. <u>Rendszerint</u> a meglévő technikai utasításokat <u>csak szóban ismertették</u> a dolgozókkal.	A meglévő technikai <u>utasításokat rendszerint csak szóban ismertették</u> a dolgozókkal.
3. A közös vagyoni gyarapításának tervét is	<u>Ilyenformán</u> a közös vagyoni gyarapításának

<u>túlteljesítettük ilyenformán.</u>	<u>tervét is túlteljesítettük.</u>
4. Meg aztán a palackozó vállalatok a <u>gyártól</u> külön is <u>megrendelhetik</u> a nekik tetsző formát.	Meg aztán a palackozó vállalatok külön is <u>megrendelhetik a gyártól</u> a nekik tetsző formát.
5. Az új fajtákkal minden bizonnyal sűrűn <u>találkozunk a mezőgazdasági nagyüzemeinkben nem is olyan sokára.</u>	Az új fajtákkal minden bizonnyal sűrűn <u>találkozunk, nem is olyan sokára, mezőgazdasági nagyüzemeinkben.</u>
6. Mivel egész Finnország területén szeszes ital csak késő este, a Ravintolanak nevezett mulatókban kapható, <u>érthetően</u> ezekben a helyiségekben <u>igyekeznek</u> minél borsosabb belépődíjakat szabni.	Mivel egész Finnország területén szeszes ital csak késő este, a Ravintolanak nevezett mulatókban kapható, <u>érthetően igyekeznek</u> minél borsosabb belépődíjat szabni ezekben a helyiségekben.

Az 1., 2. és 3. sz. példában valóban szerencsésebb a határozók olyan elhelyezése, amelyet a nyelvújítók javasolnak. Viszont a 4. és az 5. mondat esetében a javasolt megoldás nem tűnik sokkal jobbnak a kifogásoltnál.

Az 5. sz. mondat jobb lenne így:

Az új fajtákkal minden bizonnyal nem is olyan sokára sűrűn találkozunk mezőgazdasági nagyüzemeinkben.

A 6. sz. mondatban a nyelvújítók által javasolt sorrend azért nem szerencsés, mert az *érthetően* az állítmány előtti helyzetben (*érthetően igyekeznek*) első pillanatban módhatározóként is értelmezhető (*Hogyan igyekeznek belépődíjat szabni?*).

A *már* határozószó különösen hajlamos arra, hogy „elkóboroljon”:

<i>Kevésbé szabatos</i>	<i>Szabatos</i>
1. Alig másfél hónapja kezdték meg a gedői általános iskola építését a József Attila sugárúton, és <u>már</u> a falak <u>kiemelkednek</u> a földből.	Alig másfél hónapja kezdték meg a gedői általános iskola építését a József Attila sugárúton, és a falak <u>már</u> <u>kiemelkednek</u> a földből.
2. Nemes <u>már</u> a 35. percben a második nagy helyzetet hagyta ki.	Nemes a 35. percben <u>már</u> a második nagy helyzetet hagyta ki.

A 2. mondatban azért nem tűnik a szórend a szerző mondanivalójával összhangban lévőnek, mert a félidő 35. perce sem tekinthető a mérkőzés korai mozzanatának, s az idézett mondat ráadásul a második félidőről szól.

Valóban érdemes odafigyelni, hogy **gondozott** szövegekben a *már* az előtt a mondatrész előtt legyen, **amelyikre vonatkozik**.

A javítással mindkét mondat esetében **egyértelművé** válnak. Itt is inkább **pongyolaság, figyelmen kívül hagyás** miatt kerülhetett a *már* rossz helyre, mintsem azért, mert a fogalmazó úgy találna helyesnek.

Az **írott** nyelvben – különösen akkor, ha gondozott szöveget akarunk létrehozni – erre tanácsos odafigyelni, a **beszélt nyelvben** azonban a **szórendi lazaság természetes**.

Az ilyen szórendi botlások a **kéziratokban javítandók**, ha **gondozott** szövegre törekszünk. A **besznyében** és általában a **bizalmas** nyelvben általában nem okoznak zavart vagy fennakadást, ott az ilyen szórendi lazaság **természetes**.

4. A minőség- és mennyiségjelzős szerkezet szórendje

A Magyar grammatika szerint a **JELZŐ** tipikusan főnévi alaptag bővítője, általában szabad bővítője. Megjelölheti az alaptagban, a jelzett szóban kifejezett fogalomnak valamilyen **tulajdonságát** (minőségét, mennyiségét) vagy **birtokosát**.

Ez alapján különböztetjük meg a jelző következő fajtáit: **1. minőségjelző**, **2. mennyiségjelző**, **3. birtokos jelző**.

A) A jelző és a jelzett szó sorrendje

A jelző és a jelzett szó szórendjét tárgyalva különbséget teszünk a **melléknévi** és a **főnévi** jelző között, bár mindkettőnél az alapszórend azonos: a **minőség-** és **mennyiségjelző** mindig a **jelzett szó előtt** áll:

<i>Melléknévi</i>	<i>Főnévi</i>
szerecsés módon	(egy) hordó bor
modern regény	szomszéd kislány
ház mögötti udvar	Duna folyó
ilyen helyzet	Vas megye
száz forint	Debrecen város
sok ember	Malligand-fok [maligán]

A **melléknévi jelző** fogalmába az egyszerűség kedvéért beleértjük a **melléknévi igenévi**, **névutó-melléknévi**, valamint **melléknévi** vagy **számnévi névmási** jelzőt is.

<i>Melléknévi</i>	kedves emlék
<i>Melléknévi igenévi</i>	hulló falevél kitakarított szoba megírandó jegyzőkönyv
<i>Névutó-melléknévi</i>	kerítés melletti fa
<i>Melléknévi névmási</i>	ilyen ember
<i>Számnévi névmási</i>	annyi gond

a) A melléknévi jelző és a jelzett szó sorrendje

A fenti **alapszabály több esetben nem érvényesül**. Ezek nem mindig eredményeznek változást, a nyelv művelők mégis nemegyszer nyelvhelyességi problémát látnak bennük. Az alábbiakban olyan eseteket tekintünk át, amikor a jelző a jelzett szót követi.

aa) Sorozat valamely tagjának jelölése

Sorszámnévi értékű tőszámnév egy sorozat valamely tagjának megjelölésére hátravetve használatos.

1. Ezt a szórendet találjuk az űrhajónevekben:

Apollo-15 [apolló tizenöt]

Szozuz-9 [szozuz kilenc]

1972. március 3-án indították el a Pioneer-10 űrszondát.

Ezt a formát a nyelvőrök „**voltaképpen idegenszerűnek**” tartják (nyilván azért, mert az ilyenek idegen nyelvekben keletkeztek), használatát ma már mégis **bátorítják**. Olyasféle megkülönböztető sorszámnévi jelzőnek tartják, mint amilyenek az algebrai indexszámok: a_1 [á egy], a_2 [á kettő].

Természetesen ezzel a szemlélettel és megítéléssel teljesen **egyetértünk**. Nyilván a nyelvőrök belátták, hogy alternatíva híján értelmetlen volna ez ellen az „idegenszerűség” ellen harcolni. Nyelvhasználati tanácsra nincs szükség, hiszen ebben az esetben **nincs váltakozás**.

2. Amikor **azonos nevű személyekről** (*Kovács I, Kovács II*) vagy **rádió- és tévéállomásokról** (*TV1, TV2*) van szó, a nyelvőrök **kevésbé helyesnek** tartják a hátravetett számozást, ugyanakkor elismerik, hogy **nem tudnak jobbat ajánlani, annyira elterjedt**.

Sajnos nem tudjuk meg, hogy ezekben az esetekben miért volna kevésbé helyes a hátravetett számozás, mint az úrhajónevek esetében. S azt is nehéz belátni, hogyan lehet egy kifejezési eszköz „kevésbé helyes”, ha egyszer nincs alternatívája.

Mivel a helytelenítésre semmilyen okot nem látunk, nem is fogadjuk el ezt az értékítéletet. A hátravetett számnévi jelzőt **bátran használhatjuk mindenfajta stílusú szövegben**.

3. Még inkább helytelenítik a nyelvőrök a **postafiók 23** szerkezetet, helyette folyó szövegben vagy élőbeszédben helyesebbnek tartják az egyenes szórendet:

<i>Fordított szórend</i>	<i>Egyenes szórend</i>
postafiók 23	23. postafiók [huszonharmadik] 23-as postafiók

Folyó szövegben az ilyenek nem nagyon szoktak megjelenni, ezért empirikus kutatások híján nem tudjuk, milyen megoldást alkalmaznak a beszélők, ha mégis előkerülnek. Ebből következően a legjobb, ha a **nyelvérzékünkre** bizzuk magunkat. Valószínűnek tűnik, hogy a beszélők inkább a hátravetett szórend megőrzésére törekednek akkor is, ha a szerkezetet folyó szövegbe kell beilleszteni, még a beszélt nyelvben is, s még inkább az írott nyelvben.

ab) A pénznem és a pénzösszeg feltüntetésének sorrendje

A nyelvűvelők szerint táblázatokban, kimutatásokban, könyvelésben előfordul a pénznem és a pénzösszeg „idegenszerű” szórendje, az összeg, vagyis a jelző hátravetése:

Ft 2000

Folyó szövegben a nyelvűvelők ezt a szórendet **helytelenítik**.

Empirikus vizsgálat nélkül a kérdésben nem lehet állást foglalni. Annyi biztos, hogy az egyenes szórendű 2000 Ft forma **közömbös** stílusértékű, bármilyen stílusú szövegben használható; a Ft 2000 esetleg szövegen kívül állva lehet megfelelő, de ez a forma marginálisnak látszik.

ac) Áru-, márka- és cégnevek

Áru-, márka- és cégnevekben szintén előfordul a fordított szórend:

Pénztári blokkon:

<i>Fordított szórend</i>	<i>Egyenes szórend</i>
palack boros	borospalack
narancs görög	görög narancs

Feliratokon:

<i>Fordított szórend</i>	<i>Egyenes szórend</i>
Pizza kicsi	kis pizza
Pizza nagy	nagy pizza
Csirkemell csontos	csontos csirkemell
Paprika édesnemes	édesnemes paprika
Sör Kőbányai	Kőbányai sör

Előfordul, hogy a két tag közé vessző kerül, ahogy a következő oldalon található példák mutatják.

<i>Fordított szórend</i>	<i>Egyenes szórend</i>
Győri pereg, csokis	Győri csokis pereg
Női frottírozokni, mintás	Mintás női frottírozokni
Golyóstoll, teleszkópos	Teleszkópos golyóstoll
Csirkemell, csontos	Csontos csirkemell

A nyelvművelők a fordított szórendet annak tulajdonítják, hogy a boltosok így akarják **kiemelni a lényegesebb elemet**.

Ez is közrejátszhat a fordított szórend alkalmazásában, de fontos az is, hogy **betűrendbe helyezéskor egymás mellett** maradnak az **összetartozó** termékek (pl. *alma Jonatán, alma Idared*).

Mivel a szórend „**ellentmond a magyar szórend szabályainak**”, a nyelvőrök nem tartják helyesnek.

Ez a felfogás a **nyelvi szisztemizmus**, a **nyelvi platonizmus** és a **nyelvi konzervativizmus** ideológiáján alapul. A szerzők az ilyen megállapításokkal azt a benyomást keltik, mintha a magyar szórend egyszer s mindenkorra rögzítve volna, mintha ez a mondattani sajátosság nem volna ugyanúgy alárendelve a változásnak, mint bármely más nyelvi jelenség.

A helytelenítést **nem fogadhatjuk el**, ilyen helyzetben, s nemcsak a kereskedelmi forgalomban, hanem bármikor, amikor **jegyzéket** készítünk, nyugodtan alkalmazhatunk **fordított** szórendet.

Azt a feltevést, hogy a fordított szórend alkalmazásának fontos indítéka az is, hogy a **lényegi információ álljon elől**, jól bizonyítják azok az esetek, amikor két vagy több jelző is volna a jelzett szó előtt, s egy vagy kettő – egyértelműen a kevésbé lényegesek – hátravetett helyzetbe kerülnek:

<i>Fordított szórend</i>	<i>Egyenes szórend</i>
Delma margarin, <u>joghurtos</u>	Delma <u>joghurtos</u> margarin
Morzsolts csemegekukorica, <u>vákuumzárású</u>	<u>Vákuumzárású</u> morzsolts csemegekukorica
Töltött csirkemell <u>kapros – juhtúrós</u>	Töltött <u>kapros-juhtúrós</u> csirkemell

A nyelvművelők egy része ezt a megoldást **helyteleníti**, teljesen indokolatlanul.

Egyértelműen leszögezhető, hogy ez a szórend nagyon is **indokolt**. Ha egy háziasszony főzni készül, elsősorban Delma márgarinért megy az üzletbe (vagy csak márgarinért, ha nincs kedvenc fajtája), és morzsolt csemegekukoricáért, az, hogy joghurtos-e, nem biztos, hogy lényeges számára, az meg szinte biztos, hogy nem törődik azzal, milyen módon van a konzerv lezárva. Ez éppen elegendő indok ahhoz, hogy a fontosabb információ kerüljön előre.

Ez a példa is jól mutatja a nyelvművelői megközelítés **életszerűtlenségét**: külsődleges megfontolások alapján hoznak nyelvhelyességi ítéleteket, s ráadásul **még ezek a külsődleges megfontolások sincsenek összhangban a nyelvtudományi kutatások eredményeivel**. (Tudományosan nem lehet megmagyarázni, miért volna baj, ha egy nyelvben egy szórendi szabály módosul, főleg ha annak ennyire nyilvánvaló indoka van.)

ad) Egyéb

Csak **látszólag** található **hátravetett jelző** az ilyen szerkezetekben:

Kőbánya alsó
Balatonlelle felső

Vonatok Budapest-Déli pályaudvaron / Trains in Budapest-South railway station

Megtekintés

Valójában ezekben a jelzőnek a **jelzett szava marad el**, tehát **elliptikus** alakokról van szó:

Kőbánya alsó	Kőbánya alsó pályaudvar
Balatonlelle felső	Balatonlelle felső megálló

Ezeket az alakulatokat a nyelvőrök **nem helytelenítik**, sőt természetesnek és szabályosnak mondják, amivel természetesen messzemenően egyetértünk.

b) A főnévi jelző és a jelzett szó sorrendje

Amint föntebb láttuk, a **főnévi jelző** is a legtöbb esetben a **jelzett szó előtt** áll. Itt is csak a **kivételekről** fogunk beszélni.

1. Nyilván **idegen nyelvek** hatására jelent meg a fordított szórend többek között a **szállodák** nevében:

<i>Fordított szórend</i>	<i>Egyenes szórend</i>
Hotel Gellért	Gellért Szálló
Hotel Ifjúság	Ifjúság Szálló
Hotel Európa	Európa Szálló

Ezt a szórendet a nyelvőrök **helytelenítik**, sőt – amint látjuk – magát a *hotel* szót is szükségesnek tartják belső keletkezésű megfelelőjére cserélni. A *Nyelvművelő kézikönyv* leszögezi: „Nemzetközi névnek és az idegenforgalom érdekeinek megfelel, de magyar szövegbe csak magyar sorrendben illik bele, magyar névváltozatban.” (NyKk. I. 1983: 1091.)

A Gellért szálló közelében van a Műszaki Egyetem főépülete.

Fotó: Gerő Zoltán

Kaposvár
Pécs, Kár
Isal, Orfi

Kaposváron: [Szállás](#) - [Látnivaló](#) - [Wellness_Spa](#) - [Szolgáltatás](#) - [Konferencia-helyszín](#) - [elfogadóhely](#).

Ifjúság Hotel Panzio Hostel

Elterjedtsége miatt a **nyelvi uzualizmus**, ill. a **nyelvi normalizmus** ideológiája alapján a fordított szórend **helyessége nem kérdőjelezhető meg**, viszont **folyó szövegbe** valóban **jobban beilleszkednek a magyaros szórendű változatok**.

A *Nyelvművelő* kézikönyv szerzői **kompromisszumos megoldást** keresnek még a feliratok esetében is. Ezt tartanak elfogadhatónak:

Hotel Gellért Szálló

Érdekes, hogy itt a szerzők nem tartják zavarónak, hogy az ilyen forma **félreérthető**, hiszen egy magyarul nem tudó külföldi azt gondolhatja, hogy a szállodának *Gellért Szálló* a neve, azaz hogy a *Szálló* szó is a név része.

A félreérthetőség azonban nem azt jelenti, hogy ne lehetne a szállodaneveket a feliratokon ilyen formában feltüntetni, csak annyit, hogy a nyelvművelő ítéletekből hiányzik a következetesség.

Érdekességképpen érdemes megjegyezni, hogy **Székesfehérváron** is van egy hasonló nevű szálloda, ennek felirata viszont **magyaros szórendű**, s a logóján is ugyanezt a szórendet találjuk:

2. Csak látszólagos kivétel az alapszabály alól a hőmérséklet írásmódja, melyben a fokjel megelőzi a *Celsius* szóra utaló *C* jelet:

20 °C

Ezt az írásmódot **nemzetközi szabvány** írja elő, ezért nem változtatható, viszont a kiejtése magyaros szórendű:

<i>Leírva</i>	<i>Kiejtve</i>
20 °C	húsz Celsius-fok
20 °C-kal	húsz Celsius-fokkal

Amint látjuk, a **toldalékos formát is a kiejtéshez igazítjuk.**

A kiejtésben érvényesülő sorrendnek ellentmond a Celsius-fokra szójátékszerűen rájátszó együttes neve, a *100 Folk Celsius*.

B) Több jelző sorrendje

Ha egy jelzett szóhoz több jelző kapcsolódik, előfordul, hogy a jelzők **bármilyen** szórendben követhetik egymást, más esetekben viszont a sorrend **nem tetszőleges**. A jelzők sorrendjét egyaránt befolyásolhatják **jelentéstani** és **alaki** szempontok.

Először néhány **alapszabályt** fogalmazunk meg, aztán megnézzük a **jelentéstani szempontok** érvényesülését a jelzők sorrendjének kialakulásában, majd pedig a **jelzők alaki felépítettségét** mint a jelző sorrendjét befolyásoló tényezőt.

a) Alapszabályok

1. Kétféle jelzőt kell megkülönböztetni:

a) **HALMOZOTT JELZŐK:** ezek egymással mellérendelő viszonyban vannak, vagyis külön-külön vonatkoznak a jelzett szóra:

kedves, bolondos kislány
magas, szőke férfi
ronda, koszos macska

A kislány egyszerre kedves és bolondos, a férfi egyszerre magas és szőke, a macska egyszerre ronda és koszos.

A **halmazott jelzők** szórendje a nyelvújítók megítélése szerint és a valóságban is **szabad**. Ha jónak látjuk – különösen gondozott szövegben –, érvényesíthetünk pl. **fontossági** vagy **ritmikai** rendet:

1.	2.
nagy, komoly feladat	komoly, nagy feladat

A halmazott jelzőket írásban **vesszővel** választjuk el egymástól.

b) TÖBBSZÖRÖS JELZŐK: ha a jelzők **szerkeztláncban** kapcsolódnak alaptagjukhoz:

Van, hogy az első jelző az utána következő **jelzős szerkezet egészére** vonatkozik, máskor az **első jelző a második jelzőre** vonatkozik:

<i>Az első jelző az utána következő jelzős szerkezetre vonatkozik</i>	csendes vidéki ház
<i>Az első jelző a másodikra vonatkozik</i>	barna kalapos hölgy három liter tej

Az első kifejezés azt jelenti, hogy a vidéki ház csendes, tehát a *csendes* melléknév a *vidéki ház* jelzős szerkezet jelzője. A másik kifejezés pedig azt, hogy a tej három liter, tehát a *három* jelző a *liter* szóhoz kapcsolódik, nem a *liter tej* szókapcsolathoz.

A **többszörös jelzők** szórendje **kötött**.

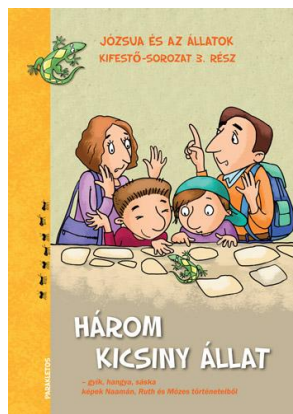

szép zöld asztal

A **többszörös jelzők** közé **nem teszünk vesszőt**.

2. Alapszabály, hogy ha a jelzős szerkezetben mennyiségjelző és minőségjelző is van, a **menyiségjelző rendszerint megelőzi a minőségjelzőt**:

két szép szeme
öt nagy alma

Két hatalmas elem rejlik az emberi létben: az önző tudássonj és az önzetlen együttérzés. A tudássonj együttérzés nélkül embertelenné válik, az együttérzés tudássonj nélkül hatástalan marad.

Victor Frederick Weisskopf
BankRáció.hu

b) Több jelző sorrendje a jelzők jelentése alapján

Általános szabályként a Nyelvművelő tanácsok című kiadvány (Bencédy 1968: 142) a következőket szögezi le:

A magyar általában a **szélesebb körből halad a szűkebb kör felé**. Ezt bizonyítja pl. keltezési rendünk is: 1965. május 20. Elöl a szélesebb kör, az év, aztán a szűkebb, a hónap és végül a legszűkebb, a nap.

Ez így van. Ezt mutatja egyébként a **családnév + keresztnév sorrend** is, hiszen a családnév a tágabb, egy egész családnak a neve, ezt szűkíti le a keresztnév egyetlen személyre a családon belül.

Ilyen alapon helyteleníti a Nyelvművelő tanácsok című kiadvány az alábbi mondatot.

1.	2.
Ilyen új jövevényünk az <u>igen kártékony, Amerikából behurcolt kolorádóbogár</u> is.	Ilyen új jövevényünk az <u>Amerikából behurcolt igen kártékony kolorádóbogár</u> is.

A kiadvány szerint az *Amerikából behurcolt* jelzős szerkezetnek tágabb a köre, mint az *igen kártékony*nak, hiszen Amerikából nemcsak káros, hanem hasznos dolgokat is hoztunk be, pl. a krumplit.

Valójában **semmivel sem tűnik rosszabbnak az eredeti mondat** sem. Attól függ, honnan nézzük: ha onnan, hogy sokféle igen kártékony bogár van, akkor ezek körét épp az *Amerikából behurcolt* szűkíti le. Mivel a téma a bogarak, nem az Amerikából behurcolt dolgok, éppenséggel az eredeti fogalmazást tarthatjuk jobbnak.

c) Több jelző sorrendje a jelzők alaki felépítése alapján

Ha egy jelzett szónak van egy **hosszabb** és egy vagy **több rövidebb** szerkezetes jelzője, kívánatos, hogy a **hosszabb szerkezetes jelző megelőzze a rövidebbet**:

<i>Rövid + hosszú</i>	<i>Hosszú + rövid</i>
A kedvezőtlen előjelek ellenére sikerült küzdelemre kényszeríteni a <u>magabiztos, fontos VB-mérkőzésre készülő hazaiakat</u> .	A kedvezőtlen előjelek ellenére sikerült küzdelemre kényszeríteni a <u>fontos VB-mérkőzésre készülő, magabiztos hazaiakat</u> .
... amelyet <u>valamennyi, az értekezleten részt vevő párt</u> elfogadott és szentesített.	... amelyet <u>az értekezleten részt vevő valamennyi párt</u> elfogadott és szentesített.
A jövő hónapban az Elektromos Művek és a Posta is hozzálát az <u>összes, az aluljáró-építkezés által érintett vezetékének az át-szereléséhez</u> .	A jövő hónapban az Elektromos Művek és a Posta is hozzálát az <u>aluljáró-építkezés által érintett összes vezetékének az át-szereléséhez</u> .

Ezt a szabályt **gondozott és rendezett választékos, formális** vagy **kiegyenlített** stílusú szövegekben **érdemes követni**, egyértelműen **természetesebbek, gördülékenyebbek** a javított mondatok.

C) A jelző kapcsolódása a jelzett szóhoz

Előfordul, hogy a beszélő egy jelzőt, melynek egy szerkezeten belül volna a helye, a szerkezet elé tesz ki, vonakodva megbontani a szorosnak érzett szerkezetet. Így azonban **a jelző egy olyan szó elé kerül, amelyre nem vonatkozik**. Az eredmény néha nemcsak **zavaró**, hanem egyenesen **vicces** is.

1. Különösen gyakori ez a fogalmazási hiba **a birtokos szerkezetet** tartalmazó mondatokban, mivel a beszélők szeretnék a birtokos szerkezetet egyben tartani:

<i>Birtokos szerkezet megőrzése</i>	<i>Birtokos szerkezet megbontása</i>
1. a <u>22 órakor kezdődő tv-híradó második kiadása</u>	a tv-híradó(nak) <u>22 órakor kezdődő második kiadása</u>
2. 21 óra 45 perckor az <u>Ady Endre születésének 95. évfordulójára készített Latinovits Zoltán műsorát</u> tekinthetjük meg.	21 óra 45 perckor <u>Latinovits Zoltánnak az Ady Endre születésének 95. évfordulójára készített műsorát</u> tekinthetjük meg.
3. Az <u>alkotmány ünnepére megnyitott velencei halászsok keszogsütőjét</u> ötnapi sikeres működése után bezárták.	A <u>velencei halászsoknak az alkotmány ünnepére megnyitott keszogsütőjét</u> ötnapi sikeres működése után bezárták.
4. Ezután a jól felszerelt iskolában tett látogatást a bolgár nagykövet és <u>a kíséretében levő Bolgár Kultúra munkatársai</u> .	Ezután a jól felszerelt iskolában tett látogatást a bolgár nagykövet és <u>a Bolgár Kultúrának kíséretében levő munkatársai</u> .

Az 1. sz. mondatban nem a tévéhíradó kezdődik 22 órakor, hanem annak második kiadása; a 2. sz. mondatban nem Latinovits Zoltánt készítették el az Ady-évfordulóra, hanem a műsort; a 3. sz. mondatban nem a halászsokat nyitották meg, hanem a keszogsütőt; a 4. sz. mondat-

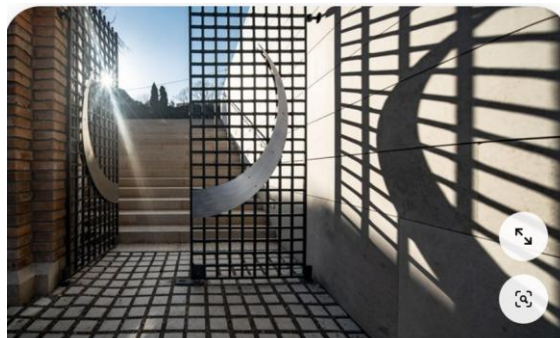
ban, nem a Bolgár Kultúra nevű intézmény kísérte a bolgár nagykövetet, hanem az intézmény munkatársai.

Az ilyen mondatok többnyire **javításra szorulnak** saját fogalmazásainkban is, másokéiban is, nemcsak a **gondozott**, hanem a **rendezett** szövegekben is. A bizalmas stílustól ez a szerkesztésmód idegen, más stílusokban érdemes odafigyelni arra, hogy ne jöjjön létre a fentiekhez hasonló zavar.

Előfordul, hogy a birtokos szerkezet olyan **szoros egységet** képez (és nemcsak nyelvi, hanem fogalmi, gondolati, képi egységre kell itt gondolni), hogy a minőségjelző kitétele a szerkezet elé nem zavaró.

Erre példa a következő képen olvasható címben a *felújított Gül Baba türbéje*. Bár nem Gül Baba lett felújítva, hanem a türbe, a *Gül Baba türbéje* annyira beidegzett szókapcsolat, hogy a szerkezet előtti jelző használata természetes (vö. *felújították a Gül Baba türbáját* → *felújított Gül Baba türbéje*).

magyarepitok.hu

A Rózsadomb ékköve lett a felújított Gül Baba türbéje

Gül Babával a legtöbb ember kizárólag a *Gül Baba türbéje* szókapcsolatban találkozik, így aztán nem csoda, hogy a birtokos jelzős szerkezet egésze előtt álló minőségjelzőt a beszélők automatikusan magára a jelzett szóra vonatkoztatják.

A következő példában a birtokos jelzős szerkezet megbontása jelzett szóval nem is jöhet számításba:

<i>Helyes</i>	<i>Hibás</i>
A múzeumot 1906. december 1-jén adták át (mivel I. Ferenc József éppen akkor ért rá), és december 6-án nyitották meg a közönség előtt. A Szépművészeti Múzeummal lett teljes az <u>impozáns Hősök tere</u> , ahová Schickedanzék tervezték a Múcsarnokot és a Millenniumi emlékművet is. (a sajtóból)	A múzeumot 1906. december 1-jén adták át (mivel I. Ferenc József éppen akkor ért rá), és december 6-án nyitották meg a közönség előtt. A Szépművészeti Múzeummal lett teljes a <u>*Hősök impozáns tere</u> , ahová Schickedanzék tervezték a Múcsarnokot és a Millenniumi emlékművet is.

Ebben az esetben tehát épp a jelzős szerkezet megbontása volna hibás, annak ellenére, hogy nem a hősök impozánsak, hanem a tér. Ez azonban elméleti kérdés, mivel a birtokos jelzős szerkezet megbontása közterületi nevek esetében a tényleges nyelvhasználatban aligha fordul elő.

2. A minőségjelző nem megfelelő elhelyezése mint **fogalmazási hiba** más – nem birtokos – szerkezetekben is előfordul:

<i>Eredeti</i>	<i>Átfogalmazott</i>
Inkább a <u>közelgő spanyolok elleni visszavágó</u> miatt fő a fejük a szövetség vezetőinek.	Inkább a <u>spanyolok elleni közelgő visszavágó</u> miatt fő a fejük a szövetség vezetőinek.

Mivel nem a spanyolok közelegnek, hanem a visszavágó, a mondat valóban javításra szorul.

Előfordul, hogy **célszerűbb** az egyik **jelzőt mellékmondattá** alakítani:

<i>Eredeti</i>	<i>Átfogalmazott</i>
Az <u>országgyűlés elé kerülő bíróságokról szóló</u> törvényjavaslat lényegét dr. Mátay Pál fejtette ki részletesebben képviselőtársai előtt.	Dr. Mátay Pál fejtette ki részletesebben képviselőtársai előtt annak a <u>bíróságokról szóló</u> törvényjavaslatnak a lényegét, amely rövidesen <u>az országgyűlés elé kerül</u> .

A *Nyelvi váltakozások az egyszerű mondatokban (Nyelvhelyességi és nyelvi helyénvalósági kérdések)* című jegyzet érdemi részének utolsó fejezetében, a botlásokról szólóban még találunk néhány példát ugyanezre a jelenségre.

5. A birtokos jelzős szerkezet szórendje

A birtokos jelző sorrendi helye **nem olyan kötött**, mint a minőség- és mennyiségjelzőé, ill. az értelmező jelzőé. **Többnyire a jelzett szó előtt áll, de állhat utána is. Lazább birtokviszony** esetén, ha a birtokot vagy a birtokost külön kiemeljük, a birtokos gyakran **hátról** áll.

A birtokos jelző szórendi helyével kapcsolatos váltakozásokkal a *Nyelvi váltakozások a névszók körében (Nyelvhelyességi és nyelvi helyénvalósági kérdések)* című jegyzetben foglalkozunk.

6. Az értelmezős szerkezet szórendje

Amint a *Magyar grammatika* is megállapítja, az **ÉRTELMEZŐ** olyan mondatrész, amely **utólag értelmezi** a jelzett szóban megjelölt dolgot **minőségi, mennyiségi jegyének, birtokosának** vagy a **vele azonosított dolognak a megnevezésével**.

Ez alapján az értelmezőt a nyelvtani hagyomány a **jelzőkhöz** sorolja, hiszen a minőség, mennyiség és a birtokos megjelölése a jelzők alapvető funkciója.

Az értelmező mindig alaptagja, **az értelmezett szó után áll**, és vele (legalábbis írásban) **meg-egyezik szám, viszonyrag** (esetleg birtokjel), **névutó** tekintetében is, vagyis az értelmező és az értelmezett között számbeli és esetbeli **egyezés, egyeztetés** van.

A virágo <u>k</u> , a szebbe <u>k</u> , a magas ágyás <u>ban</u> vannak.
Vettem magam <u>nak</u> új pulcsi <u>t</u> , barná <u>t</u> .
Odaadtam a disznókn <u>ak</u> a kenyere <u>t</u> , a múlt heti <u>t</u> .
Kérem a jegyzeteke <u>t</u> , az össze <u>s</u> e <u>t</u> !
Megjavítottam a karóra <u>t</u> , az édesapámé <u>t</u> .
Beszéltem neki a lányomr <u>ól</u> , a legidősebb <u>r</u> ő <u>l</u> .
Nem hiszek a politikusokn <u>ak</u> , a mieink <u>nek</u> .

Ezzel a használattal nem szükséges foglalkozni, mivel az értelmező jelző alapszórendjét tekintve nincs váltakozás, ha mégis, legfeljebb annyiban, hogy az értelmező nem feltétlenül áll közvetlenül a jelzett szó után, állhat **hátrább** is:

1.	2.
Azt a képet, a tiete <u>ke</u> t, nézem.	Azt a képet nézem, a tiete <u>ke</u> t.
Kiesett a zsebem <u>t</u> ől a pénztárcám, a <u>z</u> a ré <u>gi</u> .	Kiesett a pénztárcám a zsebem <u>t</u> ől, a <u>z</u> a ré <u>gi</u> .

& KÖZBEVETÉS

1. A közbevetés mibenléte és funkciója

A *Nyelvművelő kézikönyv* alapján a **KÖZBEVETÉS** nem más, mint az írás vagy a beszéd folyamatát **megszakító**, a mondanivaló **összefüggésébe lazábban** vagy **szorosabban beilleszkedő közlés**. Közbevetésnek tekinthető az **értelmező jelző** is.

A közbevetés a besznyében **mélyebb hangfekvésben** vagy gyorsabban hangzik el, és szünet választja el a mondat többi részétől. Írásban gondolatjelek vagy **vesszők** választják el, vagy pedig **zárójelbe** kerül.

A közbevetés funkcióit így foglalhatjuk össze:

a) segíti a mondanivaló **jobb megértését, árnyalását**:

Ugyanakkor ha az idézett mondatok rendőrségi jegyzőkönyvből valók, vagyis mégiscsak a hivatali nyelvet képviselik, a hátravetett állítmány használata megfelelő lehet.

Vajon a bitcoin tényleg valuta? Nem egészen! Mégis kriptovalutának hívják. Ami ennyire hektikusan mozog, vagyis értéke például a dollárhoz képest, az nehezen fogja betölteni a pénz szerepét.

b) eszköze a mondanivaló **pontosításának és kiegészítésének**:

Az adatbányászat e megfogalmazásban (az összefüggések keresésével) eleve kizárja a statisztikai jellemzést, hiszen az lényegében csak egy állapot leírására szolgál.

A 2006. évben elfogadott 2006/123/EK irányelv alapján az ún. szabad szolgáltatásnyújtás jogával rendelkező szolgáltatók számára nem lehet – pontosabban csak bizonyos feltételek esetén lehet – korlátozni azt, hogy szolgáltatásaikat más EGT-állam területén is nyújthassák anélkül, hogy a célországban letelepednének.

Egyértelmű, hogy a példában a közbevetés túlságosan hosszú, külön mondattá lenne célszerű átalakítani, vagy – ha a szöveg jellege lehetővé teszi – lábjegyzetbe „süllyeszteni”.

Ebben a mondatban nem világos, hogy a közbevetett két fogalom (az „elméleti érték” és a „paraméter”) a variancia részfogalmai-e vagy értelmezései.

Az idézett mondatban egy – ráadásul kellő tipográfiai jegyekkel ki sem emelt – közbevetés van, mely a *még annak árán is* résszel kezdődik, s egészen a zárójelbe tett rész végéig tart.

c) az esetleges **félreértések elkerülését** szolgálja:

Az ügyben az önkormányzatok (települési, ill. kerületi önkormányzatok) illetékesek.

Miközben az ablak felé megyek (azért ne érts félre, ez nem része az egyszerű jövő jelentésének, csak a situációt akarom lefesteni), a következőt mondom: I'll open the window, it's too hot in here.

c) lehetővé teszi egy-egy mozzanat **kiemelését**:

Nem csak a tatárokat üldözik a Krímben – és ezt fontos kiemelni –, hanem az orosz tevékenység számos kritikusa is.

Ennek a köztéri alkotásnak a pozitív értékelése inkább a korának, készítőjének, a PR-nak (ezt vastagon szedném, és háromszor aláhúznám) köszönhető, nem pedig a valós értékének.

d) **példákat** tartalmazhat, kellően elkülönítve azt a többi szövegtől:

Több fővárosi tanintézetben – így az említett középiskolákban is – kötelezővé tették a számítástechnikai alapismeretek oktatását.

A karácsonyi édességek közül a második legnagyobb részarány értékben az egyéb csokoládéfigura (mint pl. karácsonyfa, maci, csizma, hóember, angyalka; stb.) szegmensre jut, 10-ről 12 százalékra nőtt piaci részesedésük a vizsgált időszakban.

A harmadik nyelvművelői intelm szerint a szorosan összetartozó szerkezeteket – pl. a jelzót és jelzett szavát – nem célszerű közbevetéssel elválasztani egymástól.

e) néha **értelmezést, magyarázatot** tartalmaz:

Legfontosabb célként a nemzeti konszenzus (közmegegyezés) megteremtését jelölte meg. Üzemazonosítás szempontjából ki minősül üzemeltetőnek, vagyis kinek a kötelessége a veszélyes tevékenység bejelentése, ha a telephely tulajdonosa bérbe adja a területet, ahol a veszélyes tevékenységet végzik?

f) **jelezheti** az egyenes vagy tartalmi **idézetet**:

Haha, nagyon vicces – mondta –, majd elővett egy csomag rágót, és bekapott egyet.

A kérelmezőt 2006. augusztus 19-én egy siófoki parkolóban történt kisebb autóbaleset után a rendőrök ittas vagy bódult állapotban való járművezetés gyanújával őrizetbe vették, és – állítása szerint – súlyosan bántalmazták.

g) a társalgási nyelvben az **élenkítésnek** is lehet az eszköze:

Az osztályban – nem akarom elkiabálni – pillanatnyilag senki sem beteg.

Megkérdezte, hozzámegyek-e, és – láss csodát! – én igent mondtam.

h) lehetőséget nyújthat a beszélőnek vagy a fogalmazónak **személyes állásfoglalás** jelzésére:

A fekete foglalkoztatás a fő ellenség, amivel egyet is értek, de ez azonnali költségemelés, így versenyképesség romlást, ebből következően áremelkedést és inflációt hoz.

De mindig úgy vagyok vele, és ezt nagyon utálok, hogy amint leülök írni valamit, rögtön egy tők másik történet jut eszembe, és azon kezd pörögni az agyam.

2. A közbevetés alkalmazása

A Nyelvművelő tanácsok című kiadvány **szükségesnek** tartja ugyan a közbevetéseket, ám hangsúlyozza: **vigyáznunk** kell, hogy a közbevetés se az elhelyezésével, se a megfogalmazásával „ne törje meg a mondat egységét” (Bencédy 1968: 147).

Ezt a tanácsot **intuitív módon** érdemes követni, tudatosan ugyanis elég nehéz megállapítani, mikor töri meg egy közbevetés a mondat egységét, és egyáltalán mit kell értenünk a mondat egységén. A közbevetés – mibenléténél fogva – megszakítja a mondat folyamatoságát, de nem mindegy, hogy ezzel érezhető módon megnehezíti-e a megértést. Ha ez fenyeget, jobb más megoldást találni (hacsak nem az a szándékunk, hogy készakarva nehezítsük a megértést).

A közbevetésekkel kapcsolatban **további intéseket** is találunk a nyelvművelő munkákban, ezeket is érdemes megszívlelni:

1. A Nyelvművelő kézisztár arra figyelmeztet, hogy a közbevetés eszközehez **ne** folyamodjunk **túl sűrűn**, a gyakori közbevetés ugyanis „sokszor csupán a bőbeszédűségnek, a figyelmeztelen beszédnek vagy a pontatlan fogalmazásnak a tünete” (NymKsz.² 2005: 320).

Nem tudjuk, mi a „túl sűrű”, de az tény, hogy **nem jó**, ha például **egy mondatban két közbevetés** is van, még kéttagú összetett mondatba is jobb nem tenni két közbevetést, ha nem muszáj. És persze a szöveg fárasztóvá válna, ha minden mondatban lenne közbevetés. Nehéz itt általános eligazítást adni, de az semmiképpen se helyénvaló, hogy sommásan elítéljük a „gyakori” közbevetést.

2. A másik intelem, hogy ha közbe is vetünk, a közbevetés **ne legyen túl hosszú**, mert a „hosszú közbevetések megtörik a gondolatmenet folytonosságát, néha valósággal érthetlenné teszik a közlést” (NymKsz.² 2005: 320). A közbevetés hosszúságát korlátozó fő tényező az **érthetőség**. A **fontos mondanivalót** tartalmazó közbevetést tanácsosabb új, **külön mondatba** átvinni.

Valóban előfordulhat, hogy a közbevetés **nehezen érthetővé** teszi a mondatot, de ezt az esetet (is) jó lett volna konkrét példával szemléltetni. Azt sem tudjuk, mit értenek „hosszú” közbevetésen. Néhány példa ezen is segített volna. Egyet találtunk a *Nyelvművelő kézikönyvben*:

Az ábra gráfja (ennek csomópontjai egy derékszögű koordináta-rendszer két tengelyén fekvő, egész koordinátájú pontok, élei pedig a tengelyeknek e pontokat összekötő szakaszai) azonban azt mutatja, hogy...

Egyértelmű, hogy a példában a közbevetés túlságosan hosszú, külön mondatná lenne célszerű átalakítani, vagy – ha a szöveg jellege lehetővé teszi – lábjegyzetbe „süllyeszteni”. Segíthet továbbá az *azonban* előrébb hozatala: *Az ábra gráfja azonban (ennek...)*

Itt említhetjük meg a *Hivatalos nyelvünk kézikönyvének* példáját is, melyben egy **hosszú felsorolás szakítja szét** a szó szerkezet összetartozó tagjait:

<i>kifogásolt</i>	<i>ajánlott</i>
A társadalmi bíróság <u>köteles eljárni</u> : a szakszervezeti bizottság előterjesztése alapján a munkafegyelem és a szocialista együttélés szabályainak megsértése, valamint a munkahelyen elkövetett egyes szabálysértések; az ügyész vagy a bíróság által elbírálásra áttett kisebb jelentőségű bűncselekmények; a vállalat dolgozói között felmerült becsületsértés, rágalmozás és könnyű testi sértés; végül a vállalat dolgozóinak egyes anyagi természetű vitás ügyei <u>esetén</u> .	A társadalmi bíróság <u>köteles eljárni ezekben az ügyekben</u> : a szakszervezeti bizottság előterjesztése alapján a munkafegyelem és a szocialista együttélés szabályainak megsértése, valamint a munkahelyen elkövetett egyes szabálysértések; az ügyész vagy a bíróság által elbírálásra áttett kisebb jelentőségű bűncselekmények; a vállalat dolgozói között felmerült becsületsértés, rágalmozás és könnyű testi sértés; végül a vállalat dolgozóinak egyes anyagi természetű vitás ügyei

Az ajánlott megoldás, amely kiküszöböli a közbevetést, a hétköznapi olvasó számára **sokkal könnyebben érthető**, mint az eredeti változat, s ezért a célnak jobban megfelelő. Sőt megkockáztathatjuk azt a feltevést, hogy még azok az emberek is, akik ilyen szövegeket hoznak létre (mert a szakmájukban ezekhez szoktak hozzá), *olvasóként* az utóbbi változatot részesítik előnyben.

3. A harmadik nyelv művelői intelem szerint a **szorosan összetartozó szerkezeteket** – pl. a jelzőt és jelzett szavát – **nem célszerű közbevetéssel elválasztani** egymástól.

Ezzel teljesen egyetértünk; a legtöbbször nem is nehéz úgy fogalmazni, hogy a szorosan összetartozó szerkezeteket egybetartsuk. Itt is a **könnyebb érthetőség** miatt támogatjuk a nyelvőrök által javasolt megoldást.

A *Nyelvművelő tanácsok* című kiadvány jó példákat hoz erre:

<i>Kifogásolt</i>	<i>Ajánlott</i>
Az 1919 óta szuverén államokká vált egykori gyarmati és félgymati <u>országok</u> (a szocialista országok nélkül) <u>területe</u> ...	Az 1919 óta szuverén államokká vált egykori gyarmati és félgymati <u>országok területe</u> (a szocialista országok nélkül) ...
Még részleges megoldásuk is bizonyos – <u>s ez lehetséges</u> – módosításokat követel a klaszszikus, ún. szabadversenyos kapitalizmus viszonyaihoz képest.	Részleges megoldások <u>lehetségesek</u> , de még ezek is módosításokat követelnek a klasszikus, ún. szabadversenyos kapitalizmus viszonyaihoz képest.

Mindkét esetben egyértelműen szükség volt az átfogalmazásra.

A *Nyelvművelő kézikönyv* másfelől hangsúlyozza, hogy például **alany** és **állítmány** közé vagy **más, nem kötött szórendű szerkezet tagjai közé** általában **zavar nélkül közbevehetünk** valamit. Egészen szabályos például az ilyen közbevetés:

Neve, ha van, csak áruvédjegy (József A.: Mondd, mit érlel...)

Ezzel teljes mértékben egyetérthetünk.

4. A Nyelvművelő tanácsok című kiadvány szerint helytelen, ha a mondat **főhangsúlyos részét az állítmánytól a közbevetéssel elszakítjuk**:

<i>Fogalmazási hiba</i>	<i>1. javított változat</i>	<i>2. javított változat</i>
A Központi Vezetőség, <u>építve a bizalomra, TÚZTE</u> célul...	A Központi Vezetőség TÚZTE célul, <u>a bizalomra építve</u> ...	A Központi Vezetőség, <u>építve a bizalomra, célul tűzte</u> ...
És azokat a bábukat, <u>amikre a következő fejezetben volt szüksége</u> , RAKTA fel a kis színpadra...	És azokat a bábukat rakta fel a kis színpadra, <u>amikre a következő fejezetben volt szüksége</u> .	És azokat a bábukat, <u>amikre a következő fejezetben volt szüksége</u> , felrakta a kis színpadra...

Mindkét mondatban teljesen indokolt a javítás: a főhangsúlyos mondatrésznek az állítmánytól való elszakítása fogalmazási hibának tekintendő, és **mindenfajta gondozott szövegben javítandó, stílusától függetlenül**.

Az, hogy az 1. vagy a 2. javított változatot alkalmazzuk-e, attól függ, **mit tekintünk a mondatokban főhangsúlyosnak**. Ha valóban az alany, ill. a tárgy a főhangsúlyos (erre utalna az, hogy fókuszpozícióban van), akkor a közbevetett részt hátrább kell tenni, az egybe tartozó részek után (l. az 1. javított változatot).

Csakhogy nem tűnik valószínűnek, hogy a fogalmazó csakugyan azt akarta volna hangsúlyozni, hogy a **VEZETŐSÉG tűzte ki célul...** vagy hogy a **BÁBUKAT rakta fel**. Ha pedig nem főhangsúlyos a *Központi Vezetőség*, ill. a *bábukat* (s ez a valószínű!), akkor az állítmányon kell változtatni, a közbevetésnek helyben hagyásával (l. a 2. javított változatot).

5. Vigyázni kell, hogy a **közbevetés viszonya a fő szöveghez jelentését tekintve egyértelmű** legyen. Az alábbi mondatban nem ez a helyzet:

A populáció varianciája (elméleti érték, paraméter) egy jól definiált, meghatározott szám.

Ebben a mondatban nem világos, hogy a közbevetett két fogalom (az „elméleti érték” és a „paraméter”) a variancia részfogalmai-e vagy értelmezései.

Igen, ez **súlyos fogalmazási botlás**, mert akadályozza a szöveg megértését. Viszont ahhoz, hogy más kéziratában az illetet kijavíthassuk, szakismeretekre van szükségünk. Ha lehet, legjobb a szerzővel venni fel a kapcsolatot, és segítséget kérni tőle. (Ezzel arra is készítjük, hogy legközelebb gondosabban fogalmazzon.)

6. Bár a közbevetésnek **nem feltétlenül szükséges nyelvtanilag teljesen belesimulnia** a szövegbe (különösen ha zárójelbe tesszük, l. alább), mégis jobb, ha a gördülékenység kedvéért ezt meg tesszük, ha lehetséges:

<i>Kifogásolt</i>	<i>Ajánlott</i>
Figyelembe kell venni az önhibáján kívül – <u>betegség, szülés</u> – munkában nem töltött időt.	Figyelembe kell venni az önhibáján kívül – <u>betegség, szülés miatt</u> – munkában nem töltött időt.

7. Vigyázni kell arra, hogy a **közbevetés azon rész után álljon, amelyikre vonatkozik**. Az ellenkezőjéből kínos félreértések születhetnek. A nyelv művelők példája, amely nyilván a korabeli sajtóból származik.

<i>Kifogásolt</i>	<i>Ajánlott</i>
Ha Anglia szocialista ország lesz – <u>annak ellenére, hogy nyersanyagokban igen szegény</u> – a jelenleginek sokszorosára emelheti dolgozóinak életszínvonalát.	Ha Anglia szocialista ország lesz, a jelenleginek sokszorosára emelheti dolgozóinak életszínvonalát – <u>annak ellenére, hogy nyersanyagokban igen szegény</u> .

Itt a rosszul elhelyezett közbevetés azt a látszatot kelti, hogy a nyersanyagszegénység a szocialista országgá válásban okoz nehézségeket. Pedig a nyersanyagszegénység nyilván nem azzal van megengedő ellentétben, hanem az életszínvonal emelkedésével.

8. Túlbonyolítja a mondatot a **közbevetésen belüli közbevetés** alkalmazása. Különösen akkor zavaró ez, ha többször fordul elő a szövegben:

A fizetővendéglátó szolgálatba be nem kapcsolt helyiség (<u>villa, nyári lakás, szoba, hétvégi ház, kabin stb.</u>) bérbeadása esetében a helyiség bérebevevőjétől (<u>használójától</u>) – <u>az egész bérleti (használati) időre egy összegben, a bérlet (használat) kezdetétől számított 24 órán belül</u> – a helyiség tulajdonosa (<u>haszonélvezője</u>) szedi be a bért.

A nyelv művelőknek ezzel a véleményével teljesen **egyetérthetünk**, mind e mondat vonatkozásában, mint általában a többszörös közbevetéseket illetően.

9. Érdemes **elkerülni**, hogy a közbevetés után **egyetlen szó** maradjon a mondat végén:

<i>Kifogásolt</i>	<i>Ajánlott</i>
Neki köszönheti a magyar akadémia, <u>melynek alapításához birtokainak egy egész évi jövedelmével járult</u> , keletkezését.	Neki köszönheti keletkezését a magyar akadémia, <u>melynek alapításához birtokainak egy egész évi jövedelmével járult</u> .

Egyetérthetünk, hogy nem vall gondos fogalmazásra, ha egyetlen szó marad a közbevetés után. Sokkal jobb a javasolt megoldás, a szórendcsere. **Gondozott** szövegekben érdemes erre is odafigyelni.

10. Arra is vigyázni kell, hogy a hosszú mondatba ékelt hosszú **közbevetés ne szorítsa túlságosan hátrra az állítmányt**, mert akkor a mondat értelme a kelleténél későbbben válik világossá:

<i>Kifogásolt</i>	<i>Ajánlott</i>
Az Adenauer mögött álló csoport <u>ugyanis</u> még annak árán is, hogy a kancellár politikáját megfosztja a demokrácia minden látszatától (lásd Ollenhauer parlamenti támadását), <u>tovább akarja folytatni</u> a hidegháborút, és teljes elszántsággal küzd a nemzetközi enyhülés ellen.	Az Adenauer mögött álló csoport <u>ugyanis tovább akarja folytatni</u> a hidegháborút, és teljes elszántsággal küzd a nemzetközi enyhülés ellen, még annak árán is, hogy a kancellár politikáját megfosztja a demokrácia minden látszatától (lásd Ollenhauer parlamenti támadását).

A Nyelvművelő tanácsok szerzője szerint az idézett mondatban egy – ráadásul kellő tipográfiai jegyekkel ki sem emelt – közbevetés van, mely a *még annak árán is* résszel kezdődik, s egészen a zárójelbe tett rész végéig tart (ez utóbbi maga is közbevetés a közbevetésen belül). Tisztábban fejeződik ki a mondanivaló, ha ezt az egész részt az idézet végére tesszük.

Ezzel a véleménnyel és az átalakítással teljesen egyetérthetünk.

11. Az A) alfejezetben említettük, hogy írásban háromféle eszköz is rendelkezésünkre áll a közbevetések grafikai elkülönítésére. Itt most érdemes elmondani, hogy **nem mindig** választhatunk a három lehetőség közül **tetszésünk szerint**. A *Nyelvművelő kézikönyv* (NymKsz.² 2005: 320) erről így ír: „A vesszőpár még kötelez bizonyos egyeztetésekre, a gondolatjelpár kevésbé, végül a mondaton belül zárójelben levő mondategység akár teljesen független is lehet szerkezetileg az őt befogadó mondattól.”

Ezt a tudnivalót fontos megjegyezni, és eszerint eljárni fogalmazáskor.

& JELZŐI ÉRTÉKŰ HATÁROZÓK VÁLTAKOZÁSA MÁS SZERKEZETEKEL

A jelzői értékű határozók számos **fogalmazási problémát** vetnek fel, ezért érdemes részletesebben is foglalkozni velük. Az első fejezetben a jelzői értékű határozó mai használatának kérdéseit tárgyaljuk, után pedig áttekintjük az ilyen határozók jelzősítésének lehetőségeit, végül pedig egészen röviden bemutatunk egy harmadik megoldást, azt, hogy a jelzői értékű határozó tartalmát mellékmondatba helyezzük.

1. Jelzői értékű határozó

1. A tárgyalt szerkezet rövidebb megnevezése „jelzői értékű határozó”; ezt használtuk a címekben, mivel a címek esetében előny a rövidség. Teljesebb, pontosabb megnevezése „jelzői értékű hátravetett határozó”.

A *Hivatalos nyelvünk kézikönyvének* meghatározása alapján a **JELZŐI ÉRTÉKŰ HÁTRAVETETT HATÁROZÓKAT** olyan ragos nyelvi formákként definiálhatjuk, amelyek **formájukra nézve határozók** (többnyire *hol?*, *hova?*, *honnan?*, *miből?*, *miről?*, *mivel?* stb. kérdésre felelő határozóragos főnevek), **tartalmuk, szerepük szerint** ellenben *milyen?*, *miféle?* kérdésekre válaszoló **jelzők**.

mérnökképzés a Műszaki Egyetemen
törvény az információkhoz való szabad hozzáférésről

Az első példában az aláhúzott mondatrész alakilag helyhatározó (Hol? A *Műszaki Egyetemen*), mondatbeli szerepét tekintve azonban **jelző** (Miféle mérnökképzés? A *Műszaki Egyetemen folyó*). A második példában az aláhúzott mondatrész alakilag ún. **állandó határozó** (vonzat), mondatbeli szerepét tekintve ugyancsak jelző.

A jelzői értékű határozó **különbéle határozói típusokhoz** tartozhat:

<i>Helyhatározó</i>	ház a sziklák alatt áldásadás a vonaton
<i>Időhatározó</i>	a Balaton télen
<i>Állapothatározó</i>	álmodozás a napon
<i>Társhatározó</i>	séta a barátommal
<i>Eszközhatározó</i>	evés késsel és villával
<i>Módhatározó</i>	találkozás titokban
<i>Célhatározó</i>	készülődés a munkába
<i>Részeshatározó</i>	levél a hitveshez

A jelzői szerepű határozóval kapcsolatos problémák **kiindulópontját** a *Hivatalos nyelvünk kézikönyve* (HivKk. 1978: 162) így fogalmazza meg:

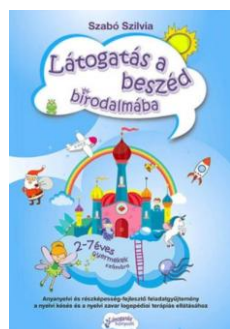
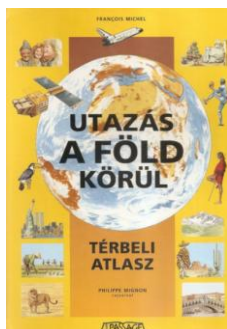
A jelzői szerepű hátravetett határozó az indoeurópai nyelveknek (pl. az angolnak, a franciának, az oroszoknak) általánosan használt, megszokott, minden tekintetben kifogástalan

nyelvtani kifejezőeszköze. Ez a szerkesztésmód idegen hatásra a magyarban is kezd gyökeret verni. Nyelvünk fejlődésének jelenlegi szakaszában a jelzői értékű hátravetett határozónak némelyik típusa már közérthetőnek, természetesnek (és így elfogadhatónak) számít, egyes válfajai azonban még félreérthetők, idegenszerűek nyelvérzékünk számára.

Mindezzel teljes mértékben egyet lehet érteni.

2. A hátravetett határozók **címekben, feliratokban, címszerű megjelölésekben** a legtermészetesebbek:

<i>Hátravetett határozó</i>	<i>Más megoldás</i>
<u>Jelentés a mezőgazdaság helyzetéről</u>	A <u>mezőgazdaság helyzetéről</u> szóló <u>jelentés</u>
<u>Bartók tanulmánya a népdalról</u>	Bartóknak a <u>népdalról</u> való <u>tanulmánya</u>
<u>Utazás a föld körül</u>	A <u>föld körül</u> való <u>utazás</u> A <u>föld körüli</u> <u>utazás</u>
<u>megérkezés a faluba</u>	a <u>faluba</u> való <u>megérkezés</u>
<u>a betegek szállítása repülőgépen</u>	a <u>betegeknek repülőgépen</u> (való) <u>szállítása</u>

JELENTÉS a Bizottság 2020. évi jogállamisági jelentéséről

9.6.2021 - (2021/2025(INI))

Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottság

Eltároló: Doménec Ruiz Dievesa

A vélemény előadó(i) (*):

Isabel Garcia Muñoz, Költségvetési Ellenőrző Bizottság

Ilian Kyuchuk, Jogi Bizottság

(*): Társbizottsági eljárás – az eljárási szabályzat 57. cikke

Oktatás koronavírus idején. Tanárszakos hallgatók véleménye a távolléti oktatás időszakáról

Buda András

Általánosabb szabályként a *Nyelvművelő kézikönyvtár* nyomán elmondhatjuk, hogy a hátravetést jobbra akkor használjuk, ha az **előre kerülő főnév** (eredetileg: a jelzett szó) a mondat **alanya** vagy **tárgya**:

A küzdelem a létért minden energiáját fölemésztette.

A gondoskodást az öregekről alapfeladatunknak tekintjük.

Az alábbiakban megnézzük néhány további példát a nyelvművelők által **elfogadhatónak** ítélt hátravetett határozókra, valamint szinonim kifejezőeszközökre.

<i>Hátravetett határozó</i>	<i>Más megoldások</i>
<u>rokonaink Cegléden</u>	ceglédi rokonaink Cegléden élő rokonaink
<u>a kerítés a két telek közt</u>	a két telek közti kerítés

2. A *Nyelvművelő kézikönyv* akkor tekinti a hátravetést **hibának**, ha **félreértést okozhat**:

Hátravetett határozó	Más megoldás
A <u>leírás Új-Zélandról</u> nem érkezett meg.	Az Új-Zélandról szóló leírás még nem érkezett meg.

E mondat azt is jelentheti, hogy *Új-Zélandról*, e távoli országból nem érkezett meg a várt leírás, de azt is, hogy *az Új-Zélandról szóló leírás* nem érkezett meg (mondjuk, a fordítótól, aki a szomszéd utcában lakik). Ez esetben valóban előfordulhat, hogy a szöveggörnyezet, a beszédhelyzet, de még a világismeret vagy a logika sem segíti a helyes értelmezést.

Egyetérthetünk, hogy minden olyan esetben, amikor fennáll a **félreértés** veszélye (még ha csak csekély is), vagy ha az olvasót akár csak egy pillanatra is elbizonytalanítja a megfogalmazás, jobban tesszük, ha **gondozott** és **rendezett** szövegekben inkább más megoldáshoz folyamodunk. Ilyenkor természetesen nem nyelvi hibáról beszélünk, hanem **fogalmazási hibáról**, pontosabban **kétértelmű fogalmazásról**.

További példák:

Hátravetett határozó	Lehetséges félrevezető jelentése	A szándékolt jelentés helyes megfogalmazása
1. Beszámolt az <u>átszervezésről a minisztériumban</u> .	a minisztériumban beszélt az átszervezésről	Beszámolt a <u>minisztériumi átszervezésről</u> .
2. Beszámolót tartott <u>tapasztalatairól az üzemben</u> .	az üzemben tartotta a beszámolót a (bárhon szerzett) tapasztalatairól	Beszámolót <u>tartott az üzemben való / szerzett tapasztalatairól</u> .
3. Rá kell mutatnunk a régi és az új <u>küzdelmére a mindennapi életben</u> .	bárhon küzd a régi és az új, a mindennapi életben kell rámutatnunk	Rá kell mutatnunk a réginek és az újnak a <u>mindennapi életben való / folyó / megnyilvánuló küzdelmére</u> .
4. A <u>hangmagasság hullámzását beszéd közben</u> nevezük hanglejtésnek.	beszéd közben nevezük a hangmagasság hullámzását hanglejtésnek	A hangmagasságnak <u>beszéd közben való hullámzását</u> nevezük hanglejtésnek.

3. Van úgy, hogy a hátravetés nem érthető ugyan félre, de az egymás mellé kerülő két határozó **nehézkessé** vagy első olvasásra **kissé zavarossá** is teheti a mondatot:

Hátravetett határozó	Más megoldás
Mit tudsz a hunok <u>szerepéről a népvándorlásban</u> ?	Mit tudsz a <u>hunoknak a népvándorlásban való szerepéről</u> ?

Valóban nem szerencsés a kifogásolt szerkezet, ám az informális beszélt nyelvben még mindig jobb, mint az ajánlott forma, mert az **túlságosan formális**. A beszélt nyelvben alighanem **összetett mondatot** használnánk: *Mit tudsz arról, hogy a hunok milyen szerepet játszottak a népvándorlásban?*

A) A jelzői értékű határozók használatának elfogadott esetei

Mivel a fentebb említett szabályok elnagyoltak, és nem fednek le minden fontos esetet, az alábbiakban a *Nyelvművelő kézikönyv* alapján felsoroljuk azokat az eseteket, amelyekben a nyelvvelők **elfogadhatónak** tartják a jelzői értékű határozókat.

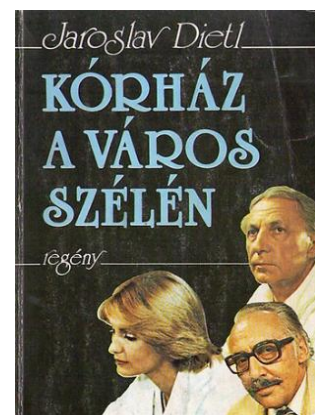
1. Címekben

Magyarország 1514-ben (Eötvös)
Harc a Nagyúrral (Ady)
Himnusz az élethez (József Attila)
Levél a hitveshez (Radnóti)
Búcsú a fegyverektől (Hemingway)
Hölgy napernyővel (Monet festménye)
Ház a sziklák alatt (Makk Károly filmje)
Szonáta hegedűre és zongorára

Claude Monet: Hölgy napernyővel (Madame Monet és kislánya - 1875), vászonkép, 105x130

Szonáta hegedűre és zongorára No. 2 Sz. 76 (1922) I. Molto moderato
Béla Bartók - téma
6,23 E feliratkozó
Feliratkozás
4
Megosztás

Az idézett példákat még nyelvvelői szemmel nézve is inkább kifogástalannak, mint „elfogadhatónak” kellene nevezni, hiszen címként ez a lehető legjobb megoldás. Sőt a *Magyarország 1514-ben* címnek nincs is azonos jelentésű alternatívája.

2. Leltárszerű felsorolásban, jegyzékben nyilvántartási vagy költségvetési tételekben

óra láncsal
egy kínai findzsa csészealjjal
levesestál fedővel
egy vörösréz kávéfőző ébenfa nyéllel
fényképalbum, ezüst csattal
munkásszállás 80 férfi számára

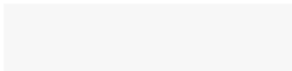
Spontex ablaktisztító teleszkópos nyéllel

3190 Ft

Készleten

1 Kosárba teszem

Puma, Mintás sapka bojttal

Méret kiválasztása:

51-53 cm

54-57 CM

A/6 jegyzetfüzet puha PU borítással, fehér

Puha PU borítású A6-os jegyzetfüzet 96 vonalalappal, jelölőszalaggal és gumipánttal.

Cikkszám: 2889-02

Listaár: 669 Ft

Olcsoóbban szeretném!

Árkalkulációhoz adjon meg darabszámot!

1 darab

3. Műszó értékű szaknyelvi kifejezésekben

költemények prózában
ötös jambusok enjambement-nal

PORLEVÁLASZTÓ TÖMÍTÉSSEL
SS-7235007010

2x Barlow-lencse T2 feltétellel

A szakácsnyelvben különösen gyakori:

főzelék feltétellel
paraj tükörtojással
vese velővel
alma burokban
alma pongyolában
gomba tojással*

* Emellett a hagyományos szerkezetű gombás tojás is él.

SERTÉSPÖRKÖLT NOKEDLIVEL

Őzgerinc vele sült burgonyával

Nincs értékelve

Kedvencnek jelölöm

Perc feltétellel

Matematikai példák:

a^2 [á a négyzeten]

b^3 [bé a köbön]

13: 4 [tizenhárom osztva négygel]

4. Mondatban, ha a mondat névszói állítmányú, és a hátravetés nem zavarja a megértést:

Ez a legjobb szakkönyv a villanyfűtőtestekről.

Nincs derekabb brigádtagunk, mint ez a fiú itt.

Most következett a záróaktus: a zászló átadása a csapatkapitánynak.

5. Az **igétől távolabb szakítva**, esetleg **különálló hiányos mondatként** vagy a **mondat végére hagyva**:

Rendkívül gazdaságosnak bizonyult a takarmány <u>tárolása cementsilóban.</u>
Megkönnyíti az azonosítást a <u>záródísz (a rács felső végén.)</u>
a lilium <u>aránya a címer bal felén</u>
Nádorispán látja <u>Toldit a nagy fiával</u> (Arany: Toldi).

Nagyon szimpatikus, hogy most az egyszer a nyelvűvelők nem azon törik a fejüket, hogy hogyan lehetne egy nyelvi formát mondvacsinált indokokkal „bemószerolni” és arra venni rá a beszélőket, hogy valami mást használjanak, hanem ehelyett alaposan részletezik, hogy mikor *lehet* a félreértés veszélye nélkül használni a szóban forgó szerkezetet.

Határozóragos vagy **névutós főnév** mellett azonban még ilyen helyzetben sem célszerű jelzői szerepű határozóval élni. Nem valami szerencsés például ez a forma:

Hátravetett határozó	Más megoldás
Nehezebb az <u>azonosítás a záródísz miatt a rács végén.</u>	Nehezebb az <u>azonosítás a rács végén levő záródísz miatt.</u>

Ezzel is egyetértünk. Ez így **ügyetlen fogalmazás**. A besznyében valószínűleg összetett mondatot használnánk: *Nehezebben lehet azonosítani a záródísz miatt, ami a rács végén van (éhol, é! ☺).*

Ami a hátravetett határozók **stílusértékét** illeti, ezek egy része valószínűleg **közömbös** stílusértékű vagy ahhoz közel álló, más részük **formális** vagy **választékos** stílusértékű. A **bizalmas** stílusban, ill. a **besznyében** a hátravetett határozók valószínűleg **kevésbé használatosak**.

B) A helytelenítés esetei

1. A *Nyelvművelő kézikönyv* így foglalja össze azokat az eseteket, amikor a hátravetett határozó használata a szerzők véleménye szerint helytelen (NyKk. I. 1983: 1085): „Mindenképpen helytelen a jelzői értékű hátravetett határozó alkalmazása, ha a jó nyelvérzékű magyarokat **megzavarhatja**; ha **félreértik** vagy csak **némi töprengés után** értik meg helyesen a mondatot.”

Jobb ezeket az eseteket **fogalmazási hibának** tekinteni, mint azt mondani, hogy a szerkezet „helytelen”.

Ha a beszélő félreérthetően fogalmaz, az nem azt jelenti, hogy a nyelvi elemek, amiket használ, nem jók! Ha azt mondom, *A szél lefújta a levelet a földre*, a beszédhelyzet ismerete nélkül az olvasó nem tudja, hogy falevéltre vagy postás által hozott levélre gondoljon. Ezért az ilyen megfogalmazás, ha esetleg olyan a helyzet, hogy a kontextus nem segíti, nem szerencsés, de attól még a *levél* szó nem helytelen, és nem „bűne”, hogy két különböző dolgot jelent (vagy esetleg, ha homonimának tekintjük, akkor nem „bűne” a nyelvnek, hogy két azonos hangalakú szót eltűr).

Fogalmazáskor fontos figyelembe venni, hogy a határozók nagy részét a magyarban **először az állítmányhoz kapcsolva igyekszünk értelmezni:**

1. Előadást tartottam az új gépek <u>használatáról a gyárban.</u>
2. Az üzem építése közben <u>gondoskodtak a magyar szakemberek kiképzéséről az USA-ban.</u>
3. Több európai kormányfő üdvözölte az ellenzék <u>győzelmét Belgrádban.</u>

Az 1. sz. mondatban a *gyárban* szót az *előadást tartottam* helyhatározójaként foghatjuk fel, és félreértjük a mondatot, amennyiben a szerző azt akarta mondani, hogy (valahol, bárhol) előadást tartott arról, hogy az új gépeket a gyárban hogyan kell használni.

Hasonlóképpen a 2. sz. mondatban nem egyértelmű, hogy a gondoskodás vagy a kiképzés történt-e az USA-ban.

A 3. sz. mondatból nem derül ki, hogy az európai kormányfők Belgrádban voltak-e, s ott üdvözölték az ellenzék győzelmét, vagy otthon voltak, és üdvözölték a belgrádi ellenzék győzelmét.

Az ilyen esetekben **más megoldást** célszerű keresni, olyat, amely egyértelművé teszi a szerző által szándékolt jelentést, még akkor is, ha az esetleg nehezebbnek tűnik:

Előadást tartottam az új gépeknek a <u>gyárban való használatáról.</u>
Előadást tartottam az új gépeknek <u>gyárbeli használatáról.</u>
Az üzem építése közben <u>gondoskodtak a mongol szakembereknek az NDK-ban való kiképzéséről.</u>
Több európai kormányfő üdvözölte az ellenzék <u>Belgrádban kivívott győzelmét.</u>
Több európai kormányfő üdvözölte az ellenzék <u>belgrádi győzelmét.</u>

2. Akadnak nyelvművelők, akik nyelvi purista okokból olyankor is a hátravetett határozók kiküszöbölésére buzdítanak, amikor azok **nem okoznak semmiféle zavart:**

<i>Hátravetett határozó</i>	<i>Jelzősített határozó</i>
1. A társadalombiztosítási bizottságok feladatai: ... <u>döntés táppénzmegvonás kérdésében...</u>	A társadalombiztosítási bizottságok feladatai: ... táppénzmegvonás kérdésében <u>hozott</u> döntés... táppénzmegvonás kérdésében <u>hozandó</u> döntés...
2. A polgári jogi felelősség sajátos esetei: <u>felelősség államigazgatási jogkörben okozott kárért, felelősség állat által okozott kárért, felelősség épületről lehulló tárgy által okozott kárért.</u>	A polgári jogi felelősség sajátos esetei: <u>államigazgatási jogkörben okozott kárért, állat által okozott kárért, épületről lehulló tárgy által okozott kárért viselt felelősség.</u>
3. A telepítő köteles megtartani <u>az előírt legkisebb távolságokat az ingatlan határától.</u>	A telepítő köteles megtartani <u>az ingatlan határától mért legkisebb távolságokat.</u> A telepítő köteles megtartani <u>az ingatlan határától számított legkisebb távolságokat.</u>

Az 1. sz. mondatban az egyik javasolt megoldás kifejezetten rossz: a *hozott döntés* már elvégzett munkára utal, nem elvégzendő feladatra. A 2. mondat javasolt változata sokkal nehezebben érthető. Mindhárom esetben a legjobb megoldás az eredeti, vagyis az, amelyben hátravetett határozót találunk.

A helyesebbnek vélt formákat **purista** okokból javasolják a nyelvújítók. Az eredmény pedig: sokkal bonyolultabb és nehezebben érthető mondatok. Úgy néz ki, hogy a **nyelvi purizmus** felülírja a **nyelvi percepcionizmust** és a **nyelvi szimplicizmust** is.

3. Van olyan eset is, amikor nem maga a jelzői értékű hátravetett határozó helyteleníthető, hanem a **mondatban való elhelyezkedése**, az ti., hogy **túlságosan messzire szakad az alaptagjától**, azaz más **mondatrészek ékelődnek közbe**:

<i>közbeékelődés</i>	<i>közbeékelődés nélkül</i>
A telepítő <u>az előírt legkisebb távolságokat</u> köteles megtartani <u>az ingatlan határától</u> .	A telepítő köteles megtartani <u>az előírt legkisebb távolságokat az ingatlan határától</u> .

Itt is célszerűbb a nyelvőrök által javasolt, javított változatot használni, melyben a hátravetett határozó közvetlenül követi az alaptagját.

2. A határozók jelzősítése

Amint már az előzőekben is láttuk, a jelzői értékű határozók nem feltétlenül kell, hogy hátra legyenek vetve: sok esetben **természetesebb**, ha **jelzői helyzetűek**. Ebben a fejezetben a határozók jelzősítésének három módját tekintjük át három fejezetben. A jelzősítés elérhető **a)** képző értékű **segédszók** használatával, **b)** segédszók nélkül, pusztán **szórendcserével**, **c)** valódi **képzők** alkalmazásával.

Az így létrehozott jelzős szerkezetek általában **formális** vagy **választékos** stílusértékűek, az informális stílusban, ill. a besznyében nemigen fordulnak elő. A **bizalmas** stílusú szövegekben, ill. a besznyében ezek helyett valószínűleg **mellékmondatokat** használunk.

A) Képző értékű segédszók használata

A jelzősítés legjellemzőbb módja az, amikor a határozót a **jelző szórendi helyén** tartjuk, s a jelzett szóval, vagyis a jelzős szerkezet alaptagjával a **való** vagy más hasonló **segédszó** segítségével kapcsoljuk össze.

<i>Hátravetés</i>	<i>Segédszó alkalmazása</i>
játék a tűzzel	a tűzzel <u>való</u> játék a tűzzel <u>történő</u> játék

A *való*, ill. a *történő* ezekben a mondatokban mintegy a képző szerepét tölti be (**tűzzeli játék*), ezért nevezzük **KÉPZŐ ÉRTÉKŰ SEGÉDSZÓNAK**.

A messze **leggyakoribb** képző értékű segédszó a *való* folyamatos melléknévi igenév; ezenkívül – részben a stílus színesebbé, változatosabbá tétele érdekében – **további** folyamatos, befejezett és beálló melléknévi igenevek is használatosak, pl. *lévő/levő, folyó, történő, szóló, folytatott, elért, tapasztalt* stb., stb., stb.

Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény változásai

APEH

a) A való és a lévő/levő képző értékű segédszók használata

A **való széleskörűen** használatos összekötő szerepben. Ezzel együtt érdemes tárgyalni a **lévőt** is, hogy világos legyen a kettő közötti különbség. Először nézzünk meg néhány példát a *való* használatára!

A piactudományba <u>való</u> átmenet nagy terheket rótt a nyugdíjasok tömegeire.
A tűzzel <u>való</u> játék már sok tűzvésznek volt az oka.
A szomszédasszonnyal <u>való</u> ismeretség házassággal végződött.
A nyelveken <u>való</u> szólás sok pünkösdi-karizmatikus közösségben szokásos.
Az árunak külföldre <u>való</u> szállításával három cég foglalkozik.
A zene iránt <u>való</u> rajongása már gyermekkorában határtalan volt.
A fent <u>lévő</u> lakásban egész télen nem fűtöttek.

A régebbi nyelvvelés **keményen üldözte** a *való* segédszóval alkotott jelzős szerkezeteket, **helytelennek, magyartalannak** tartotta. „Szellemes” jelszavuk „A *való* a magyarba nem *való*” volt.

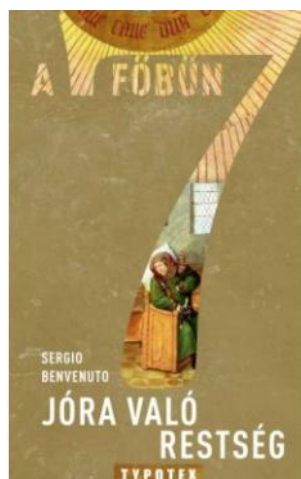

Szerencsére később a mai nyelvművelés ettől elállt, és **helyesnek** tekinti őket, azt pedig, hogy a *való* a magyarba nem való, **nyelvi babonának** tartja.

KÜLFÖLD | 2024. szeptember 4. 20:15

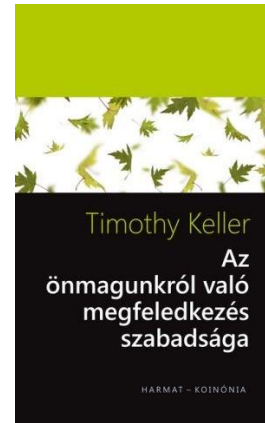
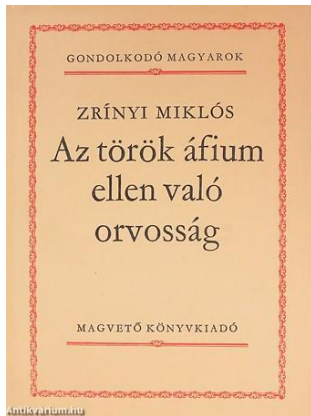
Európai Számvevőszék: a következő világjárványra való jobb felkészülés érdekében erősebb uniós egészségügyi ügynökségekre van szükség

Természetesen maximálisan egyetértünk azzal, hogy a *való* kifogástalan nyelvi kapcsolóelem, persze a vele alkotott szerkezeteket **stílusértéküknek megfelelően** kell használni: amint említettük, ezek inkább a **formális** és a **választékos** stílusban használatosak. A **bizalmas** stílusban és a **besznyében** is előfordulnak ilyen szerkezetek, főleg **egyszerűbbek, állandósult szókapcsolat** jellegűek.

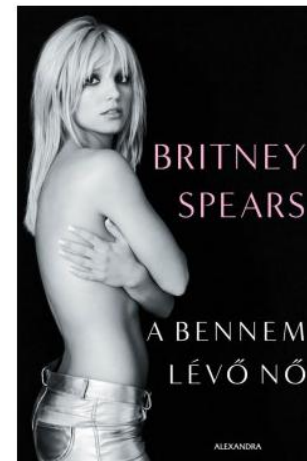

Egy egy nekem való munka.
 Hozzá való lányt vett el feleségül.
 Vettem a kertbe ültetni való hagymát.
 Megint összegyűjt egy csomó mosogatni való edény.
 Már nincs vele több rendezni való ügyem.

A *való* és a *levő/lévő* igenév használata elkülönült egymástól: amint a föntebbi példákából láttuk, a való szemantikailag nagymértékben kiüresedett, lényegében csak nyelvtani jelentése van, kapcsolóelemként funkcionál; ezzel szemben a levő/lévő valóságos, tárgyyszerű létezését vagy valahol levést fejez ki, de persze emellett ennek is ugyanúgy kapcsoló szerepe van a mondatban:

kéznél levő szerszám
 a nála lévő pénz
 az érésben levő búza
 a hatalmon lévő kormány

A két alakváltozat közül a *lévő* ötször-hatszor gyakoribb a *levő*nél, de bármelyiket használjuk, a szerkezet stílusértéke nagyjából azonos marad: mindkettő **közömbös** stílusértékű, így **bármilyen stílusú** szövegekbe beleillik.

Bár a kapcsolóelem, önmagában véve **közömbös** stílusértékű, a vele alkotott szerkezet általában legalább **kissé formális** vagy **kissé választékos**, a **lazább bizalmas** stílusban inkább **mellékmondatot** alkalmazunk.

<i>Segédszós szerkezet</i>	<i>Mellékmondat</i>
kéznél <u>levő</u> szerszám	a szerszám, ami kéznél van
a nála <u>lévő</u> pénz	a pénz, ami nála van
az érésben <u>levő</u> búza	a búza, ami már érik
a hatalmon <u>lévő</u> kormány	a kormány, amelyik hatalmon van

A *való* és a *lévő/levő* megkülönböztetése az anyanyelvi beszélőnek valószínűleg nem okoz gondot, a két kapcsolóelemet explicit szabály nélkül is megfelelően használják.

b) Más képző értékű segédszók használata

1. Ha egy szövegben, szövegrészletben több olyan jelzős szerkezet van, mely határozót tartalmaz, a nyelvújvilág szerint is, és a valóságban is érdemes **stilisztikai okokból választékos** és részben **formális** stílusú szövegekben **más kapcsolóelemeket** is használni, mint a *való* vagy a *lévő/levő*, különösen ha a szöveg **gondozott**:

<i>való</i>	<i>Más kapcsolóelem</i>
1. a függetlenségért <u>való</u> <u>küzd</u> lelem	a függetlenségért <u>folyó</u> <u>küzd</u> lelem a függetlenségért <u>folytatott</u> <u>küzd</u> lelem a függetlenségért <u>vívott</u> <u>küzd</u> lelem
2. az íróval <u>való</u> <u>ismerets</u> ég	az íróval <u>kötött</u> <u>ismerets</u> ég
3. a nőkről és a házasságról <u>való</u> <u>véle</u> - <u>ménye</u>	a nőkről és a házasságról <u>alkotott</u> <u>véle</u> ménye a nőkről és a házasságról <u>vallott</u> <u>véle</u> ménye
4. a gazdasági helyzetről <u>való</u> <u>jelent</u> és	a gazdasági helyzetről <u>szóló</u> <u>jelent</u> és a gazdasági helyzetről <u>előterjesztett</u> <u>jelent</u> és
5. a villamosságnak a technikában <u>való</u> <u>szere</u> pe	a villamosságnak a technikában <u>elért</u> <u>szere</u> pe a villamosságnak a technikában <u>elfoglalt</u> <u>szere</u> pe a villamosságnak a technikában <u>betöltött</u> <u>szere</u> pe a villamosságnak a technikában <u>kivívott</u> <u>szere</u> pe
6. az ukrán küldöttséggel <u>való</u> <u>tárgy</u> alás	az ukrán küldöttséggel <u>folytatott</u> <u>tárgy</u> alás az ukrán küldöttséggel <u>lebonyolított</u> <u>tárgy</u> alás stb.
7. a téren <u>levő</u> <u>szobor</u>	a téren <u>álló</u> <u>szobor</u>
8. a népművelésben <u>való</u> <u>eredm</u> ények	a népművelésben <u>elért</u> <u>eredm</u> ények
9. a képnek a kiállításon <u>való</u> <u>sikere</u>	a képnek a kiállításon <u>látott</u> <u>sikere</u> a képnek a kiállításon <u>tapasztalt</u> <u>sikere</u>

A 2. sz. mondatban a *-val való* hangcsoportismétlés is a más kapcsolóelem használata mellett szól.

A bemutatott és a hozzájuk hasonló kapcsolóelemeknek megvan az az előnyük, hogy – nem lévén annyira dezsemantizálódva – az **adott szövegkörnyezetbe pontosabban illő** formát választhatunk, különösen ha **gondozott** szöveget akarunk létrehozni:

az intézetben való tartózkodás
az intézetben levő munkatársaim

az intézetben folymó munka
az intézetben történő átalakulások
a hadiparban jelentkező nehézségek
az megbetegedések számában mutakozó növekedés
az ember fáradékonyágából adódó hibalehetőség
a társadalomban érzékkelhető feszültség

A társadalomban tapasztalható gyűlölet elleni küzdelem

Ossza meg velünk véleményét és legyen hatással a szakpolitikai döntéshozatalra

Lépjön a tettek mezejére! >

A táblázat melletti képen olvasható címben a jelzősítésnek egy másik válfaja is megjelenik: az *ellen* névutó *-i* képzővel való ellátása (*gyűlölet elleni küzdelem*). Ezzel alább foglalkozunk.

2. A nyelvőrök által javasolt változatosabb kapcsolóelemek között ritkán szerepel a **történő** és a **történt**, mivel ezeket többen közülük **helytelenként** bélyegzik meg, „üres” hivatali nyelvi és sajtónyelvi „divatszavaknak” bélyegezve őket, azt állítva, hogy ezek „hihetetlen mértékben elszaporodtak, főleg a szakmai és a hivatalos nyelvben” (NyKk. II. 1985: 1182).

<i>történő, történt</i>	<i>Más megoldás</i>
a szivattyúzás kézi erővel <u>történő</u> elvégzése	kézi erővel végzett szivattyúzás kézi szivattyúzás
az ülésen <u>történt</u> felszólalások	az ülésen elhangzott felszólalások az ülésen elhangzó felszólalások
a külföldre <u>történő</u> tanulmányutak	külföldi tanulmányutak
a pártból <u>történő</u> kizárás	a pártból való kizárás kizárás a pártból
az induló vállalkozásoknak pénzeszközökkel <u>történő</u> ellátása	az induló vállalkozások ellátása pénzeszközökkel az induló vállalkozásoknak pénzeszközökkel való ellátása

A nyelvművelők vádjai teljességgel **nevetségesek**. Semmi okunk sincs kerülni a *történő* és a *történt* kapcsolóelemeket, ugyanolyan **bátran használhatjuk** ezeket is, mint az összes többi, kapcsolóelemként használatos segédszót. A *történik*, mivel alapjelentése is elég általános, **többféle kontextusban használható**, nyilván ezért használják sokan.

A *történő* egyébként csakugyan nagyon gyakori, az MNSZ2 adataiból is erre lehet következtetni, de még így is háromszor gyakoribb nála a *való*, amit pedig (ma már) nem helytelenítenek.

Bár nem végeztünk empirikus kutatást, valószínűnek tűnik, hogy a *történő* és a *történt* kapcsolóelemmel alakult szerkezet általában formális **stílusértékű**; a **választékos** és a **bizalmas** stílusú szövegekbe kevésbé illik.

A kivételes eljárást befejezzük, és ezt követően visszatérünk a Házasbágyról <u>történő</u> szavazásra. Elsőként megkérdezem, hogy a kormány jelen lévő képviselői részéről van-e fölszólalási szándéka a dr. Nagy Sándor képviselő úr által benyújtott törvényjavaslattal kapcsolatosan. Akar László pénzügyminisztériumi államtitkár úr jelezte szólási szándékát. Megadom a szót Akar László úrnak, és átadom az elnöklést dr. Kóródi Mária alelnök asszonynak
A kedvezményezettnek vállalnia kell, hogy – a 8. (1) b) Cikkben meghatározottak szerint – legkésőbb egy éven belül a ténylegesen felmerült költségekről a nyilatkozatot benyújtja. Fenti kivétel szerinti egyetlen, a kedvezményezettnek <u>történő</u> kifizetés sem haladhatja meg a SAPARD Hivatal által jóváhagyott teljes beruházási költség 20%-át, és bármely ilyen jellegű kifizetés megfelelő garanciákkal kell, hogy rendelkezzen.
Az államformaváltás, majd pedig az azt követő polgárháború legnagyobb vesztesei az addigi társadalmi–vallási élet elitjét alkotó szajjidok voltak, akiknek új érvényesülési lehetőségeket kellett találniuk a köztársasági rendszeren belül. A különféle muszlim vallási irányzatok felé <u>történő</u> közeledési kísérleteket követően az 1980-as években kezdtek önállóan megszerveződni és saját arcukat kialakítani.
Egy nemrég megjelent kutatásból kiderült, a házaspárok 44%-a úgy véli, a vita egészségesen és produktívan hat a kapcsolatra. Heti egy csendes, békésen <u>történő</u> veszekedés segít abban, hogy hosszú távon együtt maradjunk párunkkal. Minden félreértés ellenére, ezek a párok tudják, hogy szerelmük igaz és őszinte.
Felhívjuk a figyelmet, hogy Brazíliából a latin-amerikai országok többségébe <u>történő</u> átutazáshoz (a magyar állampolgároknak is!) kötelező felmutatni a legalább 10 nappal korábban felvett sárgaláz elleni oltás igazolását. Ennek hiányában a légitársaságok ugyanis nem engedélyezik a becsekkolást, illetve a repülőgépre való felszállást.
Hétfőn tárcaközi egyeztetésre kerül sor, amely keretén belül a mezőgazdasági és egyéb termények Ukrajnából <u>történő</u> behozatalának megoldásaival foglalkoznak majd. A találkozót Eduard Heger megbízott miniszterelnök hívta össze. / A földművelésügyi minisztérium felhívta rá a figyelmet, hogy a szolidaritási folyosók megőrzése mellett kimerített minden törvényes és illetékes lehetőséget az Ukrajnából <u>történő</u> import szabályozásával kapcsolatban, amelyek eredetileg harmadik országokba <u>történő</u> gabonakivitelre irányulnak, de nagy mennyiségben európai raktárakban végzik, és piaci destabilizációt okoznak az EU-tagországokban.
A közlemény szerint a belvárosban <u>történt</u> robbanás körülményeit még vizsgálják a rendőrség szakemberei, köztük tűzszerészek is, akik igyekeznek megállapítani, milyen robbanószerkezet lépett működésbe.
A másik ügy a 2018-as, MTVA-székháznál történt tüntetéshez kapcsolódik, amikor ellenzéki képviselők egy csoportja bejutott az épületbe, a vádirat szerint ekkor a biztonsági őrökkel <u>történt</u> dulakodás során Varju megfogta egyikük lábát, aki elesett, és 8 napon belül gyógyuló

sérüléseket szenvedett – itt két vádpont is volt, garázdaság és a testi sértés, de a bíróság csak előbbit látta bizonyítottnak.
Az egész világra kiterjedő összehangolt járványügyi intézkedéseknek köszönhetően 2003 június 15-én jelentették a járvány utolsó megbetegedését Tajvanon. / 2004 áprilisában 9 ember megbetegedett egy víruslaboratóriumban <u>történt</u> fertőzés következtében, de ebből szerencsére nem alakult ki újabb járvány. / Azokon a területeken, ahol a legnagyobb a betegség újbóli megjelenésének a veszélye, továbbra is figyelik, elkülönítik és laboratóriumi tesztekkel azonnal kivizsgálják a SARS-gyanús eseteket.
Egy nő életét veszítette a londoni Westminster-hídon <u>történt</u> támadás következtében - közölték kórházi források. / A merénylet idején az alsóház épp ülésezett, munkáját azonnal felfüggesztették, a képviselőket és a parlamentben levő újságírókat a rendőrség utasította, hogy maradjanak az épületben, amelyet lezárt. Később megkezdték az épület kiürítését. / Ugyancsak lezáratta a rendőrség a közeli metróállomást.
Az ezredforduló előtt <u>történt</u> események kapcsán talán még többet is tévedünk időben, mint a 2000 utáni dolgok esetében. Hajlamosak vagyunk alsó hangon 10, de számos esetben 20 évvel is kevesebbet gondolni, amikor visszatekintünk a 80-as és 90-es évekre. / Aztán arcon csap a valóság: 1983 már 40 éve volt. Sokunk talán még nem is élt akkor, de a mai napig együtt él olyan dolgokkal, melyek akkor készültek. Ha csak a filmekre gondolunk, ebben az évben jelent meg A sebhelyesarcú, Tom Cruise is még csak fiatal suhanc volt a Kockázatos üzletben, a Cápától épp harmadszorra féltünk, és A Jedi visszatért.
Budapesten fogták el a január 26-án Kiskőrösön <u>történt</u> rablás két gyanúsítottját. / Az elkövetők egy nyitott ajtón keresztül bementek egy családi házba, majd fegyvernek tűnő tárggyal értékeik átadására kényszerítették az ott tartózkodó házaspárt; az egyik gyanúsítottat még március 11-én, a másikat pedig egy héttel később fogták el a Bács-Kiskun megyei rendőrök a Nemzeti Nyomozó Iroda munkatársaival közösen - közölte a rendőrség pénteken.
Különböző fals indokokra hivatkozva jutott be három csaló budapesti nyugdíjasok otthonába, ahonnan aztán nagy értékű zsákmánnyal távoztak. A fővárosi nyomozók a feltételezett elkövetőket azonosították, majd közülük hármát 2022. október 5-én, 9 óra 38 perckor Budapesten, a Nagyvárad téren elfogták. / Az elkövetők az első, 2022 márciusában, a XXI. kerületben <u>történt</u> fosztogatás alkalmával azt hazudták áldozatuknak, hogy papírt gyűjtenek, egyúttal egy-egy pohár vizet is kértek az idős nőtől. Amíg ő megtöltötte a poharaikat, a csallók átkutatták az ingatlant, ahonnan hárommillió forinttal távoztak.
Ismét utólag kellett módosítani egy Magyar Péterrel <u>készült</u> interjú szövegét, mert a Tisza párt alelnöke ezt kérte. A Blikk cikkével <u>történt</u> esetet a Media1 vette észre. Érdekes, hogy az eredeti verzióból a Gyurcsány Ferencre vonatkozó mondatot húzatta ki utólag Magyar Péter, aki azt állítja: azért, mert nem is mondott olyat. Mindenesetre nem ez az első ilyen esete, de a sajtóval egyébként is számos konfliktusa volt az elmúlt hetekben.

Tulajdon / Gépjármű

/ Jármű forgalomból történő ideiglenes kivonása, ideiglenes kivonásának meghosszabbítása és ideiglenes kivonásból történő visszahelyezése

JÁRMŰ FORGALOMBÓL TÖRTÉNŐ IDEIGLENES KIVONÁSA, IDEIGLENES KIVONÁSÁNAK MEGHOSSZABBÍTÁSA ÉS IDEIGLENES KIVONÁSBÓL TÖRTÉNŐ VISSZAHELYEZÉSE

Utolsó módosítás dátuma: 2023-11-15 12:19:28

Legyünk óvatosak a gyerekeinkről készült fotók interneten történő megosztásával!

KÖZÖSSÉGI | Publikálva: 2023. augusztus 19 - 10:15

A Nemzetbiztonsági Hivatal (NBÚ) figyelmezteti a szülőket, hogy ne tegyék közzé a közösségi oldalakon a gyerekeikről készült fotókat, mert egyesek visszaélhetnek velük – tájékoztatta a TASR hírügynökséget Tibor Habo, az NBÚ kommunikációs osztályának munkatársa.

Az edzéssel történő fogyás titka

Nem valószínű, hogy terrortámadás volt az amerikai-kanadai határon történt robbanás

KULI ORSOLYA

KÖVETÉS

Ajánlom

2023.11.23. 07:47

2024.02.02 - 10:57

Szerző: frishirek.hu

Volt főrendőrt vettek őrizetbe a Karmelitánál történt összecsapás után

BELFÖLD

Eljárást indított a rendőrség a D1-es autópályán történt baleset ügyében

máj 28, 2024 587

A történő népszerűsége ellenére továbbra is él és virul a „szürke” való éppúgy, mint a „színebb” (kevésbé dezemantizálódott, de éppen ezért nem annyira univerzális, csak kevesebb kontextusban használható) egyéb folyamatos vagy befejezett, esetleg beálló melléknévi igenevek.

c) Időviszonyok

Amint a melléknévi igenevek tárgyalásakor láttuk, a **folyamatos melléknévi igenév** nemcsak **egyidejűség** kifejezésére használatos, hanem **előidejűséget** is kifejezhet, különösen ha a befogadó ilyen értelmezését a **beszédhelyzet**, **szövegkörnyezet**, a **világismeret** is megerősíti.

Ezért a nyelvújítók „**gyakran fölöslegesnek**” tartják a múlt időre vonatkoztatva a befejezett melléknévi igenév használatát, s inkább a folyamatos melléknévi igenév választását támogatják:

Befejezett melléknévi igenév

Az előadásról folyt vita nagyon érdekes volt.

Folyamatos melléknévi igenév

Az előadásról folyó vita nagyon érdekes volt.

Egyetérthetünk a nyelvvelőkkel abban, hogy a **folyamatos** melléknévi igenév **is megfelel** ilyen esetekben, ám akkor sem követünk el nagy hibát még a nyelvőrök szemében sem, ha **befejezett** melléknévi igenevet használunk.

Erről a kérdésről részletesebben a folyamatos és a befejezett melléknévi igenév tárgyalása keretében van szó a *Nyelvi váltakozások az igenevek körében (Nyelvhelyességi és nyelvi helyénvalósági kérdések* című kötetben.

Rácz Endre nyelvész és nyelvvelő beismeri, hogy a **befejezett** melléknévi igenév használatára **legjobb stílusú íróinknál** is lehet példát találni:

A skorbutosnak még egy kicsit bajosan ment a leszállás. A kocsifelől, hátrahajolva, György bátyja segített, a föld felől az előre ugrott Ágnes. (Németh László: Irgalom.)

Előfordul, hogy a két forma **jelentése eltérő**, és sem a szövegkörnyezet, sem a világismeret nem segíti a befogadót a helyes értelmezésben:

<i>Folyamatos melléknévi igenév</i>	<i>Befejezett melléknévi igenév</i>
Tűz ütött ki a Keletibe <u>érkező</u> gyorsvonaton.	Tűz ütött ki a Keletibe <u>érkezett</u> gyorsvonaton.

A bal oldali oszlopban található mondatot olvasva arra gondolunk, hogy menet közben történt a tüzeset, míg a jobb oldali oszlopban található variánsból egyértelmű, hogy a vonat megérkezése után ütött ki a tűz.

A felsőoktatásba érkező hallgatók fizika és kémia tudásáról

Radnóti Katalin
ELTE TTK Fizikai Intézet
Főiskolai tanár
rad8012@helka.iif.hu
<http://members.iif.hu/rad8012/>

ÚJABB INDIÁBÓL ÉRKEZETT KÜLDÖTTSÉG JÁRT A LIKO-S KÖZPONTJÁBAN

Ugyanabban a mondatban is szembeállíthatjuk a kétféle igenevet. A következő idézet Bárczi Géza nyelvésztől és nyelvvelőtől származik:

Az idetartozó vagy idetartozott [= a ma is élő vagy már kiveszett] igék mind finnugor eredetűek.

B) A segédszó elhagyása a szerkezetből

A jelzősítés második válfaja abból áll, hogy esetenként **nem használunk segédszót**, viszont a **határozó megelőzi a szerkezet alaptagját**, a jelzett szót.

Az ilyen szerkezetek **egy része megszokott**, természetes, ezért mindig, amikor **tömörségre** törekszünk, érdemes kihagyni a *valót* (esetleg más kapcsolóelemet).

Még inkább ajánlatos kihagyni a segédszót, **ha a vele alkotott szerkezet bonyolult, nehézkes** vagy **szóismétlést, szórészméltést** eredményez.

<i>Segédszóval</i>	<i>Segédszó nélkül</i>
Amerikába <u>való utazása</u> előtt	Amerikába <u>utazása</u> előtt
a vízből <u>való mentés</u> tudnivalói	a vízből <u>mentés</u> tudnivalói
az eljárásnak eredményesebbé <u>való tétéle</u>	az eljárásnak eredményesebbé <u>tétéle</u>
házhoz <u>való szállítás</u>	házhoz <u>szállítás</u>
az igazságra <u>való törekvés</u>	az igazságra <u>törekvés</u>
a közakarattal <u>való szembeszegülésre való uszítás</u>	a közakarattal <u>való szembeszegülésre uszítás</u>
lóval <u>való szántás</u>	lóval <u>szántás</u>

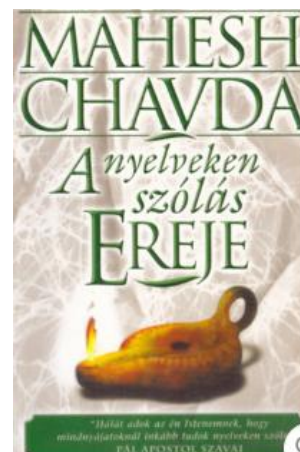
Némely példában, ha a problematikus kifejezés a **mondat végén** van, még jobb megoldás a határozó **hátravetése** (l. az 1. fejezetet):

<i>Jelzői helyzetben</i>	<i>Hátravetve</i>
az igazságra <u>törekvés</u>	<u>törekvés</u> az igazságra
a közakarattal <u>való szembeszegülésre uszítás</u>	<u>uszítás</u> a közakarattal <u>való szembeszegülésre</u>
lóval <u>szántás</u>	<u>szántás</u> lóval

Különösen azoknak a kifejezéseknek a használatát lehet ajánlani, sőt szorgalmazni, amelyek **tömörségük** miatt is alkalmasak arra, hogy **terminus technicusok** legyenek, pl. *szájról olvasás, veréssel fenyegetés, kötélre mászás, helyből ugrás, gyűrűn átfordulás, kapura rúgás, vízbe merülés, nyelveken szólás*. Összetétellé válva, egybeírva: *egybeírás, ágybavizelés*.

SzerTárSport pillanatok 6: Kapura rúgás

HIKESZTŐKÉPES

A jeges vízbe merülés sokkoló is lehet

MERÜLÉS A JEGES VÍZBE

A helyből távolugrás világcúcsa 3.73! Byron Jones 2015-ös két ugrásának összehasonlítása! 1. ugrás: 340 (körül) 2. ugrás: 3.73 A

KÖTÉLMÁSZÁS: MI A FENÉNEK ERŐLTETIK ÉVTIZEDEK ÓTA?

2018. ÁPRILIS 18. | KAD | OLVASÁSI IDŐ KB. 5 PERC

GYAKORIKÉRDÉSEK.HU Uj kérdés Véletlen

Kezdőoldal » Sport, mozgás » Testépítés » Melyik erősít jobban a fekvőtámasz vagy a kötélre mászás láb használata nélkül?

Melyik erősít jobban a fekvőtámasz vagy a kötélre mászás láb használata nélkül?

Figyelt kérdés

Nem akarok testet építeni, csak erősíteni...

2013. szept. 24. 22:10 Privát üzenet

Amint látjuk a föntebbi példákából, főként olyankor marad el könnyen a *való*, amikor az érintett főnév **-ás/-és képzővel létrejött deverbális főnév**, mint a fönnt idézettek túlnyomó többsége, és ahhoz hasonlók, pl. *vízen járás, fára mászás, (egy) helyben topogás* vagy akár *levegőbe beszélés, pergamenre írás, földön alvás, igazságosságra törekvés, megrovásban részesítés* stb.

A képeken a váltakozásra is látunk példát: *jeges vízbe merülés* : *merülés a jeges vízbe*; *kötélre mászás* : *kötélmászás*. Az első esetben a határozó + jelzett szó kapcsolat a jelzői értékű hátravetett határozóval, a második esetben pedig összetett szóval (jelentéssűrítő összetétel) váltakozik.

Bár a vizsgált jelenségre bőven találunk példákat, ez nem azt jelenti, hogy a *való* mindig elhagyható volna az *-ás/-és* képzős deverbális főnevek előtt.

Például az alábbi esetben a könnyebb érthetőség kedvéért jobb megtartani az ebben a kontextusban természetesebb *valót*, vagy hátravetni a határozót:

<i>Jelzői helyzetben való nélkül</i>	<i>Jelzői helyzetben valóval</i>	<i>Hátravetve</i>
A társadalombiztosítási bizottságok feladatai: ... <u>táppénzmegvonás kérdésében döntés</u> ...	A társadalombiztosítási bizottságok feladatai: ... <u>táppénzmegvonás kérdésében való döntés</u> ...	A társadalombiztosítási bizottságok feladatai: ... <u>döntés táppénzmegvonás kérdésében</u> ...

A nem *-ás/-és* képzős főnevek elől **általában nem maradhat** el a *való*:

fából való játék
a mérnökkel való ismeretség
a munkában való siker

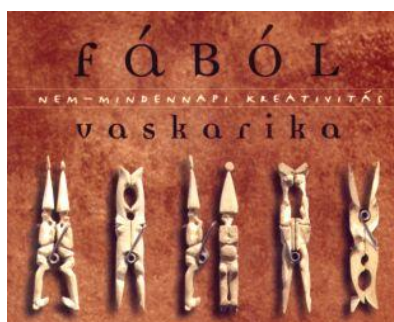
Ez így van.

Olykor azonban adódnak **más lehetőségek** itt is a *való* kikerülésére, pl. van *fajáték* (ilyen volt a fenti példák közül a *kötélmászás* is), bizonyos helyzetekben pedig *ismeretség a mérnökkel*, *siker a munkában* (ilyen volt a példák közül a *merülés a jeges vízbe*).

Nevezetes kivétel:

fából vaskarika

Ezt nem is mondhatjuk másképp: nincs **fa vaskarika*” vagy „*vaskarika fából*”. És mivel állandósult szókapcsolat, a **fából való vaskarika* sem jó.

Hosszabb hiteles példát is idézhetünk a nyelvújító irodalomból a *való* nem túl szerencsés elhagyására:

<i>Jelzői helyzetben</i>	<i>Hátravetve</i>
A polgári jogi felelősség sajátos esetei: <u>államigazgatási jogkörben okozott kárért felelősség, állat által okozott kárért felelősség, épületről lehulló tárgy által okozott kárért felelősség stb.</u>	A polgári jogi felelősség sajátos esetei: <u>felelősség államigazgatási jogkörben okozott kárért, felelősség állat által okozott kárért, felelősség épületről lehulló tárgy által okozott kárért.</u>

Ebben az esetben nem volna jó megoldás a jelző „valósítása”, mivel már van egy ilyen jelző minden szerkezetben. A hátravetés viszont megfelelő megoldás.

C) Ragok, határozószók, névutók melléknévképzővel ellátva

A jelzősítés harmadik módja a **ragok, határozószók, névutók -i vagy -s melléknévképzővel** való ellátása; erre volt főntebb példa a *gyűlölet elleni küzdelem*.

A nyelvújítás korában az akkor helytelennek tekintett *valós* szerkezetek kiváltása érdekében a nyelvújítók kísérletezni kezdtek a **névutók, ragok és határozószók -i vagy -s képzővel ellátásával**.

Erről a törekvésről a mai nyelvújítók elítélően szólnak, „**erőszakoltnak**” nevezve az új formákat.

Pedig a **nyelvújításnak a lényegéhez** tartozik, hogy új nyelvi elemeket és formákat vezessünk be, s ezt valamilyen mértékben „**erőszakolt módon**” **kell tenni**. Ha a korabeli írók nem lettek volna vevők ezekre a formákra, nem tudtak volna egész szépen elterjedni.

Igaz, a ragok -i képzővel való ellátása a **19. század végéig visszaszorult**, talán azért, mert a népnyelv nem vette be, a nyelvújítók pedig dühödten támadták, de semmi rossz nem volt abban, hogy próbálkoztak vele.

<i>való</i>	<i>Melléknévképző</i>
a házastárs iránt <u>való</u> hűség	a házastárs iránti hűség
<u>három percig való</u> forralás	háromperces forralás
a háború ellen <u>való</u> tüntetés	háborúellenes tüntetés
nagyban <u>való</u> eladás	nagybani eladás
a ház mögött <u>levő</u> kert	a ház mögötti kert
itt <u>való</u> tartózkodásakor	ittteni tartózkodásakor itt-tartózkodásakor

Persze **fogalmazási kérdéstről** van szó, nem pedig „nyelvhelyességről”: a *valóval* alkotott szerkezetek, amint főntebb láttuk, **kifogástalanok**, csak éppen egy kicsit **nehézkesek**.

Főleg olyankor tűnnek nehézkesnek, ha létezik **tömörebb, mozgékonyabb** szinonimájuk, mint pl. a melléknévképzős.

Éppen ezért sok esetben **érdemes a melléknévképzős formát választani** a segédszós szerkezet helyett, különösen ha tömörségre és világosságra törekszünk.

Ezek **stílusértéke** kifejezésenként **más és más**. A stílusértékeknek részben az **értelmező szótárakban** lehet utánanézni (de az ott feltüntetett stílusértéket kritikai óvatossággal kell kezelni), részben pedig az MNSZ2 segítségével lehet rá **következtetni** a találatok szövegkörnyezetének stílusából.

a) Melléknevek képzése ragos főnevekből

Ragos főnevekből képzett melléknevek a 19. században kedveltek voltak, legalábbis az írott nyelvben:

<i>-i képzős formák</i>	<i>Segédszós formák</i>
az <u>országban</u> állapotok	az országban <u>levő</u> állapotok
<u>házbani</u> tartózkodás	a házban <u>való</u> tartózkodás a házban tartózkodás
első <u>ízbeni</u> tanítás	első tanítás
<u>készpénzbeni</u> előleg	készpénzelőleg
a <u>háztól</u> távozás	a háztól <u>való</u> távozás
a <u>levélrei</u> válasz	a levélre <u>való</u> válasz
a <u>létérti</u> küzdelem	a létért <u>való</u> küzdelem

Az érdekesség kedvéért nézzünk meg egy valóságos példát az *-i* képző határozórag utáni használatára **Petőfi Sándortól**. 1849. május 28-án kelt beadványa, melyben lemond őrnagyi rangjáról, így szól:

Alólírott a katonai pályáról a polgári életbe lép át, s őrnagyi rangját ezennel a t.c. [teljes című] hadügyminiszterium kezeibe teszi le, mely lemondás elfogadásáról oklevelet kiadatni kéri.

A ragos alakulatokból csak néhány maradt rendszeres használatban:

<i>Képzővel ellátott rag</i>	<i>Más</i>
1. nagybani (eladás)	eladás nagyban
2. kicsinybani (eladás)	eladás kicsiben
3. természetbeni (ellátás)	természetbeli
4. pénzbeni (juttatás)	pénzbeli
5. jövőbeni	jövőbeli
6. időbeni	időbeli
7. naponkénti, hetenkénti, havonkénti, évenkénti	–
8. egyszeri	–

PANNON-KERT Zrt.

PANNON-KERT Zrt.
NAGYBANI PIAC

7632 Pécs, Lahti u. 47.

☎ (72) 450 365

☎/Fax (72) 450 326

A 6. sz. példában olvasható *időbeni* és az *időbeli* szó jelentése eltérhet egymástól. Például a *kölcsön időbeni törlesztése* helyett nem mondhatjuk, hogy a *kölcsön időbeli törlesztése*: az

időbeli általában vonatkozik az időre, az időben mint olyanban való lételre, történésre; ezzel szemben az *időbeni* jelentése: 'megfelelő időben történő' (vagyis nem késve).

Pénzbeni és természetbeni ellátások	
(1a) Rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény	
<p>Öregségi nyugdíjmin. 130%-a (különleges esetekben: 140%-a)/fő/család</p> <p>Tartalma:</p> <ul style="list-style-type: none"> természetbeni támogatás (2012-ben 2*5800 Ft) – Erzsébet-utalványban bizonyos támogatási formák (gyermekképzés normatív kedvezménye, ingyenes tankönyv) igénybevételeinek lehetősége megállapítja: tel. ók. jegyzője évente 	<p>Feltétel:</p>
(1b) Kiegészítő gyermekvédelmi támogatás → rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény speciális esetévé változott	
<p>Címzettek: (1) kedvezményre jogosult gyermek tartására kötelezett gyám, ha nyugaltságban, illetve ehhez hasonló szoc. ellátásban részesül</p> <p>Összege: önm. 22%-a/hó + 2*8400 Ft, amelyet a jegyző (évenkénti felülvizsgálattal) határozatlan időtartamra állapít meg</p>	

Minél **átvittebb** a *-bani/-beni* képzős szó jelentése, és minél inkább **határozószóvá** vált a ragos főnév (pl. *nagyban, kicsinyben, természetben, egészben, részben*), annál **természete-sebb** mellette az *-i* képző.

A **szaknyelvekben** – például a **hivatali** és a **műszaki** nyelvben – még további formákra is akad példa, melyekben az *-i* képző elvont jelentésű főnevekhez kapcsolódik.

Így például a *pénzbeni* formára az MNSZ2 (tisztítás nélkül) 668 találatot adott. Néhányat idézünk közülük, nem csak a szaknyelvekből:

A tervek szerint a Volán évenként nyolcezer tonna árut szállít majd, a vasútvonal régi teherforgalmának egynolcadát. Meg kellett szerveznünk azt is, hogy az áthelyezett vasutasok autóbusszjegyet kapjanak az új szolgálati helyükre, vagy pénzbeni megváltást, ha motorke-rékpárral járnak be. Egyeztetni kellett a különféle főnökségek és szolgálatok teendőit; le kell szerelnünk a sorompókat, táblákat, biztonsági berendezéseket, össze kellett szednünk a hófogókat. Át kell adnunk tanácsi kezelésbe az állomásépületeket és szolgálati lakásokat, de még a kéményseprő-katasztert, a föld- és fűbérletek nyilvántartását is rendbe kellett hoz-nunk. (Moldova György)

A Model Divatiskolának saját üzlete van, ahol bárki vásárolhat a tanulók által varrott ruhák-ból. A diákok ezért pénzbeni juttatást nem kapnak. Az így befolyt pénz beépül az iskolák éves költségvetésébe. A tanulólétszámtól és az előző évi számviteli adatoktól függ, mennyit kell kitermelniük az adott esztendőben ahhoz, hogy egyáltalán működni tudjanak. A Model Di-vatiskola egyik magát megnevezni nem kívánó munkatársa lapunknak elmondta, nem csak ők, mások is sérelmesnek tartják a fővárosnak ezt az eljárását, jelezték is az illetékeseknek, de semmi visszhangot nem váltott ki. (sajtó)

A lakosság készpénzállománya 1997-ben 55, 5 milliárd forinttal növekedett és elérte a 494, 7 milliárd forintot. A pénzbeni megtakarítások szerkezetében is változás történt az elmúlt év folyamán, ugyanis többen fektették pénzüket értékpapírokba, a készpénz- és a devizabeté-tek növekedése azonban az egy évvel korábbi szinten maradt. Az értékpapír-megtakarítások egyébként már évek óta dinamikus emelkednek. (sajtó)

Újabb megterhelést jelentett a jobbágyok számára a katonai védelmi rendszerek kiépítése, az utak és hidak építése és javítása, s a robotot és a természetbeni adózást felváltó, állandó-an növekvő pénzbeni adózás, a renta. A jobbágyok helyzetére kedvezőtlenül hatottak az állandó viszályok és hadakozások, melyeket tulajdonképpen a jobbágyok finanszíroztak kü-

<p>lönleges hadiadók fizetésével. A zavargások tönkretették a mezőgazdasági településeket, a földeken a termést, az istállóban az állatokat, s megtizedelték a lakosságot. (tudományos)</p>
<p>A profitcélok – ez általában a többi erőforrás-felhasználással kapcsolatban is igaz – összhangban vannak a környezeti célokkal; mindkét szempont azonos magatartást követel meg a vállalkozás vezetésétől: a takarékosabb, hatékonyabb felhasználást. Mind a KIR, mind a hagyományos önköltségszámítás a hatékonyabb erőforrás-felhasználás érdekében munkálkodik. Az egyetlen különbség köztük a mérésmódban van – előbbi fizikai, utóbbi <u>pénzbeni</u> <u>egyiségben</u> teszi. (tudományos)</p>
<p>Kifogásának alapjául azt jelölte meg, hogy az önkormányzat – a polgármester kezdeményezésére – azzal a feltétellel nyújtana támogatást a helyi kisebbségi önkormányzatnak, hogy az az önkormányzat által a megállapodás szerint rendelkezésére bocsátott pénzeszközöket magánszemélyek, illetve családok <u>pénzbeni támogatására fordítsa</u>. (hivatalos)</p>
<p>Ha önök tárgyilagosan, a tényeket figyelembe véve végiggondolják ezt a folyamatot, akkor nem tudnak más eredményre jutni, mint arra, hogy ennek a vége nem a tagok kifizetése és a kívülállók <u>pénzbeni kifizetése</u> lesz, hanem a szövetkezetek tönkremenetele lesz, annak pedig a hatását ma talán még fel sem tudjuk mérni. De egy biztos: ha ezek a szövetkezetek tönkremennek, akkor a kívülállók ugyan miért járnának jól. (hivatalos)</p>
<p>Nyilvános lesz a tőzsdei cégek igazgatósági, igazgatótanácsi tagjainak <u>pénzbeni</u> és nem <u>pénzbeni juttatása</u>. A kormány ugyanis úgy döntött, hogy kezdeményezi a gazdasági társaságokról szóló törvény módosítását. Az adatokat évente egyszer az éves közgyűlés időpontjával kell majd nyilvánosságra hozni, és személyre szabottan, jogcímenként is fel kell majd tüntetni. A részvénytársaságoknak biztosítaniuk kell, hogy az érdeklődők a honlapon folyamatosan megtalálják ezeket az információkat. (besznye)</p>
<p>Ez világosan látszik, hogy jelentős mértékben, leginkább ezen a területen csökkent az adományozás Magyarországon, azt is jelzi, hogy ő sem kapja meg az áfáját, tehát, hogy nem volt jó ez a kalkuláció, 20 százalékkal csökkent nálunk is a <u>pénzbeni adományoknak</u> a mértéke. Éves szinten a Magyar Máltai Szeretetszolgálatnál, akár egy 50-100 millió forintos adománytételről beszélünk, ami egy 10-15 százalékos csökkenés is sok-sok millió forintot jelent. (besznye)</p>
<p>Az 1995-ben kötött megegyezés lényege az volt, hogy az egyházak 2001-ig csak a természetben visszakért ingatlanukat kapják vissza, a többi épület <u>pénzbeni kiváltására</u> pedig a költségvetés 2011-ig haladékot kap (HVG, 1995. november 11.). Az új elképzelést azonban némileg „felülírta” a magyar állam és a katolikus egyház viszonyát rendezni hivatott 1997-es vatikáni megállapodás, amely új elemet vitt a rendszerbe: a természetbeni és <u>pénzbeni kárpótlás</u> mellett megjelent a járadékos fizetési forma. (fórum)</p>
<p>Kérdezem én, nem járt volna jobban a Msux meg esetleg egyéb más cég is??? Jó, mondjuk hozzácsapnak valami büntetést, hogy ne legyen általános az, hogy majd kijönnek akkor megvesszük, de nem hiszem hogy ennek a büntetésnek <u>pénzbeni formában</u> kellett volna megjelennie, vagy legalábbis nem a Msuxék zsebébe kellett volna vándorolnia... (fórum)</p>
<p>Vannak akik a bróker meg közgazdász horda által okozott személyes <u>pénzbeni veszteséget</u> enyhíteni akarással dolgoznak egy olyan ember béréért aki sok esetben csak azért nincs fehér ember létére börtönben mert egyáltalán lehetősége volt szakmát szerezni. Én tudok olyan embert mondani aki két osztály általánossal malacot mütött amikor az sérvet kapva jött a világra. (közösségi)</p>
<p>Gazdag vagyok... Furcsa kijelentés... az emberek általában nem szokták ezt így kijelenteni, még akkor sem, ha úgy érzik, valóban azok. Ennek oka részben a telhetetlenség, részben pedig az irigyektől való félelem. Én azonban ki merem mondani. Sejthető, hogy itt nem az anyagi, <u>pénzbeni gazdagságról</u> van szó, hanem sokkal többről. Az IGAZI gazdagságról. Mert hiába van sok-sok pénzed, még simán lehetsz boldogtalan. Mert a pénz nem minden. Van sokkal nagyobb kincs is a pénznél, a vagyonnál. (közösségi)</p>

A *levélbeni* formára az MNSZ2 tisztítás után mindössze 14 találatot adott, többek között ezeket:

Ennek a "Léderer Sándorné"-kupának valahogy híre ment, a múlt év végén egy <u>levélbeni kihívást</u> kaptunk a francia, a lengyel, a portugál és az olasz igazságügy-minisztériumtól. Bejelentették, hogy továbbfejlesztik az ötletünket, megrendezik a "Prix des Prisonniers"-t, a "Rabok Díj"-t, vagyis a nemzeti börtönválogatottak labdarúgó Európa-kupáját, és feltétlenül számítanak a magyar csapat részvételére. (Moldova György)
Apám eltűnt a nagy építkezéseken, a nehezen silabizálható levelek tudósítottak róla, hogy elvették a műhelyt, a szerszámokat is, a traktor kint rozsdásodott valahol a határban, senkinek se kellett, a család széthullt, öcsém elment ipari tanulónak Pestre, anyám egyedül maradt a kiürült házban. Önfeledt boldogságom hajója ekkor kapta az első léket, csak még nem jutott el a tudatomig, s a <u>levélbeni homályos célzások</u> , hogy húzódj meg, kisfiam, meg: te csak tanulj szorgalmasan, mással ne törődj - zavarba hoztak, még pontosabban: ingerültté tettek. (Csukás István)
Az elutasított kérdések között szerepelt például: egyetért-e azzal, hogy Seherezáde kapjon posztumusz irodalmi Nobel-díjat, Győzike legyen az oktatási és kulturális miniszter, a kormányfő kapjon úrhajóskiképzést, a gyógyszerárakban is lehessen benzint tankolni, vagy hogy az Európai Unió szövetségi itala a tokaji aszú legyen. A csaknem 80, ötletbörzébe illő népszavazási kezdeményezést egyetlen magánszemély, B. Z. nyújtotta be. Az egyik kérdésből kiderült a beadványozó feltételezett célja; ebben B. Z. arról írt, hogy „az alkotmányreform és Gyurcsány Ferenc távozása” érdekében nyújt be „tömegével” kérdéseket. A <u>levélbeni elutasítást</u> a testületi tagok közül többen azzal indokolták, hogy nem kívánják lejáratni a demokratikus intézményt, és azt sem szeretnék, ha a "vicces" kérdések megjelenének a Magyar Közlönyben. (sajtó)
S hogy e két évtized alatt hány kéziratot utasítottak vissza? Elvi megfontolásokból, gazdasági okok miatt? Csak a nevezetesebb visszautasításokat sorolom, amelyeknek vagy sajtóvisszhangja vagy <u>levélbeni nyoma</u> maradt: Berde Mária Szentségvívőkje, melynek ki nem adása az Erdélyi Magyar Írói Rend létrejöttének egyik oka; Tamási Czímeresek c. regénye, Böződi György könyve, a Székely bánja, Bárd Oszkár verskötete, Méliusz József Város a ködben című regénye. (tudományos)
Ez az eljárás elindult '98. szeptember 28-án, amikor a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Erdészeti Hivatala másodfokú határozatával kiadta az objektumhoz vezető út építési engedélyét. '99. július 12-én a pécsi területi műszaki felügyelet Pécsvárad és Hosszúhetény polgármesteri hivatalainak <u>levélbeni nyilatkozata</u> alapján a Zengő-hegyi objektumokra kiadta a földkivétellel történő kábelvezetés-jogi engedélyt, valamint 2000 augusztusában a lőtéri objektum külső energiaellátási rendszerének a kiépítését. (hivatalos)
R.: – Mi lesz a következő lépés? Mit tud még tenni? Merkacsz László polgármester: – Telefonos érdeklődés, személyes érdeklődés, <u>levélbeni érdeklődés</u> . Próbáljuk sürgetni az ügyet. Fölháborítónak tartom, hogy Magyarországon hat év alatt egy egyhektáros ügyet állam- és önkormányzat között nem lehet elintézni. (besznye)

Az *erőbeni* szóra az MNSZ2 tisztítás után 1 találatot ad:

Bármilyen eszközt bevethet, hogy hatalmában tarthassa az emberi lelket. Hízlegéssel és hazugságokkal csábíthatja, fenyegetheti, megtiporhatja testileg és lelkileg. Számára a legveszedelmesebb ellenfelek a hatalma megtartásában a szellemvilág fényvivői. A munkájuk hatása képes leginkább felébreszteni a szunnyadó emberiséget, lásd Krisztus életét és munkásságát. A sátáni erők kétségbeesetten küzdenek minden lélekért, mert ez az <u>erőbeni fogyásukat</u> , hatalmuk csökkenését jelenti. Túldalt pedig örömujjongásra sarkall minden egyes lélek megmentése. (közösségi)

Az interneten viszont többek között ezeket találtuk:

33 fehéroroszországi településen kezdődtek heves tiltakozások, miután Aljakszandr Lukasenka, az országot 1994 óta vezető diktátor kihirdette újabb, 80 százalékos választási győzelmét. A váratlanul megerősödött ellenzék szerint nyilvánvaló a választási csalás, a titokban készült ellenzéki felmérések szerint az elnök népszerűsége 25-35 százalékos lehet. A fehérorosz diktatúra rendfenntartó erői brutális fellépéssel próbálják elfojtani a tiltakozásokat, erőbeni fölényük nyilvánvaló.

A szerelékek összeállításánál törekednünk kell a horgász eszközök összhangjára. A horgász-zsinórok optimális terhelését akkor tudjuk megfelelően elérni, ha az adott vastagságú, például 0,20 mm-es főzsinórhoz képest, egy-két mérettel vékonyabb például 0,18 vagy 0,16-os előke damilt használunk. Ebben az esetben a hal fásasztásában a főzsinór együtt tud dolgozni, nyúlni az előke zsinórral és nagyobb esélyünk van a természetesebb halak szákba terelésére is. Vastagabb, pl. 0,30-as főzsinór és 0,18-as előke damil használatánál, a két különböző damil közti erőbeni és egyéb eltérés miatt hamarabb elveszthetjük várva várt halunkat.

A kosborfélék hosszúkás levelűek, virágzatuk sokvirágú, fürtös tokban áll, sötét piros, néha rózsaszínű, vagy fehér. Részint a hegyvidéken, de az egész országban is megterem. Hatóanyaga: nyálka, keményítő, kálium és kalcium, foszforsavas és klórsavas sói. A drog neve: salepis tuber, kosbor gumó. A gyermekek bélhurutjánál előszeretettel és sikerrel használják. Porát is ugyanerre a célra, de a lábadozók erőbeni feljavítására is. A nemi ingert fokozó hatása van.

A hosszan tartó lázas betegség esetén a beteg erőbeni állapotához, a betegség súlyosságához mérten az étrendre a kímélet jellemző. A folyékony étrend után átmenetinek tejszín, a tojás, a cukor növeli. A krémlevesekkel együtt vajjas kenyér is adható, majd az orvos utasítása alapján térhetünk át a pépes alapétrendre.

Ma, a barátommal a teljes test edzésünk végén eljutottunk a bicepszezéshez. A szokásostól eltérően, nem három sorozat bicepsz hajlítást végeztünk, hanem Arnold egyik intenzitási technikájával játszottunk. Ennek alapfeltétele, hogy nagy erőbeni különbség ne legyen közöttünk.

A per során beszerzett orvosszakértői véleményből megállapíthatóan a felperesnél ún. gyászreakció észlelhető, amely közepes súlyosságú depressziós állapotban nyomott alaphangulattal és ennek kísérőjelenségeivel jellemzett ideggyengeségi tünetegyüttes nyilvánul meg. Ez az állapota az őt ért tragédia következtében alakult ki, mely túllépi a természetes gyász megnyilvánulásait, és betegségként értékelendő. A felperesnél megállapítható a kívántnál csökkentebb mérvű, a testsúly csökkenésével együttjáró fizikai erőbeni állapota ezen gyászreakcióval összefüggésbe hozható.

A gyorsan fejlődő, jó küllemű állatok lesznek a legjobb tojók. A bírálathoz minden esetben figyelembe kell venni az állat erőbeni állapotát és súlyát. / Kezdő tenyésztőknek ajánljuk, hogy válogatás előtt tanulmányozzák át a fajtajelleg leírását, és annak alapján válogassák ki a továbbtenyésztésre alkalmas állatokat. Amennyiben válogatásuk eredményeképpen nagyon sok állat esne ki, viszont a tenyésztő többet kíván megtartani, akkor a kiselejteztetteket válogassa át úgy, hogy a kisebb hibáktól tekintszen el.

Gyakran eltűnök az olyan, milyen nehéz is a klasszikus stílus adaptálása egy olyan korba és olyan helyre, ahol ez kevésbé általános, ahol a dolgok menete és sebessége egészen más hozzáállást igényel, mint anno. Vessük csak össze a Sean Connery által alakított Bond figurát a Daniel Craig által megformálttal. Csupa erőbeni, fizikumbeli, sebességbeni gyarapodás, kissé elmaradó klasszikus értékek mellett.

A két fél, a török és a magyar szemben áll egymással. A törököket a dicsőségvágy, vérszomj, a zsákmányszerzés vágya és a erőbeni fölény jellemzi. A magyarok között is van különbség aszerint, hogy a váron belül vagy kívül van. A váron kívüliek a bűnök hordozói. A várvédőket

<p>az önfeláldozó hazaszeretet, bátorság, hűség és baráti segítség jellemzi. A bentiek minden nemes erénnyel rendelkeznek, ezzel példát szolgáltatva a magyarság számára.</p>
<p>T-F.O.C. algoritmus Hall Effektus szenzorokkal: a Thrustmaster szabadalmaztatott technológiája tökéletes pontossággal meghatározza a versenykormány helyzetét és semmihez nem fogható precizitást nyújt. / A precizitásának és az optimalizált F.O.C. algoritmus használatának köszönhetően a motor dinamikusan és gyorsan reagál a megnövelt forgatónyomaték igényre miközben csökkenti az <u>erőbeni</u> veszteséget.</p>
<p>Amúgy ha sikerül beállítani itt is a kontrollert (itt már alpból van controller kiosztás a játékba beépítve, így csak ki kell választani), akkor már játszható, jól működnek a funkciók is. Mivel a játékot csak asztali módból sikerült indítani, egyféléképp teszteltem a beépített benchmarkkal, mivel a beállításokat nem jegyzi meg a game mode-ból. Próbáltam utánakeresni, hogy ebben az esetben van-e valamilyen <u>erőbeni</u> korlátozása a Decknek, de elsőre nem találtam meg, így ennek fényében érdemes nézni az eredményeket.</p>
<p>A benzines B vectrák viszonylag sokat fogyasztanak. Dizelek jobbak fogyasztásban, de azokból csak az 1.7-eset ajánlott megvenni. / Az 1.6-os városban megeszi a 9 litert, országúton 6-7 literből kijön. / Sokan ha már benzines akkor inkább az 1.8-ast ajánlják. Kicsit eszik csak többet, de érezhető az <u>erőbeni</u> különbség. / Rozsda a legfőbb baja a B vectráknak. A hátsó sárvédőív az egyik legrosszabb része, és sokat nem is lehet tenni ellene. itt két lemez fekszik össze, megáll belül a víz és belülről rozsdásodik kifelé. Ezt úgy kell elképzelni hogy kívül már tiszta rozsda, de ha a kerék felől nézed akkor meg csak a belső ép lemezt látod. Az ajtók aljai is hajlamosak állítólag a rozsdára, és a küszöbök is. / 99-ben kapott ráncfelvarrást ez a típus, én olyat keresnék a helyedben.</p>

Vannak példák (még) **kevésbé formális** előfordulásra is, ami azzal magyarázható, hogy az erőbeni jellemzően szakzó, s mint ilyen természetesen informális szaknyelvi diskurzusokban is minden további nélkül megjelenhet.

<p>Az munkáim során rengeteg olyan emberrel találkozom, akik panaszkodnak, hogy rendkívül erős bordatörő masszázst kaptak, és miután ezt jelezték a masszórnek, akkor sem vettek vissza az erőből, mondván hogy ez a hatásos. Mivel én azon a véleményen vagyok, hogy nincs értelme a véraláfutásos erősségű masszázsnak utána néztem a szakirodalomban, hogy mi is az igazság. A válasz az volt, hogy kérésre szabad és valakiknek valóban ez az erősség, ami jól esik, de általánosítani nem szabad! / Viszont a legerősebb masszázsoknál is van erőbeni eltérés, hiszen ami jól esik Feri bácsinak, az lehet túl erős, vagy épp gyenge lesz Julcsi néninek.</p>
<p>Az izmoknak meghatározott eredési és tapadási pontjai vannak, nem rövidek az izmaid, esetleg akkor ha 120 centi magas vagy. / Te arra gondolsz, hogy ektomorf vagy, nehezen hízó. / Nem tudom amúgy, mivel mérd. Az erőbeni fejlődés nem rossz, de lehet jó kinézeted, csak sok kcal kell.</p>
<p>Túledzést én anno az én példámmal csak úgy magyaráznám, hogy egy ideig nyomtam mint a barom minden izomcsoportra (kivéve a láb, arra 1x) heti 2x, így nem tudtak regenerálódni... Egy ideig ment is, de aztán mint akit elvágtak, iszonyat <u>erőbeni</u> visszalépés, főleg mellben éreztem, többenél annyira nem volt gáz. / Hagyni kell pihenni az izmokat, ennyi a lényeg. Ja meg még annyit a túledzésről, hogy a közérzetem is rosszabb lett, olyan gyengének éreztem magam. / Jaa, meg haverom is ott verte a nyálát, hogy pl nyomta a mellet, aztán másnap is edzett arra...keménykedett egy ideig, aztán orvos lett belőle... :-D kicsit túlhajtotta. :-D</p>
<p>Jó persze, csak a 2 pakli közti különbségeket érzékeltetem. Mármint a vezetők közti <u>erőbeni</u> különbségeket! ☺</p>
<p>Szerintem így teljesen normális: anno 2000-ben én is egy 1989-es Corollából (1,2 l-12 valve) ültem át az első 1,0-ás Yarisba. Bizony nagyot kellett változtatnom a vezetési (váltási) stílusomon (megszokás), pedig nagy <u>erőbeni</u> eltérés nem is volt a két gép között! Igen! Pörgetni</p>

kell a kicsit és nagyon rendben van. :yes:

Azt hinnénk, hogy a fönti egyik találatban olvasható *sebességbeni* teljesen alkalmi, mégis találtunk az interneten további előfordulásokat. Néhány példa:

<p><u>Sebességbeni</u> gyorsítás 30-50 km/h (4. fokozatban) [táblázatban, gépkocsi leírásában]</p>
<p>Szia! / Kíváncsi vagyok/lennék, hogy mennyivel jobb a Shield, mint a GT King. Érezhető-e <u>sebességbeni</u> változás?</p>
<p>Ha inaktív bővítményeket és sablonokat hagyunk az oldalon, azok számos biztonsági és <u>sebességbeni</u> problémát okozhatnak. Ezért rendszeresen törölje azokat, amelyeket már nem használ.</p>
<p>Miért használ az Apple lightning csatlakozót a töltéshez? // Mindenki azt írja, hogy az elavult és az usb-c jobb. // Van sebességbeni hátránya az usb-hez képest?</p>
<p>A Motorola Droid Xtrem meg az én tudomásom szerint is alap OMAP3630ra épít ami 720Mhz. És igen a Droid 2ben lesz OMAP3640 ami 1Ghz. Szóval vagy 90%ban rosszul tudják, és 1Ghz az X vagy blódség a teszt, és inkább utóbbira tippelnék, mert gyanusan hasonló minden téren a <u>sebességbeni</u> lemaradása.</p>
<p>Meg még az sem elhanyagolható szempont (legalábbis szerintem), hogy nem a többiekkel egy tornyon csücsül többnyire. Máshol lesznek erősebbek, és gyengébbek is. Megvan az esély arra, hogy akinél jelenleg egyik szolgáltató sem tud normális lefedettséget biztosítani, majd a DIGI remélhetőleg fog. Na és ez a nagyon nem mindegy. Az, hogy egy tornyon van a többi, gyakorlatilag én nem tekintem ilyen téren külön álló szolgáltatónak őket lefedettségleg, maximum <u>sebességbeni</u> eltérések vannak. Sok mindenben segít(heti) az országot a DIGI, csak éppen sajnos nem mindenki nyitott erre.</p>
<p>Új technológiákkal, mint a CSS animáció könnyen feldobhatjuk weboldalunk designját, és javíthatjuk a <u>sebességbeni</u> és kompatibilitási problémákat is.</p>
<p>Vinyóm van elvileg. Bár nem tudom, hogy SATA 1 vagy 2. Ez számít valamit a csatlakozást tekintve vagy csak <u>sebességbeni</u> különbség van? A DVD író n, tudom, hogy milyen. Mámint, hogy sima vagy ez már kétrétegű író mert simám is van. Spórolni szerintem csak ennyit tudok a kihagyásokkal.</p>
<p>Az első félidőt csak nyomokban követtem, mert be kellett fejeznem a dolgomat, de az világos volt, hogy a svédek egészen konkrétan vezettek, ahogy hallom, Perez de Vargas nem védett semmit sem, és azt a néhány támadásvezetést, amit felnézve elcsíptem, nem annyira ismertem fel a spanyoloktól. Hulla fáradtnak tűnnek ezek a csapatok is, de mégis jól látható, <u>sebességbeni</u> különbség van az eddigi meccsekhez képest.</p>
<p>Amúgy egész kellemes cucc (lenne), mert egész halk és így hogy már vagy 3 órája folyamatosan másolok rá, nem haladta meg a 38 fokot. Pedig semmi hűtést nem kap közvetlenül egyelőre. Tervezek az elektronika fölé egy 9 centis coolinket. A wd alatt az van, és úgy 34 fokos most. Ha nem lenne neki, akkor az tutira 40 fok fölött lenne jóval még akkor is ha nem dolgozna folyamatosan. / Lehet jobban jártam volna a wd blackkel a hita helyett? / Másnak nincsenek <u>sebességbeni</u> problémái ezzel a hita hdd-vel? Bár az sem nyugtatna meg... Vajon lehet gariztatni e miatt, hogy lassú mint a tetű?</p>
<p>Egy nagy tanuló ejtőernyő lehet, hogy megduplázná meglehetősen alacsony merülő sebességét egy kemény spirálfordulóban. Egy modern kupola, amely nagy felületi terheléssel repül, azonban meg is négyszerezheti az amúgy is magas merülő sebességét egy ugyanilyen fordulóban! Kivételesen magas felületi terheléseknél, a merülő <u>sebességbeni</u> növekedés csillagászati lehet, egy 180 fokos forduló akár 150 méternyi magasságot is felemészthet!</p>
<p>Ez a folyamat tehát valamilyen módon – optimalizálva vagy sem – eléri a béléstestet, és elkezd kialakítani belőle a kumulatív sugarat, amely egy becsapódó lövedékhez hasonlóan képes komoly penetráció létrehozására, akár páncéllemezek esetében is. A kialakult sugár eleje és vége között jelentős a sebességkülönbség. A hegye képes elérni a 10 000 m/s-ot,</p>

míg a mag sebessége a 2000–5000 m/s tartományban alakul.7 Ennek köszönhetően a sugár tű formában elnyúlik, és az ideálisnak tekinthető hossz elérése után felszakadozik kisebb, egymást követő lövedékekre. Ennek a maximális sebességbeni hatalmas különbségnek az az alapja, hogy a mag tömege sokkal nagyobb, nem tud megfelelően felgyorsulni, pedig az előbb említett elvi hossz nagy jelentőségű.

A *haragbóli* formára egyáltalán nem találtunk példát (régit se); a *veszélybeni* formára csak régi (19. századi) példákat találtunk, egyetlen kivétellel:

Bár a zárttéri tüzek bemutatott jellemzői általános érvényűek, az nyilvánvaló, hogy különböző lehet a kialakuló veszélyhelyzet, ha más és más anyagokat helyezünk el az adott térben. Milyen módon lehet számszerűsíteni a veszélybeni különbségeket? Az nyilvánvaló, hogy ha elhagyjuk a helyiséget, akkor megvan az esélyünk arra, hogy biztonságos helyzetbe kerüljünk. Vagyis el kell döntenünk azt, hogy egy adott helyzetben van-e erre lehetőségünk. (1996)

A *hatalombani* formára javarészt régebbi (19. századi vagy a 20. század első feléből származó) találatokat kaptunk. Kivételek:

Az ezredforduló magyarországi lokális kutatásainak egyik további problémaköre lett a formalizáltan létrejött 13 hazai kisebbség (nyelvi téren már 14) önálló önkormányzatokba szerveződési lehetősége, akut önreprezentációja és önérvényesítési módjainak tényleges lehetősége; ezen belül az a kérdéskör is: lehet-e hatalom a kicsi etnikai közösségből (akár kicsiny helyi erő adta magabizással), ha részvétele is többségileg korlátozott, ha nyilvántartása is identitás-bizonytalanságokkal körülvett, ha önkreatív léte is kontrasztban áll a fölülről delegált mozgásszabadságok köreivel? Ilyes közösségekben végzett kutatás vagy megfigyelő jelenlét adja-adhatja a tapasztalati kérdést is: visszahat-e a kisebbség a hatalomra, ha a hatalombani részvétele mindig is aggályos, korlátos, esélytelen volt, ha képviseleti és partnerségi kapacitása nem professzionálisan hangolt, s ha öngazgatási kompetenciákkal nem kellőképpel felszerelkezett?

A kormányátalakítás részleteiről, okairól bő tájékoztatást és elemzést adott a magyarországi média. A lényeg viszont: két üzletember, Gyurcsány és Kóka személyében valósul meg a hatalom. Az átalakítás mikéntje arra utal, hogy az MSZP-vezérkar zúgolódott hatalombani részesedése elégtelensége miatt. Ezt a követelést elégíti ki a korábban Gyurcsány miatt háttérbe szorított pártember, Kiss Péter új pozíciója, aki eddig csak szociális és munkaügyi miniszter volt, most miniszterelnök-helyettes lett.

A *hatalombani részvétel*, ill. *hatalombani részesedés/részesülés* szaknyelvi jellegű kifejezések, a mai szövegekből való gyér adatolásuk arra enged következtetni, hogy a mai szaknyelvekben erősen elavulóban vannak.

A nyelv művelők egy része a *nagybani*, *kicsinybeni*, *természetbeni* szavakat elfogadja, mivel ezek „megindultak a határozószóvá válás útján”, a többit viszont kifogásolják „**szabálytalan és helytelen képzésmódjuk**” miatt. Leginkább a *-beli* képzős formákkal látják helyettesíthetőnek ezeket:

<i>-bani/-beni</i>	<i>-beli</i>
<u>levélbeni</u> értesítés	<u>levélbeli</u> értesítés
<u>pénzbeni</u>	<u>pénzben való</u> <u>pénzbeli</u>

[jövőbeni](#)

[jövőbeli](#)

Ugyanakkor arra is találtunk példát, hogy a nyelvművelő a saját szövegében is a *levélbeni* formát használja. Az e-nyelv.hu oldalon a nyelvésztől ezt kérdezték: „Hogyan kell helyesen írni azt hogy (sic) Kovács István úr/Úr?” A nyelvész válasza így hangzott:

Alapesetben, szövegben: Kovács István úr, levélbeni megszólításban: Kovács István Úr.

A *levélbeni* és a *pénzbeni* formákra főntebb több példát is láttunk. A *jövőbeni* formára az MNSZ2 (tisztítás nélkül) 11 732 találatot adott, míg a *jövőbeli* formára (tisztítás nélkül) csak 8103-at.

Ilyen körülmények közt a *jövőbeni* nyelvi formát kifogásolni eléggé Don Quijote-i magatartásnak tűnik.

Más nyelvművelők a *nagybani* szót is kerülendőnek tartják.

<i>nagybani</i>	Más
nagybani piac	nagypiac nagykereskedelmi piac

A Nyelvművelő kézikönyvtár szerzői a *természetbeni* szót **néhány szókapcsolatban elfogadják**, bár „tulajdonképp szabálytalan alkotásmódúnak” tartják:

[természetbeni fizetés](#)

[természetbeni fizetség](#)

[természetbeni járandóság](#)

[természetbeni juttatás](#)

Hogyan adózik a természetbeni juttatás? – válaszolt a NAV

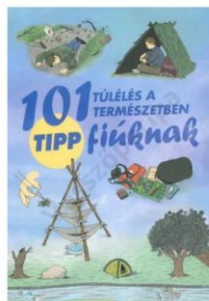
A külföldre juttatások adózásáról kérdeztük a Nemzeti Adó- és Vámhivatalt. Amint a válaszokból kiderül, még az sem mindegy, hogy saját munkatársainknak adott saját termékünket milyen áron számoljuk el: lehet adómentes és adóköteles is.

Az elfogadás háttérében az állhat, hogy felismerik: a *természetbeni* és a *természetbeli* jelentése **nem azonos**.

A *természetbeni* jelentése ’nem pénzben, hanem termékekben, használati tárgyakban, ill. értékekben való’; ezzel szemben a *természetbeli* jelentése: ’a természetben levő’.

[természetbeli folyamatok](#)

[természetbeli jelenségek](#)

101 tipp fiúknak a természetbeli túléléshez

Ár: **1.860 Ft**

Nem értékelt

Cikkszám: 081439

Vonalkód: 9789632511924

Ismeretterjesztő könyv kisiskolásoknak

Elérhetőség: ✓ Raktáron

Várható szállítás: 2022. november 17.

Szállítási díj: 1.490 Ft

♥ Kivánságlistára teszem

- 1 + [Kosárba rakom](#)

Látjuk, hogy a könyv címében jelzői értékű hátravetett határozó van (*túlélés a természetben*), az átfogalmazásban pedig a *természetbeli* jelzőt használják (*természetbeli túléléshez*). Az átfogalmazás gördülékenyebb, de maga a két szerkezet önmagában véve egyaránt megfelelő.

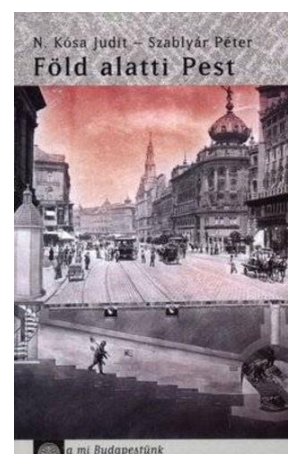
Ami a *természetbeni* szónak a nyelvőrök által kifogásolt használatát illeti, valójában semmilyen kontextusban **nem szükséges** ezt a szót mással **helyettesíteni**, nyugodtan választhatunk a rendelkezésünkre álló szinonimák közül az adott szövegtípus követelményeinek megfelelően, ha pedig mindkét forma beleillik a szövegbe, akkor **tetszésünk** szerint.

b) Melléknevek képzése névutókból

A másik lehetőség a határozók jelzősítére – amint fentebb jeleztük – a **névutók** melléknév-képzővel való ellátása (vagy hátravetéssel: a névutók ellátása melléknévképzővel ☺):

-i <u>képzős formák</u>	<i>Segédszós formák vagy hátravetés</i>
a ház <u>alatti</u> pince	a ház alatt <u>levő</u> pince
pénz <u>miatti</u> harag	pénz miatt <u>való</u> harag
a kerítés <u>melletti</u> oszlop	a kerítés mellett <u>lévő</u> oszlop
a templom <u>mögötti</u> tér	a templom mögött <u>található</u> tér
szünet <u>utáni</u> első tanítási nap	a szünet <u>után</u> következő első tanítási nap
kert <u>nélküli</u> családi ház eladó	eladó családi ház kert <u>nélkül</u>
szó <u>szerinti</u> fordítás	szó <u>szerint</u> történő fordítás

Amint a példákban is látjuk, a névutókból képzett melléknevek a mai napig fennmaradtak, gazdagítva nyelvünket (azaz kifejezési lehetőségeinket). Az utolsó példánkban kérdéses, hogy a *szó szerinti fordítás* helyettesíthető-e egyáltalán a nyelvőrök által javasolt *szó szerint történő fordítással*; ez utóbbi inkább a fordítás folyamatára vonatkozatható, mint annak eredményére (a *szó szerint történt fordítás* pedig nagyon szokatlan, erőltetett).

Mivel ezek **közhasználatúak**, s **közömbös** stílusértékűek, nagy előnyük, hogy **bármilyen stílusú szövegben** használhatók, még a **bizalmas** stílusú szövegekből sem rínak ki.

Ha a névutó-mellékneveket összehasonlítjuk a segédszós formákkal, azt látjuk, hogy a mai nyelvben mindkettő **teljes mértékben elfogadható**. Ha **tömörebben** akarunk fogalmazni, érdemes a **névutó-mellékneves** formát választani, ha **terjengősebb** vagy **formálisabb** fogalmazású szöveg létrehozására törekszünk, előnyösebb valamelyik **formális stílusértékű segédszó** alkalmazása.

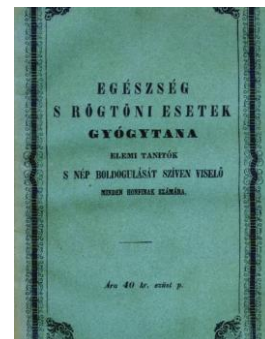
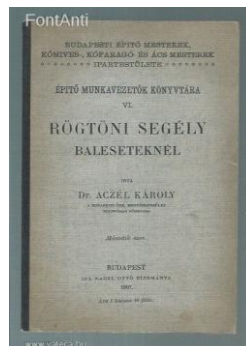
c) Melléknevek képzése határozószókból

1. A szintén a nyelvújítás korában a **határozószókból** mesterségesen létrehozott *-i* képzős származékok is **megmaradtak** a mai napig, olyannyira, hogy segédszóval való helyettesítésük némelykor szokatlan, nehézkes formát eredményez:

<i>-i képzős határozószó</i>	<i>Más megoldás</i>
Eddigi munkánk megbecsüléseképpen kitüntetését kaptunk.	Eddig <u>elvégzett</u> munkánk megbecsüléseképpen kitüntetését kaptunk.
Az <u>akkori</u> viszonyokhoz képest jól teljesített.	Az akkor <u>fennálló</u> viszonyokhoz képest jól teljesített.
Meséld el, kérlek, újra a <u>múltkori</u> esetet!	Meséld el, kérlek, újra a <u>múltkor történt</u> esetet!
<u>Azonnali</u> hatállyal elbocsátották munkahelyéről.	*Azonnal való hatállyal elbocsátották munkahelyéről.
A házsabály nem teszi lehetővé a <u>rögtöni</u> választ.	A házsabály nem teszi lehetővé, <u>hogy rögtön</u> válaszoljunk.
Már ma este megfőzöm a <u>holnapi</u> ebédet.	–
Ma már kevés helyen vannak csak <u>kinti</u> vécék.	?Ma már kevés helyen vannak csak <u>kint található</u> vécék.
A segély az <u>egyedüli</u> esély arra, hogy ne haljon éhen.	?A segély az <u>egyedül meglévő</u> esély arra, hogy ne haljon éhen.
Elsétált egy <u>közeli</u> patakhoz.	Elsétált egy <u>közel lévő</u> patakhoz.
Hol van már a <u>tavalyi</u> hó?	Hol van már a <u>tavaly esett</u> hó?
Az <u>itteni</u> és az <u>ottani</u> szereplése is kitűnő volt.	<u>Itt</u> is, <u>ott</u> is kitűnően szerepelt.
<u>Újbóli</u> figyelmeztetésre volt szüksége, hogy engedelmeskedjen.	<u>Újabb</u> figyelmeztetésre volt szüksége, hogy engedelmeskedjen. <u>Ismételt</u> figyelmeztetésre volt szüksége, hogy engedelmeskedjen.
<u>Életfogytiglani</u> szabadságvesztésre ítélték.	<u>Életfogytig tartó</u> szabadságvesztésre ítélték.
A <u>tulajdonképpeni/voltaképpeni</u> történet csak most kezdődik.	–
Elégedetlen volt az eszmény és a valóság <u>szükségképpeni</u> ellentéte miatt.	Elégedetlen volt az eszmény és a valóság <u>szükségszerű</u> ellentéte miatt.

Látjuk, hogy az *-i képzős határozószó* a legtöbb esetben **ugyanolyan jó** vagy **még jobb** megoldás, mint a lehetséges szinonim kifejezések. Az más kérdés, hogy a jogi szóhasználat az *életfogytiglani* ellenében az *életfogytig tartó* kifejezést részesíti előnyben.

Érdekes, hogy a *rögtöni* alak, bár helyesnek mondják a nyelvvelők, a mai nyelvben jóval kevésbé megszokott, mint az *azonnali*, pedig ez utóbbiban (történetileg tekintve) raghoz, a-*val/-vel*hez járul az *-i* képző.

Magánútlevél

A Greenpeace Szlovákia aktivistái az energiaválság azonnali megoldását követelik a kormánytól

11.11.2022. 10:23

Útlevelel kapcsolatos feladatok > Magánútlevél kiadása, cseréje ir...

Magánútlevél kiadása, cseréje iránti kérelem azonnali eljárásban

Azonnali átírás és értesítés

Research at Google

4,7★

99,5 E vélemény

500 M+

Letöltések

3

PEGI 3

Az *újboldi* formát a *Nyelvművelő kézikönyvtár* elfogadja (NymKsz.² 2005: 581), annak ellenére, hogy „a magyarban rag után általában nem következhet képző”. Bár „szükségesnek” mondja, arra buzdít, hogy „igényes stílusú szövegben” „helyettesítsük vagy váltogassuk ezekkel a választékos szinonimáival”:

<i>újboldi</i>	<i>Szinonimák</i>
<u>újboldi</u> felhasználás	<u>újból való</u> felhasználás
<u>újboldi</u> figyelmeztetés	<u>újabb</u> figyelmeztetés <u>ismételt</u> figyelmeztetés

A javasolt szinonimák közül az *újból való* **nehézkés, régies, erőltetett**, nincs értelme ezt ajánlani mai használatra.

Az *ismételt* szintén **formális** stílusértékű, akárcsak az *újboldi*, formális szövegekben alkalmas arra, hogy szinonimaként használjuk, persze nem az *újboldi* kiküszöbölésére, hanem a **változatoság** kedvéért (bár a formális szövegekben a változatoság másodlagos fontosságú, a szaknyelvekben meg bizonyos típusa még zavaró is).

Az *újabb* **közömbös** stílusértékű, így **bármilyen** szövegbe beleillik, ám jelentése nem biztos, hogy minden kontextusban azonos az *újboldi*éval.

Azzal egyetértünk, hogy az *újboldi* **szükséges, sőt kifogástalan**, nem csak „elfogadható”, mert ha **nem** is nagyon **elterjedt** ma a rag utáni képző, azért többek között épp az *újboldi* szó bizonyítja, hogy bizony **a magyarban is lehetséges egy ragos névszót képzővel ellátni**.

Ezt csak az nem látja be, aki hisz a **nyelvi platonizmusban** és a **nyelvi szisztemizmusban**.

Bár a választékos szövegekben csakugyan ritkábban használatos az *újbóli*, mivel alapvetően **formális** stílusértékű, ennek ellenére vannak rá találatok az MNSZ2 „szépirodalmi” alkorpuszából is, igaz, többségük ott is sokkal inkább formális, mint választékos stílusértékű.

Példák az MNSZ2 „szépirodalmi” alkorpuszából a választékos stílusú szövegekben megjelenő *újbólira*:

Meghosszabbodik bennem ez ősök sora, most látom, nagyapámon túl is van világ visszafelé a végtelenbe. Így mutatják elénk Petőfit is, lázadóként, forradalmárként; alig van rajta nemzetiszín. Nevek, fogalmak tapadnak tudatomba, s ez olyan érzés, mintha tulajdon testével szántaná az ember a földet, a letarolt, nincstelen földet: csontok fordulnak ki a barázdából, ez maradt a dísztelen halállal halt ősök testéből, újbóli feltámadás. (Dobos László)

Az a létezés, amely Ferenczy régiebb műveiben győzelmének örömnépét ülte tökéletesnek érzett asszony- és fiútestjeiben, a gyógyulás alatt megint viaskodni kényszerült a formákért, a színekért s az ember újbóli megfogalmazásáért. Ez az út messze van attól az egyenletes pályától, amelyen Ferenczy Béni betegsége előtt járt. A részvét és a szépség közül csak a részvét maradt meg útitársnak. Immár nem Platón és Leonardo a vezérlő csillagai, hanem Mózes meg Jób könyvei és Rembrandt. (Hubay Miklós)

Ezután mindenhez a régi gyermekkor-hangulat feltámasztásának igényével közeledtem, újraélése és továbbdédelgetése jegyében. Emlékanyagom, amint az törvényszerű volt, egyre halványodott, az újbóli, a többszöri előhívás, felidézés következtében, és eközben új hangulatok tapadtak rá észrevétlenül, maguk is emlékényaggá válva; így lassacskán nem az anyag, hanem a vele való bánás technikája lépett előtérbe és vált egyre fontosabbá. (Lászlóffy Aladár)

Kis református közösségünk fennmaradásának alapvető szellemi, kulturális feltételeit biztosították ekképpen. S akkor újból elmondták presbitereink: Porbasújtott templomunk építését utólszor még Isten nevében kezdjük el. Nagyot ugorván zord idők felett, Világos tragédiáját említsük, a vérbe fojtott szabadságharcot, aztán Deák Ferencék s Kemény Zsigmond ropant erőfeszítéseit a nemzet újbóli talpraállítása végett, kényszerű kiegyezésben. S elmondhatták: Porbasújtott népünk fölemelését utólszor még Isten nevében kezdjük el. Történelmi-leg rövid idő múltán következett be Trianon katasztrófája. (Sütő András)

Ott áll a szakállas, clochard-küllemű, próféta tekintetű férfiú mentoni háza lépcsőjén, akárha egy bibliai épület előtt sütné rá a déli nap. Azt hiszem, az anyagi világban oly idegenül mozgó, a valóság fölött lebegő barátjuddal való újbóli találkozásuk is mély nyomokat hagyott bennük – ez látszik képeiken. Békesség, derű, harmónia a vegetációval, a vízzel és az éggel – a világ színeivel, ehhez segíthette hozzá Bíró Antal őket. Az öregember szemlélődő nyugalma

csitította az ő magyar idegeiket is nyugalomra. (Szakonyi Károly)

Vége? Igen. Azazhogy éppen arról akarok mesélni, hogy milyen sokszor lett vége. Milyen sokszor kellett, hogy vége legyen. Érti, mit akarok mondani? Valójában nekem sem volt fogalmam arról, hogy ezek a szörnyű befejezések, a dolgoknak ez az újboldi befejezése, végeszakadása titokban valamiféle energiát raktároz bennem. Nem, nekem sem volt erről fogalmam. (Tolnai Ottó)

A példák célzatosan lettek ugyan összeválogatva (az ilyeneknél sokkal jellemzőbbek a formális stílusú szövegekből valók), mégis levonható belőlük az a következtetés, hogy az újboldi melléknév használata **nem feltétlenül rí ki a választékos** stílusú szövegből sem, sőt bizonyos esetekben nagyon is szépen belesimul az ilyen szövegekbe.

Ami a **bizalmas** stílust illet, attól idegen az újboldi, ott természetesebb az újabb melléknév használata.

Bár az MNSZ2-ben sok találat van a „fórum” és a „közösségi” alkorpuszokban is, ezek általában nem bizalmas stílusú szövegekből valók. Néhány kivétel:

1. Kedveseim, részemről remek ötlet a Krisztina újboldi megrohamozása:)) javaslom szavaztassuk meg a jónépet, csak gyorsan, mert nyakunkon a 17-e. Vagy az időpont is változó, nem vagyok képbem, mi a szitu jelenleg? (fórum)

2. Mindenki: ja, elnézést, ha kicsit pszicho hangulatban lennék ma. Ma kezdtem el a cigiadam radikális csökkentését, és a nikotinhány a szokásos „leüvöltelek, mint dr. Máriáss a kultúrházat”-effektus újboldi feltűnéséhez vezetett. ez csak romlani fog, úgyhogy a jövő heti találkozóra dupla adag tapasszal megyek...:))))) (Merthogy e héten csökkentem a szálakat, aztán jöhet a nikotintapi.) Hopp, közben rájöttem ám, hogy tartozom még én is a tesztkérdésekre adott válaszokkal. Őőő... most még nem mondom el, mi a lényege, kéne még 4-5 beírás. Otherwise the fun would be spoiled. (fórum)

3. A 'szenedők' típus az aki összeszorított szájjal és sértett (vagy kőszikla-hűvös) arccal jelzi, hogy valami számára nem teccő történt? Biztos hogy szenved? Ha nem, csak játssza, akkor viszont új típus keletkezett, a 'némák' csoportja, nem? Vikoca: Akkor a Te eseted szerintem nem is volt zsarolás, hiszen nem voltál döntéskényszerben csak ő hitte azt. Valentine: Ez tipikusan olyan példa, ami után az ember magába tekint és újragondolja néhány kőkeménynek hitt elvét. Durva. A betegség az az újboldi összekerülés előtt, vagy után derült ki? Bocs, nem vájkálok, de szerintem ez lényeges. (fórum)

4. Elhiszem, hogy szerinted a testtel való foglalkozás nagyon fontos, de azért nem mindenki hülye, aki nem tudja olyan profin csinálni, mint te. Talán ha arra is figyelnél, hogy HOGYAN mondd el a mondandódat, nem bántanál meg embereket (asszonyi állatokat pl.) csak azért, hogy jó svádájú gyerekek tűnj népes olvasótáborod előtt. Nem küldöm emilre ezt az üzenetet, úgyis közzéteszed az emileket. No, talán most ha elszámolok tízig, már menni fog. Kösz a gyakorlatok újboldi leírását, megpróbálom a bordásfalasat is, van itthon bordásfal. (fórum)

5. És akkor itt állunk 2013 szeptemberének az idusán. Nézz rá a grafikonra, mit látsz? Hogy a szocik támogatottsága marad ugyanúgy nudli, ezzel szemben a Fidesz egy ilyen kormányzati ciklus után is szépen ível felfelé. Miben reménykedsz? Hogy ezen majd tud változtatni az a csapat, amelyik elkúrta úgy, hogy se érdemi személyi változások, se jelentősebb strukturális nyomát nem látni, semmi olyasminak még csak a jele se látszik, amire azt mondaná az ember, hogy legalább ellenfényben valami kreatív ötletnek látható. Röhejes a súlyosan leszerepelt arcok újboldi kepezése, röhejes, amikor komoly fejjel beszélnek arról, hogy bevegék-e a smukkandort, röhejes, amikor Fodorral tárgyalnak, sajnos ez az egész mostani ballib egy tömény röhej, úgy ahogyan van. (közösségi)

6. Edina pont tud egy plasztikai sebészt, pedig ő aztán eddig, soha semmit nem változtatott a testén. Alberto kicsit féltékenykedik, teszi az agyát, de ez a sebésznél lesz jó, amikor rászól, hogy ne tegye már ki annyira a csöcseit a dokikának. Az úton közben lányukat arról faggatják, hogy akar-e kistesót. Persze, hogy akar, csak épp Edina karrierista beállítottsága nem engedi az újboldi lebabázást. A dokinál Edina kap valamit a homlokába, teljes az öröm, mátló nincsenek mimikai ráncok, vagy mik. (közösségi)

7. Én már végeztem az önként vállalt feladattal. Adatbázis rendezve, már csak Óvó néni jóváhagyására várok. Baromira fogják szívni a buckák fogukat, azt garantálom. Külön-külön és együttvéve is. Úgy kell nekik! Aki segget csinál a szájából, az így jár. Természetesen, abban a pillanatban leáll az akció, amikor meglátom kukorica és freemind újboldi ÉS TARTÓS jelenlétét a KR fórumán. (közösségi)

8. Ha hagynák a SZU újboldi létrejöttét, olyan sokba kerülne az oroszoknak hogy megint tönkremennének bele.

Az ilyen kivételek – rendkívül alacsony számuk miatt – nem feltétlenül igényelnek magyarázatot; leginkább **stílusjátékra** gyanakodhatunk: a stílus élénkítésére (is) szolgálhatnak.

Az újboldinál jóval ritkább, ahhoz hasonló alakulat a nagyjábóli; ezzel sem a *Nyelvművelő kézikönyv*, sem a *Nyelvművelő kézisztár* nem foglalkozik, nyilván azért, mert a használata nagyon ritka: az MNSZ2 tisztítás után 22 találatot adott rá; egy esetben a szó idézőjelben van, amivel a szerző nyilván a szokatlanságára utal. Az összes példát idézzük:

Megjelent eddigi legvastagabb kötetem. Talán egyben a legjelentősebb is: válogatott verseim. Az összeállítást magam készítettem, nem kevés munkával. Amikor a válogatás kiadása először szóba került, kreáltam egy „nagyjábóli” gyűjteményt: sorba raktam azokat a verseket, amelyeket egy bizonyos nívelttnének gondoltam. Ezzel az első látásra célszerűnek tetsző válogatással („megfelel-nem felel meg”) kiválasztottam a legjobbnak vélt 120 verset, és a kiadómmal (Szirtes Gábor, Pro Pannonia Kiadó, Pécs) megállapodtam egy ennek megfelelő kötet sajtó alá rendezésében. (Balla D. Károly)

A jegyet még mindig ott szorongattam a kezemben, készen arra, hogy újbold odanyújtsam a sofőrnek, ha az úticélunk pontosabb meghatározásáért újra kéri, úgy ítéltam ugyanis, hogy amikor először mutattam fel neki, akkor csak felületesen silabizálta ki, csak amennyire ez egy nagyjábóli irányrögzítéshez szükséges volt. És meg kell mondjam, annak eldöntésében, hogy mi vár rám a továbbiakban, hogy hová is megyek, s hogy milyen színházat is fogok látni, e jegyen kívül, melyen pinjin betűkkel is ott állt azért a cím, nem támaszkodhattam, saját tapasztalatom nem lévén, semmi egyébbe, mint amit beijingi vendéglátóm magyarul értő kínai munkatársának szíves cselekmény-összefoglalójából a történetre s magára az operára vonatkozóan kivehettem. (Krasznahorkai László)

Kardos László új fordítása elmélyült, gondos, legjobb részeiben valóban ihletett munka.

<p>Nem elégedett meg a költemények formájának pusztá átültetésével, a tartalomhoz való <u>nagyjából</u> hűséggel: művészi feladatának tartotta, hogy beleélje magát a költő külön világába, hogy a lehetőség szerint az eredeti sugárzó nyelvét megközelítse, megtartsa költői kifejezőmódját és sajátosságait, ki ne hagyja hullni a fordítás szitáján az eredeti magas eszmei tartalmának egyetlen részecskéjét se. (Somlyó György)</p>
<p>A büdzsé tervezetéből kiolvasható számok alapján Józsefvárosban Kocsis Máté szerint már szintén elkészítették azokat a <u>nagyjából</u> számításokat, amelyekből kiderülhet, hogy jobban vagy rosszabbul jár-e a feladatelvonással és a vele párhuzamos forráscsökkenéssel a kerület. Az eddigi kalkulációk szerint a 480 millió forintnyira tervezett gépjárműadó- és a 217 milliónyi személyijövedelemadó-bevétel kiesése együttesen körülbelül 700 millió forintnyi mínuszt jelent majd Józsefvárosnak, ezzel szemben áll az a nagyjából 1,5 milliárdos plusz, ami az oktatási feladatok állami átvétele után nem terheli majd többé a kerületet. (sajtó)</p>
<p>Szállodákban szórólapokon hirdetett érdekességeket többnyire szinte lehetetlen megtalálni, mert már a hirdetésen lévő térkép is használhatatlan. Mondjuk rajta van a megyeszékhely, meg a hírelt pusztá, pincészet, múzeum, és közéjük húzva a <u>nagyjából</u> útvonal. Első látásra roppant egyszerűnek és áttekinthetőnek tetszik. Csak amikor elindulunk, derül ki, hogy egyéb koordináták nélkül ez vajmi csekély segítség. Legföljebb az égtáj meghatározására elegendő, de hogy valójában melyik úton menjünk, arról semmit sem mond az ábra. (sajtó)</p>
<p>Délután három és a <u>nagyjából</u> sötétedést jelentő este nyolc óra között gyorsasági akadályrepülőverseny a Duna felett, idén már második alkalommal. A verseny bemelegítő körei reggel héttől fél kilencig lesznek, itt még kisebb tömeg várható. A háromkor kezdődő légi parádé és verseny elemei közé tartozik a Lánchíd alatti átrepülés, függőleges emelkedés közbeni 360 fokos orsó, egy nyolcas és különféle bóják közti lavírozás is – nyolc repülővel. Látványos lesz, az biztos. Mindez legnagyobb részét a Parlament előtti területen, ahol majd a tűzijáték is kezdődik, egyszóval itt tömegnyomor várható: a szervezők egymillió emberre számítanak. Idén a költségvetés (sajtó)</p>
<p>A Kheopsz-piramis építésének korában a Föld forgástengelyének északi fele az égboltnak olyan helyére mutatott, amelynek közelében nem volt figyelemre méltó fényesebb csillag, azaz akkoriban nem volt „sarkcsillag”. Jelenleg a forgástengely az éggömböt a Sarkcsillag közelében – tőle alig 1 foknyi távolságban – döfi, ezért segítségével manapság könnyebb az északi irány megállapítása. Ám ez csak <u>nagyjából</u> tájékozódást jelent. Ha pontosan kívánjuk meghatározni a csillagászati északi irányt, akkor a Sarkcsillagot akár el is felejthetjük – napjainkban más eljárást alkalmaz a geodézia (precíz teodolitokkal úgynevezett azimutméréseket végez). (tudományos)</p>
<p>„Mikor Billie megadta nekem a Longview <u>nagyjából</u> ritmusát, nagyon be voltam állva. Neki voltam dőlve a falnak, a basszusgitárom pedig az ölemben feküdt. Egyszer csak megjött. Azt mondtam: 'Bill, ezt figyelj! Nem ez a leghülyébb dolog amit valaha is hallottál?' Később sok időbe telt, hogy el tudjam játszani, de mikor be voltam szívva volt értelme.” (tudományos)</p>
<p>A sugárutak számozása az East Rivertől nyugat felé emelkedik 1-től 12-ig, de néhányuk csak nevet vagy nevet és számot is visel, házászámok délről növekednek, a Budapesten is alkalmazott módszer szerint a jobb a páratlan, a bal a páros oldal. A sziget <u>nagyjából</u> középvonalában az Ötödik sugárút (Fifth Avenue) található. Az utcáknak ettől keletre illetve nyugatra eső részeit külön nevezik meg, például Keleti 42. utca és Nyugati 42. utca (East 42nd Str, West 42nd Street), a házászámok az utcákban az Ötödik sugárúttól kezdve növekednek, általában a házak számától függetlenül sugárutanként százzal. (tudományos)</p>
<p>A hatpárti egyeztetéseken a Szocialista Párt, a Kisgazdapárt és a Fidesz képviselőiben jelen levők nagyjából egyeztették az álláspontjaikat, és szeretném megköszönni mindenkinek, aki részt vett rajta, a konstruktív légkört, a MIÉP képviselőinek is szeretném megköszönni. A <u>nagyjából</u> konszenzust úgy lehet jellemezni, hogy a legenyhébb esetekben 0 pont lesz, feddés és megrovás esetén; 1 pontot fog érni az első évben minden szabálysértés; csökken</p>

a bűncselekményekhez rendelt pontszám, és egy év múlva a kormány rendeletben differenciálhat, 1 és 3 pont között. (hivatalos)
Miközben sokat beszélünk arról, hogy az államnak át kell alakítani a működését, 24 órán keresztül szolgáltatást kell tudni nyújtani, mert nem akarunk hivatalban sorban állni, azt akarjuk, hogy bennünket szolgáljanak ki, az egész államreformot szolgáló fejlesztések sokasága, több mint 100 milliárd forint. Beszéltem már, hogy vidékfejlesztésre 1000 milliárd forintot kell fordítani külön. Ezek a <u>nagyjából</u> fő irányok. (hivatalos)
Ha tehát ügyesek voltak az ingatlanfejlesztők, megtalálták azokat a mechanizmusokat, amik csökkentették az adófizetési kötelezettségüket, akkor a jövőben is meg fogják, – akár az említett építőközösségi formában – találni ezeket a mechanizmusokat, és úgy gondolom, hogy ha mindezt még figyelmen kívül hagyjuk, csak azzal kalkulálunk, hogy a beruházói szemlélet alapján 10-15 százaléknál nem nagyobb a telekérték, tehát egy felépítményre az áfaemelkedés következtében körülbelül 1,5-2 százalék növekedés jutna, így azt gondolom, hogy ezt még a <u>nagyjából</u> 20 százalékos kalkulált eredményükkel le is tudják nyelni. (hivatalos)
Mondtam korábban is, hogy nagyjából 2000 milliárd forintot fogunk közlekedésfejlesztésre fordítani. Csak példákat mondok, ezek még nem döntések, és nagyon szeretném, ha akként is tekintenék. A programon belül az úgynevezett operatív programok vitája most kezdődik, ennek végén kell majd eldönteni – egyelőre <u>nagyjából</u> jelzéseink vannak –, hogy mi az, amit építeni szeretnénk. (hivatalos)
Az látszik, hogy a kormányra kerülő erő nem szívesen működne együtt a jelenlegi jegybankelnökkel. Ez az a pont egyelőre, már amennyire konkrét lehet, ami a piacot egy picit elbizonytalanítja az erősödéssel kapcsolatban. A kormánynak majd meg majd kell határozni egy <u>nagyjából</u> , től-igós árfolyamsávot, és utána ezt a piac majd el fogja dönteni, hogy ez mennyiben pozitív, mennyiben negatív. (besznye)
Ha végre egy <u>nagyjából</u> egységes álláspont, vagy egységes mechanizmus mentén keresve a szinergiákat, a kölcsönös előnyöket tudna ez a testület működni, vagy legalábbis e tekintetben egy komolyabb határfokkal, mint tavaly tette azt, az egy nagyon komoly eredmény lenne és ráadásul ehhez még hozzátartozik az, hogy mondjuk a roma közéleten belül is elindul valamifajta tisztulási folyamat. (besznye)
A 3-as metró minden kocsijának lecserélése, az körülbelül – <u>nagyjából</u> számot mondok – a tapasztalatokat nézve, olyan 60 milliárd forint körül van, összevethetjük ez körülbelül annyit, mint a teljes budapesti buszpark cseréje. De a 3-as metró nem mindegyik szerelvény olyan öreg, hogy még cserélni kelljen, esetleg a felújításuk is szóba jöhet, tehát egy ennél kisebb összegben is ez megállhat. (besznye)
Semmi újszerű nincs ebben, ez egy mondjuk úgy, hogy publicisztikai konzervanyag, holnapután is, meg tegnapelőtt is épp annyit ér. Publicisztikai csemege. Fotókkal illusztrálva, tehát tök érdekes ahogy van. Körülbelül a dél-amerikai esőerdőket tekintve, a 80-as években született <u>nagyjából</u> becslés alapján mi körülbelül 60-70 olyan egész biztos senki által soha senki által meg nem érintett törzsi csoport van, csak az amazóniai erdőkben, és hát hasonló érintetlenségben még van pár tucat létező törzsi, vagy hordaszerű társadalom Óceánia különböző térségeiben, de hát összességében nincsenek túl sokan, antropológusokat, néprajzkutatókat, történészeket, filozófusokat talán nem is nagyon lep meg, hogy még vannak, hát persze, hogy vannak. (besznye)
Látóterembe is került szétszórtan három eladónő, akik vagy iszonyúan elváltak foglalva biztonsági emberrel, vagy az áru kipakolással. Ekkor rám mosolygott a szerencse, – egy jó karban lévő negyvenes vásárló hölgy személyében – aki láthatólag jól mulatott tanácsatlanságomon, – de megszánt és megkérdezte, hogy mit szeretnék venni. Eldadogtam a <u>nagyjából</u> szándékot, a lány paramétereit, aztán szakértő segédletével bevásároltam. :-))) Ha ő nem jön, asszem egy percen belül otthagytam volna a boltot, ajándék nélkül. (fórum)
Nálunk az enyém volt az egész berendezés ötlet, utána már csak a beleegyezést vártam.

Volt egy színelképzelésem és az ahhoz illő anyagú és harmóniájú bútorokat és kiegészítőket, szőnyeget, lámpát vettük meg. Még nem vagyunk készen és eléggé teli van a lakás, no de biztos nem ott fogunk meghalni... Mikor vásárolsz, legyen egy nagyjábóli elképzelésed legalább a színharmóniáról, akkor már van miből kiindulnod. A fontos, hogy a szépen túl figyelj arra, hogy használni fogod, tartós legyen, a szöveget elég erős, stb. Sok sikert! 03 (fórum)

Azér nem rossz ez... A Postamaci Princz szerint valójában legfeljebb ha 40-50 milliárdot síbolt. Egyéb források szerint meg 150-200 milliárdot. Na, vesszük a két szám nagyjábóli átlagát, az mondjuk 100 milliárd. Ebből, legyünk nagyvonalúak: „megvan” 110 millió. Valószínűleg még úgy tízszer ennyi „meglesz”, a Joszipnál, meg a Kayánál. Vagyis „megvan” durván egy milliárd. Egyszerű kivonással megkapható, hogy a maradék 99 milliárd nem a Simicskhez került... De akkor vajon hova?:) (fórum)

IDŐPONT: 1999. Január 30. SZOMBAT 17.00–hasrafekvésig Névsor: az alábbi lista pusztán a rovatba írogatások nagyjábóli sorrendje alapján gyűjtődött ki... Mama Szulamit Meggymag Kisherceg Sehonnai Bitang Ember Ses Vah úr Gedeon Heki Matula Sepite CooCooFooZoo Wagner úr Teo - törölve MadroC - törölve Tigris - törölve, bizonytalan na, meg én Kérésem: csupán az asztalfoglalás miatt, legyen szíves mindenki fixálni nekem, hogy tud -e jönni, vagy sem. A bizonytalanok is szóljanak, csak szóljanak! Plíz!!! Továbbá újak is jöhetnek, csak előtte büfizzenek ide egyet, hogy ne csináljak hüjét magamból az asztalfoglalással! (fórum)

Amint látjuk, a *nagyjából*i mindenfajta stílusú szövegben előfordul, a választékostól kezdve a formálison és a kiegyenlítettten át az enyhén, sőt erősen informálisig, bár ez utóbbit csak egyetlen példa képviseli.

Az interneten található példák száma magasabb, s ugyancsak az a benyomásunk, hogy mindenfajta stílusú szövegben előfordulnak, mindazonáltal a formális, formális–választékos, választékos–bizalmas és kiegyenlített stílusú szövegben való előfordulása jóval jellemzőbbnek látszik, mint a kifejezetten választékos vagy kifejezetten informális stílusú szövegekben.

Az utóbbira – az informális stílusúakra – nézve következőket tudjuk mégis idézni:

Az egyik luccai étterem előtt egy olasz néni lelkesen magyarázta nekünk, hogy mit kötelező megkóstolni, amíg itt vagyunk, mi pedig kérdés nélkül hallgattunk rá. / Így lett hatalmas kedvencünk az alább is olvasható kelkáposztás bruschetta. Amennyire egyszerű, annyira isteni volt, úgyhogy el is kértem még az étteremben a receptjét. Bár pontos mennyiségeket és instrukciókat nem, csak hozzávalókat és egy nagyjábóli útmutatót kaptunk – így nem mondom, hogy 100%-ban autentikus –, elég nagy sikerrel reprodukáltam a toszkán receptet.

Ugyan nem mindenkinek ugyanaz a háztartási rutin jön be, mégis ha nincsen meg egy nagyjábóli, tudatos háztartási rutinod, akkor a folyamatok nem lesznek befejezve. Ilyenkor fordul elő, hogy mindenhol vannak ruhák: a szekrényedben, a szennyestartóban, a gardróbban a földön, a fotelek karfáján, a szárítón, a szárító mellett már kimosva és megszáradva, de még össze nem hajtva, egy kosárban már összehajtva de nem visszarakva a szekrénybe... ilyenkor pedig soha sincsen elpakolva a szárító, mindig elől van valami. Nehéz utolérni magadat. Ez már alapvetően könnyen káoszhoz vezet.

Az elmúlt hónapokból nem találtam hasonló posztot. Tudnátok írni olyan szakembereket, akikkel meg vagytok elégedve? A fő „témák”: depresszív hajlam, negatív hozzáállás és gondolkodásmód, passzivitás, érdektelenség, motivátlanság, érzelmek nehéz kifejezése. He-lyileg 11–22 kerület, esetleg Budaörs, Érd, Diósd, Törökbálint jöhetne szóba. Ha tudtok nagyjábóli órabért, az csak hab a tortán. Előre is köszönöm!

Tudom, talán kicsit korai témát nyitnom, de borzasztóan érdekel a rádióasztronómia. Nagyon szeretnék egy nagyobb tányérral rendelkező műszert összeállítani. / Ha bárki tudna segíteni, vagy volna kedve részt venni egy ilyen projektben, szeretettel várom a jelentkezőket. / Nagyjából elképzelésem van arról, hogy miből áll egy ilyen szerkezet, illetve nagyon sok angol nyelvű szakkönyvem van rádiócsillagászatról PDF-ben. De még nagyon sok minden ködös. / Pl. az, hogy egyáltalán érdemes-e ilyesmivel próbálkozni házilag, vagy a VLA is kicsi? :lol:

Hasznos lehet, ha már van egy nagyjából elképzelésed álmaid logójáról. De ha dizájn szempontból nem működik, vagy túl maradi, esetleg gagyi hatást kelt, légy kész elengedni. Kérd ki a grafikus csapat véleményét, és fogadd el, ha leszavazzák. Konkrétumok helyett jobb, ha arról beszélsz, milyen érzést szeretnél kelteni a befogadó félben, és milyen üzenetet akarsz átadni. Ki tudja, lehet, hogy a dizájnernek olyan ötlete támad, ami felülmúlja a korábbi elképzeléseidet?

Sokszor lehet olvasni és jómagam is tudom, hogy fontos a rutin a gyerekünk életébe. Meg őszintén mondom, a sajátomban is. A dolgok sorrendje és nagyjából időpontokhoz kötöttsége sokat segített nekem abban, hogy kialakítsam a napomat, beosszam a munkám, házkörűli feladatokat, na meg a másik gyerekekkel való foglalkozások, különórák számát.

Remélem a fentiek alapján kaptál egy nagyjából képet arról, hogy milyen srác is vagyok, de ha nem győztek volna meg, tuti ami tuti alapon bedobok pár random dolgot magamról.

Sziasztok lányok! / Budapesten keresek olyan üzletet, ahol nagy választékban találok indiai ruhákat. / Nem szárit, hanem mindennapi viseletre való blúzt, tunikát, könnyű vászon nadrágot. / Tudom, hogy barátunk a gugli, az enyém is, de most kifejezetten saját véleményeket várok, tapasztalatokat, nagyjából árat. / Kösz! :-D

Nagyjából árat szeretnék kérni!!! / Gondolkozom, hogy le kéne menni, és mennék szívesen, de ugye a „kedv” és ha a pénz miatt nem venném biztosra, akkor melóból se jövök el (ha épp beosztanak.) / Mert ha occsóból' megúszom, akkor nem gondolkodom rajta, megyek és kész! / Aztán ha mennek a pestiek, akkor vagy velük (ha beférek, beengednek) vagy busszal vagy motorral.

Én annó Vortex 2-vel 256-tal már tudtam felvenni egész szépen (1-1,5 órás darabokat), de ha komolyan akarod csinálni, és a minőség is fontos (tehát minimalizálni akarod a framedroppot) akkor az irányelv: / [$\langle \text{Felvevendő hanganyag hossza percben} \rangle \times 10\text{MB} \rangle + \langle \text{program memóriaigénye} \rangle + \langle \text{Windows igénye} \rangle \times 1,1$. / Ahol: $\langle \text{Felvevendő hanganyag hossza percben} \rangle - \text{Értelemszerűen} \langle \text{program memóriaigénye} \rangle - \text{Változó, Sound Forge 6-nál pl 40MB-tal érdemes számolni} \langle \text{Windows igénye} \rangle - \text{Win98 60MB, Win2K 120MB, WinXP 120 (240 ha XP féle grafikai effekteket használ, és nem butítod vissza „klasszikus windows” nézetbe. / Ezek csak úgy nagyjából értékek persze. de a végén az 1,1-es szorzóba belefér a szórás.$

GYAKORIKÉRDÉSEK.HU   Új kérdés Vételten » Konyhai praktikák

Listva 2 Kezdőoldal » Ételek, italok » Konyhai praktikák » Mennyi idő múlva kell berakni...

Mennyi idő múlva kell berakni a hűtőbe az elkészült megfőtt/megsült húsos ételeket? Konkrét nagyjából időt íratok!

Figyelt kérdés

#hűtő #csirke #csirkemell #hús

2021. nov. 30. 13:46 Privát üzenet

Látjuk, hogy az idézetek többsége inkább csak enyhén informális stílusú. Az informális besznyében a *nagyjából* valószínűleg még ritkábban fordul elő.

Ennek alapján a *nagyjából* közömbös stílusértékű ugyan, de használata főleg a formális és a kiegyenlített, ill. ezekhez közel álló szövegekre jellemző.

Mivel ritka használatú, elképzelhető, hogy sokak számára bármilyen kontextusban **stilisztika-ilag jelölt**. Ezt használatakor figyelembe kell venni.

Utolsó idézetünk nem informális stílusértékű: azért idézzük mégis, mert a szinonimájával együtt hozza a vizsgált szavunkat:

Ezekre a kérdésekre, ha válaszol nekünk telefonba akkor egy *nagyjából*, *hozzávetőleges* összeget már tudunk mondani. Ahhoz, hogy pontos összeget tudjunk mondani mindenféleképpen látni kell a készüléket, tudnunk kell, hogy mi a pontos meghibásodás. Többek között azért is, mert az alkatrész árak készülékenként változékonyak. Az árakkal kapcsolatban kérjük, keressen fel minket telefonon.

A *nagyjából* szó gyakran kapcsolódik jelzőként többek között a következő jelzett szavakhoz: *ár(ajánlat)*, *méret*, *mennyiség*, *idő*, *számítás*, *elképzelés*, *helymegjelölés*.

Az internetes adatok egyetlen kivételtől eltekintve maiak. A kivétel 19. századi: idézet az 1792 és 1856 között élt Ferenczy István leveléből (idézi Meller Simon *Ferenczy István élete és művei* című, 1905-ben megjelent művében). Mivel a régebben használt formákra több találat szokott lenni az interneten, feltételezhetjük, hogy a *nagyjából* a 19. században marginális (alkalmi, esetleg regionális hatókörű) lehetett. Lehetséges, hogy a 19. századi használat (ha beszélhetünk egyáltalán ilyenről) és a mai használat közt nincs is folytonosság; elképzelhető, hogy a mai alakok az *újból* analógiájára jöttek létre újabban.

Idézzük a történeti példát (átírva a mai helyesírási szabályoknak megfelelően):

„Egyszer valahára tollamhoz nyúlhatok, – írja öccsének – hogy téged felvidíthassalak erántami nyughatatlanságodból, mely, íme már szeptember van, és ezen egész esztendőbe tarta. *Nagyjából* vázлата dolgaimnak íme következő: – Én ezen esztendőbe egy öt láb és 9 coll magas és 4 1/2 láb széles bariliev felett három szerencsétlen öntést tevék, főbb okai valóan olykor szerfeletti szorgalom, olykor pénzkímélés, olykor pedig a formához használt földnek nem elégséges esmérete, mert elégséges, hogy egy mázsányi földbe csak két lat mész, salétrom, timsó vagy büdöskő létezzen, hogy az öntés nem sikerül, t. i. ezen heterogenus részek a forró ércnek béöntésekor meggyulladnak, és egy kis gázlángocskát formálnak a formába, s az ércet nem engedik a magok helyére menni, s a meghűléskor lyukakat formálnak az öntvénybe.”

Mivel a szöveg abból a korból való, amikor az ilyen képzés eléggé produktív volt (l. a szövegben az *erántami* – ma: *irántam való* – formát, a *nagyjából* felbukkanásán nem csodálkozhatunk, inkább talán azon, hogy csak egyetlen példát találtunk rá a régiségből.

Ha például összehasonlítjuk a *nagyjából*-t az *alpbólival*, ez utóbbinál azt látjuk, hogy a találatoknak mintegy kétharmada 19. századi, egyharmada pedig mai (nem azonos jelentésben). Mivel 20. századi találat alig van, itt sem tételvezhetünk fel folytonosságot a 19. századi és a

mai használat közt, annál is kevésbé, mert a régi és a mai *alapbóli* jelentése (és alkalmasint alkotás módja) nem azonos. A 19. században az *alap* szóból alkották az *alapbóli* melléknevet szó szerinti 'alapból való' jelentésben, a mai találatok az *alapból* 'eredendően' határozószóból származnak. Nézzünk még néhányat a mai találatok közül!

<p>Vannak társított és alapból benne foglaltatott kedvezmények a szolgáltatásban. Az <u>alapbóli</u> például a hibák elhárítása, kezelése stb. Továbbá vannak társított kedvezmények, mint például a részletfizetési lehetőség. Ezek minden esetben fel vannak tüntetve az adott szolgáltatásnál és csak akkor vehetőek igénybe ha él a fenntartási és nyomkövetési szerződés.</p>
<p>Én – mint már utaltam rá – 3 side lap <u>alapbóli</u> használatával próbáltam meg az esélyeim növelni a rossz matchupok esetében. Tettem ezt azért, mert több esetben is úgy kalkuláltam, hogy szükségem van az adott játszmában a 3 partira, hogy meglegyen az esélyem a 2:1-es eredményt hozni. Az 50 laposra történő pakliméret-duzzasztás ugyan nem tett jót a kombóknak, de az <u>alapbóli</u> side lapok használatánál ez valamelyest segít (persze nyilván eddig is lett volna lehetőségünk több lappal játszani, tisztában vagyok vele), hisz csökkenti a behúzási esélyeinket. Én végül 53 lapos paklival vágtam neki versenynek, amiből – ha az 1 lapot, amit fixen kikeresünk kivesszük – arra, hogy kezdőkészre behúzzunk egy vagy több nemkívánatos side lapot, 16,6% esélyünk van.</p>
<p>Az is igaz, hatósági előírások nélkül is, az emberek tavalyelőtti időkhöz képest jobban vi-gyáznak ma már, hogy pl. ne beszéljenek fröcsögő nyállal mások képébe, tehát megváltoz-tak az <u>alapbóli</u> járványterjedési mutatók is. Ezzel valószínűleg kisebb védettségi arányszám is elég, mint amit korábban feltételeztek a most leggyakoribb angol mutánsra.</p>
<p>Hát egy huszárvágással mégis egy Tannoy Reveal 802 mellett döntöttem + X-Fi Titanium HD. A zenére egy szavam sincs, két dolog: Az <u>alapbóli</u> fehér zajt a tweeterek felől meglepő-en hangosnak találtam, zenehallgatáskor nem számít, de ha szöveget olvasok, igencsak észrevehető. Kettő – az összes ilyen hangfalnak ilyen bazi hangos az erősítője? EZ viszont már zene alatt is simán kihallatszik, ha éppen nem vagyok flow-ban. Van itt valakinek még ilyen hangfala – ő távolról hallgatja, és a hátfalaktól is távolabb vannak a hangsugárzók, hogy nem zavarja?</p>
<p>Ami nekem nem szimpatikus ebben, az a Thunar file-kezelő <u>alapbóli</u> használata, a Rox-ot én jobban szeretem, de ez egyéni meglátás. / Viszont a céggel, ahonnan le lehetne tölteni az iso-kat, vívnom kellett egy meccset, mert az Inviteles IP-tartományba való, az Invitel által DHCP-vel nekem kiosztott IP cím náluk még a szürkelistán volt, mivel 6 évvel ezelőtt volt egy felhasználó, akinek szintén ezt az IP címet osztotta annó az Invitel, és ő, vagy a gépe 9 fertőzékenységű e-mailt küldött szét a világba, ezért az MX Linux oldalt üzemeltető mepis-community.org először nem is akart beengedni a weboldalra, de megvívtuk a meccset, és most már töltöm javában az új, MX-14-4, 32-bit architecture PAE-s és NoN-PAE-s iso verziókat.</p>
<p>Persze igen, ez nyilvánvaló. Itt inkább minőségbeli különbség van nyilván. Értsd ez alatt nem feltétlen a 4K adta lehetőség, ami mellett nem lehet csak úgy elmenni, hanem mondjuk a biztosabb jel átvitel, a kisebb lag, vagy <u>alapbóli</u> késés. De meglátjuk :)</p>
<p>Úgy érzem, én egy eszméletlen rágódós típus vagyok, szóval képtelen vagyok túllépni, valószínűleg ez a labilitás egyik megnyilvánulása, a másik viszont ennek a kombinációja, saját logikán alapulva: pl. ha engem bántanak az nagyon szar, de hogyha én ennek hatására egy valaki mást bántok, akkor aki engem bántott, az alapbóli szar érzet 2x akkora lesz, illetve akit én bántottam, amiatt meg mondjuk szar lenne, de így viszont, hogy valaki miatt tettem, kb. 3-4-szer olyan szar lesz, és hogyha egyszerre megvan mind a kettő, akkor kész a káosz...</p>

Az MNSZ2 az *alapbóli* formára nem ad találatot.

A *nagyjából* nagyobb gyakorisága érthető, ha arra gondolunk, hogy a *nagyjából* határozószó valószínűleg sokkal régebben megvan a nyelvünkben, mint az *alaptól* 'eredendően', amelyet még az értelmező szótáraink sem ismernek.

2. Végül érdemes megjegyezni, hogy az **-s** és a **-só/-ső képzővel** is keletkeztek határozószókból melléknevek:

<i>Képzős</i>	<i>Segédszós</i>
1. különös, magányos (eredetileg: magános), nyilvános, együttes, folytonos, ingyenes, önkéntes	külön való, magán való, nyilván való, együtt való, folyton való, ingyen való, önként való
2. benső, elülső, hátsó / hátulsó	benn levő, elül levő, hátul való / hátul levő

Amint látjuk a táblázatból, az 1. sz. sorban található -s képzős formák természetesen, stilisztikailag jelöletlenek, közömbös stílusértékűek, közhasználatúak. Ezzel szemben a való segítségével régebben létrejött, hagyományos párjuk stilisztikailag jelölt, leginkább elavult.

Más a A **-só/-ső** képzős formák: ezek közül a *benső* és az *elülső* **kissé választékos** vagy **formális**, a *hátsó* és a *hátulsó* viszont **közömbös** stílusértékű. A *lévő* segítségével létrejött párjuk viszont **közömbös** stílusértékű; a *benső* és a *benn lévő* nem mindig szinonimák.

3. Összetett mondat használata

Végül röviden említsük meg, hogy a segédszóval történő jelzősítés úgy is elkerülhető, hogy a határozó tartalmát külön **mellékmondatban** fejtjük ki. Feltehetőleg ez a legjellemzőbb megoldás a **bizalmas** stílusú **besznyében**, de az **írott** nyelvben, a **formális** vagy **választékos** stílusban is hasznos lehet olykor a mellékmondat használata.

<i>való</i>	<i>Mellékmondat</i>
1. A vereség oka a csapatnak a második félidőben <u>való</u> érthetetlen visszaesése volt.	A vereség oka az volt, hogy a csapat a második félidőben érthetetlenül visszaesett. A vereséget az okozta, hogy a csapat a második félidőben érthetetlenül visszaesett.
2. A baleset oka az autónak a kanyarban <u>való</u> szabálytalan előzése volt.	A balesetnek az volt az oka, hogy az autó szabálytalanul előzött a kanyarban.
3. Gondot okozott a gazdasági életnek az új elvek szerint <u>való</u> átalakításra <u>való</u> felkészülés.	Gondot okozott, <u>hogyan készüljünk fel</u> a gazdasági életnek az új elvek <u>szerint való</u> átalakítására. Gondot okozott, <u>hogyan készüljünk fel</u> a gazdasági életnek az új elvek <u>szerinti</u> átalakítására.

A *való* segédszót tartalmazó formák közül az 1. és a 2. sz. mondat a **formális** stílusban megfelelő lehet, ám a **választékos** és a **bizalmas** stílusba jobban illik a mellékmondatos forma. A 3. sz. mondat viszont a **formális stílusban** is nehézkes és átalakításra szorul.

& A SZÓRENDET BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐK

Ebben a fejezetben két olyan tényezőről fogunk beszélni, amely hatással van a szórendre: az egyik a **kiemelés**, a másik a szerkezettagok, ill. állandósult szókapcsolatok tagjai közti **távolság**. E két tényezőnek szentelünk egy-egy fejezetet.

1. Kiemelés

Bár a szórendet legnagyobb mértékben a **mondathangsúly** befolyásolja, vannak más tényezők is, amelyeket figyelembe kell venni. Ezért két alfejezetben tárgyaljuk a **kiemelés** miatti szórendi változtatások kérdését. **Váltakozásról** itt viszonylag **ritkán** beszélhetünk, mivel ezek a mondattani szabályok elég erősen érvényesülnek. A szabályostól eltérő szórendi megoldások nemegyszer **fogalmazási hibának** tekinthetők.

A) A mondat hangsúlyos rész kiemelése

1. A magyarban köztudomásúlag a mondat **leghangsúlyosabb** helye közvetlenül az **állítmány előtt** van. Ezért azt a mondatrészt, amelyet legjobban ki akarunk emelni, közvetlenül az állítmány elé tesszük.

Figyeljük meg ebből a szempontból a Nyelvművelő tanácsok című kiadvány példáit:

1. Barátom a tegnapi vadászaton KÉT NYULAT <u>lőtt</u> .
2. Barátom a TEGNAPI VADÁSZATON <u>lőtt</u> két nyulat.
3. A tegnapi vadászaton BARÁTOM <u>lőtt</u> két nyulat. BARÁTOM <u>lőtt</u> két nyulat a tegnapi vadászaton.
4. LŐTT két nyulat a barátom a tegnapi vadászaton.

Látjuk, hogy a mondat szórendjét az befolyásolja, mit akar a beszélő kiemelni: a **kiemelendő mondatrész mindig az állítmány előtti helyzetbe, fókuszpozícióba kerül**.

Az 1. sz. mondatban a beszélő azt emeli ki, hogy két nyulat lőtt, nem pedig két fácánt vagy három nyulat. A 2. sz. mondatban azon van a hangsúly, hogy a tegnapi vadászaton lőtt két nyulat, nem mondjuk a múlt hetin. A 3. sz. mondat mindkét változatában a hangsúly azon van, hogy a barátom lőtt két nyulat, nem a főnököm. A 4. sz. mondat azt emeli ki, hogy csak ugyan lőtt a barátom két nyulat, nem csak híresztelik róla.

További példák, ezúttal a Nyelvművelő kézikönyvből:

Az árut Ő <u>hozta el</u> .
PÉTER <u>akar</u> fát vágni.
A SZÁNTÓFÖLDRŐL <u>hozták be</u> a gabonát.

MIKOR <u>megy</u> haza?
Holnap TE <u>leszel</u> soros.
NEM <u>ijedünk</u> meg!
ALIGHA <u>ment</u> el!
Ó, DE KEVESEN <u>jöttek</u> el!
NE <u>menj</u> el!
Ő SEM <u>jött</u> el.

Az alábbi mondatok eltérnek az ismertetett szabálytól:

<i>Javításra szoruló</i>	<i>Helyes</i>
1. Kicsinyek és nagyok <u>elnézik</u> órákig is a sok remek játékot.	Kicsinyek és nagyok <u>órakig</u> is <u>elnézik</u> a sok remek játékot.
2. Még három hónappal ezelőtt is sokat <u>mesélt</u> , amikor <u>utoljára</u> <u>egészségesen</u> <u>láttuk</u> .	Még három hónappal ezelőtt is sokat <u>mesélt</u> , amikor <u>utoljára</u> <u>láttuk</u> <u>egészségesen</u> .
3. Ha már a szövetkezet vezetői <u>nem veszik észre</u> , hogy milyen követelmények kielégítésére kell ügyelni, legalább a felettes szervek <u>figyelmesebbek</u> lehettek volna.	Ha már a szövetkezet vezetői <u>nem veszik észre</u> , hogy milyen követelmények kielégítésére kell ügyelni, legalább a felettes szervek <u>lehetek</u> volna <u>figyelmesebbek</u> .

Az 1. sz. mondatban a lehangsúlyosabb mondatrész az órakig is, ennek kell tehát közvetlenül az állítmány elé kerülnie. A 2. sz. mondat mellékmondatában nem az a legfontosabb, hogy egészségesen, hanem az, hogy utoljára. A 3. sz. mondatban a cikkíró a szövetkezet vezetőivel a felettes szerveket állítja szembe, ezért az utolsó mondat legfontosabb mondatrésze a felettes szervek, ennek kell tehát közvetlenül az igei állítmány elé kerülnie.

A **besznyében** az ilyen szórendi botlások nemegyszer **észrevétlenek** maradnak, s az **informális, rendezetlen írott** nyelvben sem keltenek feltűnést, ám a **formálisabb** vagy **választékosabb gondozott** szövegekben valóban érdemes a bal oldali oszlopban található mondatokat a jobb oldali oszlopban található formára **javítani**.

A látszólagos váltakozások olykor **finom jelentéskülönbséget** tükröznek:

<i>Egyszerű hangsúllyal járó szórend</i>	<i>Kiemelő hangsúlyt tükröző szórend</i>
Csucsányi <u>erélyesen</u> <u>állást</u> <u>foglalt</u> .	Csucsányi <u>erélyesen</u> <u>foglalt</u> <u>állást</u> .

Az első esetben az erélyesen egyszerűen fokozza az állásfoglalást, a második esetben kijelentésünket szembeállítjuk egy másikkal, amely szerint ez az állásfoglalás nem volt határozott:

Csucsányi erélyesen foglalt állást, nem úgy, mint a kollégája, Mumcsányi, aki mellébeszél.

Hasonlóan értelmezhetjük a következő két mondat jelentésének különbségét is:

<i>Egyszerű hangsúllyal járó szórend</i>	<i>Kiemelő hangsúlyt tükröző szórend</i>
Több embert <u>meg fogok</u> <u>hallgatni</u> .	Több embert <u>fogok</u> <u>meghallgatni</u> .

Az első esetben a beszélő meg fog hallgatni néhány embert. A második esetben azt hangsúlyozza a beszélő, hogy egynél vagy az említettnél többet fog meghallgatni.

2. Ha az **állítmányt** akarjuk **kiemelni**, mint az alfejezet első táblázatának 4. példájában tettük, **előre kell hozzuk**, de **nem kell feltétlenül vele kezdjük a mondatot**, elébe tehetünk egy-két hangsúlytalan mondatrészt. (Ez esetben ezek a mondatrészek nem válnak hangsúlyossá.)

A következő mondatokban az **állítmány** a mondanivaló **legfontosabb része**, ezért a nyelvőrök szerint **nem szerencsés**, ha a mondat **végére** került:

<i>Kifogásolt</i>	<i>Helyes</i>
1. Barátai, tanítványai és a magyar kultúra munkatársai élettársának és három gyermekének gyászában <u>osztoznak</u> .	Barátai, tanítványai és a magyar kultúra munkatársai <u>osztoznak</u> élettársának és három gyermekének gyászában.
2. A termelőszövetkezetek egy része ma már elég erős ahhoz, hogy a saját munkáját sokoldalúan támogató szakkörök tevékenységének feltételeit <u>megteremtsék</u> .	A termelőszövetkezetek egy része ma már elég erős ahhoz, hogy <u>megteremtse</u> a saját munkáját sokoldalúan támogató szakkörök tevékenységének feltételeit.
3. Mindegyik megtartott beszámolóról írásos dokumentáció <u>nincs</u> .	<u>Nincs</u> írásos dokumentáció mindegyik megtartott beszámolóról. <u>Nem</u> mindegyik megtartott beszámolóról <u>van</u> írásos dokumentáció.

Stilisztikailag jelöletlen szórendnek a **nyelvművelők** által javasolt szórend látszik, ám a **kifogásolt sem tűnik hibásnak**, csak éppen **stilisztikailag jelölt**. Bizonyos – főleg formális, azon belül hivatali nyelvi – kontextusokban helyénvaló lehet, a nyelvűvelők által javasolt változat viszont univerzális, mindenféle kontextusban megfelelő.

3. A *Nyelvművelő kézikönyv* megállapítása szerint a **határozók** bizonyos esetben **megtoldják, pontosabbá teszik** a mondatban kifejezett **állítást**; ilyenkor az ige **egyenes szórendű**. Más esetekben a határozók **ellentétet** fejeznek ki; ilyenkor **fordított szórend** következik utánuk:

<i>Egyenes szórend</i>	<i>Fordított szórend</i>
<u>Korán fölkelt</u> és elment sétálni.	<u>Ő ma korán kelt föl</u> .
<u>Gyorsan végrehajtotta</u> a parancsot.	<u>Gyorsan hajtotta végre</u> a parancsot, mert sürgették.

Ezeket a szabályokat valószínűleg **ösztönösen jól** alkalmazzuk, de azért nem árt, ha **tudatosulnak** bennünk.

4. Amint a *Hivatalos nyelvünk kézikönyve* megállapítja, ha a tárgy vagy határozó a mondanivalónak valamely **lényeges összefüggését, körülményét** fejezi ki, célszerű ezt is a mondat végéről valamivel **előbbre helyezni**:

<i>Kifogásolt</i>	<i>Ajánlott</i>
Így nem sikerült létrehozni a két tsz között <u>egyezséget</u> .	Így nem sikerült <u>egyezséget</u> létrehozni a két szövetkezett között.
Nem tudták eldönteni <u>hosszú ideig</u> , hogy kivel építtessék meg a létesítményt.	<u>Hosszú ideig</u> nem tudták eldönteni, hogy kivel építtessék meg a létesítményt.

A javítással teljes mértékben egyet lehet érteni, természetesen a **gondozott írott nyelvi** szövegek vonatkozásában. A **besznyében** az ilyen **szórendi lazaságok**, ahogy már említettük, **természetesek**. A **rendezett** írott nyelvben is „**elmennek**” még az ilyen szórendi megoldások.

B) Egyéb kiemelések

Ami a többi, **nem főhangsúlyos mondatrészeket** illeti, a Nyelvművelő tanácsok című kiadvány szerzője, Bencédy József szerint azok között is van bizonyos **fontossági sorrend**. Különösen a **határozók** szórendi helyére érdemes odafigyelni:

<i>Kifogásolt</i>	<i>Javított, helyes</i>
1. <u>Minden tsz-ben a különböző üzemágak termelésének megtervezésére munkabizottságokat kell szerveznünk.</u>	A különböző üzemágak termelésének megtervezésére <u>minden tsz-ben munkabizottságokat</u> kell szerveznünk. [kissé más előzmény esetén] <u>Minden tsz-ben munkabizottságokat</u> kell szerveznünk a különböző üzemágak termelésének <u>megtervezésére</u> .
2. A norma megváltoztatását minden esetben a munkással <u>írásban kell közölni</u> .	A norma megváltoztatását minden esetben <u>írásban kell közölni</u> a munkással.
3. Éppen ezért fontos, hogy az üzem vezetői <u>biztosítsák mindig a verseny nyilvánosságát</u> .	Éppen ezért fontos, hogy az üzem vezetői <u>mindig biztosítsák a verseny nyilvánosságát</u> .
4. A jövőben ezekben az ügyekben a járásbírók <u>első fokon</u> , fellebbezés esetén a megyei bíróságok (fővárosi bíróság) <u>másodfokon</u> ítélik meg.	A jövőben ezekben az ügyekben <u>első fokon a járásbírók</u> ítélik meg, fellebbezés esetén – másodfokon – a <u>megyei bíróságok (a fővárosi bíróság)</u> .
5. Az eredményt az egész nemzetközi labdarúgóvilág az év egyik legnagyobb meglepetésének könyveli el, hiszen mindenki a döntő egyik biztos résztvevőjének <u>az Internazionaliét tartotta</u> .	Az eredményt az egész nemzetközi labdarúgóvilág az év egyik legnagyobb meglepetésének könyveli el, hiszen mindenki az <u>Internazionaliét tartotta</u> a döntő egyik biztos résztvevőjének.

A 4. sz. mondat szórendje csak akkor lenne helyes, ha az előzményekben arról esett volna szó, hogy a múltban a járásbírók másodfokon intézték a szóban forgó ügyeket, a megyei bíróságok pedig harmadfokon. Minthogy azonban az előző mondatból az derül ki, hogy azelőtt csak a megyei bíróságok voltak jogosultak az elsőfokú ítéletre, a mondat a feltüntetett módon javítandó.

Érdemes odafigyelni a szórendre, a **nyelvrészünkre**, és ebben az esetben bizony olykor a **logikánkra** is támaszkodva, hogy a sorrend minél pontosabban kifejezze azt, amit mondani akarunk, ami a mondat hangsúlyos közlése, s a többi mondatrész is olyan helyen legyen, hogy segítse, ne pedig nehezítse a megértést.

2. A szerkezettagok, ill. állandósult szókapcsolatok tagjai közti távolság

A **bővítmények nem állhatnak** mindig **közvetlenül** az **alaptag** mellett, már csak azért sem, mert pl. az igének kettőnél több bővítése is lehet. Ugyanakkor **az sem jó**, ha egy bővítés **nagyon messze** kerül az alaptagjától.

A *Nyelvművelő kézikönyv* szerzőinek megítélése szerint az alábbi mondatban a *tudja* igéhez tartozó igenévi tárgy (saját *-t* ragos tárgyával együtt) túlságosan távol van az igei állítmánytól, s ez zavarja a megértést. Jól fogalmazott mondatban a **határozót** helyesebb **nem közbevetni**, hanem a mondat elejére tenni, hiszen a mondat többi részére együttesen vonatkozik.

Tehát:

<i>Kifogásolt</i>	<i>Javított</i>
Sok esetben a posta <u>nem tudja</u> a helytelen címzés miatt a kézbesítést elvégezni.	A helytelen címzés miatt a posta sok esetben <u>nem tudja</u> a kézbesítést elvégezni.

A javított formában valamivel **világosabb** a mondat, mert együtt vannak a szorosabban összetartozó – bár nyelvtani szabállyal nem megkötött sorrendű – mondatrészek.

Ugyanakkor az **eredeti változatra sem** tekinthetünk úgy, mint amelyben **fogalmazási hiba** van, a különbség a két változat közt nem túl nagy. Ám akkor is érdemes a jobbik megoldást választani, különösen a **gondozott** szövegekben.

A következő példában a *Nyelvművelő kézikönyv* is – örvendetes módon – differenciál, különbséget tesz **a beszélt nyelvi** és a **sajtónyelvi** megfogalmazás közt:

<i>Élőbeszédbeli</i>	<i>Sajtónyelvi</i>	
	<i>Összefoglaló szórenddel</i>	<i>Kirekesztő szórenddel</i>
A kancellár követelte a kongresszustól, hogy <u>foglaljon</u> világosan és őszintén <u>állást</u> a fegyverkezés kérdésében.	A kancellár követelte a kongresszustól, hogy világosan és őszintén <u>állást foglaljon</u> a fegyverkezés kérdésében.	A kancellár követelte a kongresszustól, hogy világosan és őszintén <u>foglaljon állást</u> a fegyverkezés kérdésében.

Élőszóban egészen jól megértjük egymást, ha az első formát választjuk. A sajtóban mégis helyesebb, világosabb a mondat, ha a **frazeológiai egység együtt marad**. Vagy pedig **kirekesztő szórenddel**, **a határozókat kiemelve**, ahogyan a harmadik oszlopban látjuk.

Ezzel a megítéléssel és a megoldási javaslatokkal egyet lehet érteni.

& A JEGYZETBEN EMLÍTETT NYELVI IDEOLÓGIÁK

Nyelvi belletrizmus. *Makroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a szépírók által használt nyelvi regiszterek, ill. az írók által létrehozott szövegek nyelvi szempontból különleges értékűek és jelentőségűek. *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a szépírók által használt nyelvi formák eredendően helyesebbek, mint a más foglalkozású emberek által használt nyelvi formák.

Nyelvi doktizmus. Az a meggyőződés, hogy közvetlen kapcsolat van a helytelennek bélyegzett nyelvi formák használata és a beszélők műveltsége, ill. iskolázottsága között, azaz a helytelennek tartott nyelvi formák használata műveletlenségre, ill. alacsonyabb iskolázottságra vall.

Nyelvi elitizmus. *Makroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy az iskolázottabb társadalmi rétegek nyelvhasználata eredendően értékeesebb, jobb, helyesebb a kevésbé iskolázott társadalmi rétegekénél. *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy az iskolázottabb társadalmi rétegek által használt nyelvi formák eredendően helyesebbek, mint a kevésbé iskolázott társadalmi rétegek által használt nyelvi formák.

Nyelvi homogenizmus. Általánosabb nyelvi ideológiaként megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a nyelvi és nyelvváltozati sokféleség, valamint a nyelvi változatosság negatív jelenség. Hívei ezért a nyelvi egységet, ill. egységes nyelvet szorgalmazzák a nyelvi és nyelvváltozati sokféleség, valamint a nyelvi változatosság rovására. Nyelvhelyességi ideológiaként *makroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a nyelvileg homogén nyelvhasználat eredendően helyesebb a különféle nyelvek vagy nyelvváltozatok formáit vegyítő közveleges, ill. kódváltásos nyelvhasználatnál, hasonlóképpen a nyelvileg egységesebb nyelvváltozatok eredendően értékeesebbek a valamilyen szempontból kevert nyelvváltozatoknál. *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a homogén nyelvi formák eredendően helyesebbek, mint a kevert, hibrid (pl. két vagy több különböző nyelvből, nyelvváltozatból származó vagy akár azonnyelvi formákból szóvegyüléssel keletkezett) nyelvi formák.

Nyelvi inszenszilizmus. *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a stilisztikailag jelöletlen nyelvi formák eredendően jobbak azoknál, amelyeket sok beszélő finomkodónak, affektálónak, emiatt pedig modorosnak, keresettnak, mesterkéltnek, erőltetettnek érez.

Nyelvi invariabilizmus. *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy az alakváltozattal vagy szinonim változattal nem rendelkező nyelvi formák eredendően helyesebbek, mint a két vagy több alakváltozatban élő, „ingadozó” nyelvi formák. Ez az ideológia megnyilvánulhat magának a lexémának az elutasításában (ha létezik hagyományos szinonimája), vagy pedig az egyik változat kiemelésében, helyesnek nyilvánításában.

Nyelvi izomorfizmus. *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy az egyetlen funkcióval, ill. jelentéssel rendelkező nyelvi formák eredendően helyesebbek, mint azok, amelyeknek több funkciójuk, ill. jelentésük van.

Nyelvi konzervativizmus. Általánosabb nyelvi ideológiaként megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a nyelv hagyományos formái különleges értéket képviselnek, megőrzésük társadalmi, sőt kulturális és nemzeti érdek. Hívei nem riadnak vissza az olyan nyelv alakító tevékenységtől sem, melynek célja a nyelvi változások fékezése vagy akár visszafordítása. Nyelvhelyességi ideológiaként *makroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy az archaikusabb, több régies formát tartalmazó nyelvek vagy nyelvváltozatok (pl. nyelv sziget, nyelvjárás sziget, nyelvcsaládok peremhelyzetű nyelvei, peremnyelvjárások) eredendően értékeesebbek a nagyobb változáson átment nyelveknél, nyelvváltozatoknál. *Mikroszinten* megfo-

galmazva az a meggyőződés, hogy a hagyományos, a nyelvben régebb óta meglévő nyelvi formák eredendően helyesebbek, mint az újabban létrejöttek vagy bekerültek.

Nyelvi naturizmus. *Makroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a közlés természetessége abszolút érték, a természetesebbnek tartott nyelvhasználat, ill. nyelvváltozatok eredendően értékesebbek, mint a kevésbé természetesnek talált nyelvhasználat, ill. nyelvváltozatok. *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a beszélők által (informális vagy választékos stílusú diskurzusokban) természetesebbnek érzett nyelvi formák eredendően helyesebbek, mint azok, amelyeket a beszélők (informális vagy választékos stílusú diskurzusokban) nem éreznek annyira természetesnek.

Nyelvi necesszizmus. Nyelvhelyességi ideológiaként *makroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy két vagy több szinonim nyelvi forma közül az egyik – a hagyományos, kodifikált, standard – forma szükséges és helyes, a később kialakult egy vagy több forma viszont fölösleges, és így kevésbé helyes vagy helytelen.

Nyelvi normalizmus. *Makroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a (köznyelvben) természetes, megszokott, elterjedt, és ilyen értelemben szabályszerű, vagyis „normális” nyelvi formákat tartalmazó közlések eredendően helyesek. *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a (köznyelvben) természetes, megszokott, elterjedt, és ilyen értelemben szabályszerű, vagyis „normális” nyelvi formák eredendően helyesek.

Nyelvi percepcionizmus. *Makroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a könnyebben érthető beszédmód eredendően értékesebb, mint a nehezebben érthető. *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a könnyebben érthető nyelvi forma eredendően helyesebb, mint a nehezebben érthető.

Nyelvi platonizmus. Az a meggyőződés, hogy a nyelvnek van egy ideális formája, amely mintegy független a tényleges közlésekben található nyelvi alakulatoktól. Egy-egy nyelvi forma helyessége tehát nem függ attól, mennyire elterjedt, és kik használják.

Nyelvi purizmus. *Makroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a hagyományos, nem idegen eredetű nyelvi formákat előnyben részesítő beszédmód eredendően értékesebb, mint az, amely nagyobb számban tartalmaz idegen eredetű nyelvi formákat. *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a hagyományos, nem idegen eredetű nyelvi formák eredendően helyesebbek, mint az idegen eredetű nyelvi formák. Hasonlóképpen az idegen minta nélküli, belső keletkezésű nyelvi formák eredendően helyesebbek, mint azok, melyeket idegen mintára alkottak.

Nyelvi szimplicizmus. *Makroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a közlés egyszerűsége abszolút érték. *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy az egyszerűbb szerkezeti felépítésű nyelvi formák eredendően helyesebbek a bonyolultabbaknál.

Nyelvi szisztemizmus. *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a nyelvi rendszerbe jobban beágyazódó, a nyelv hagyományos eszközkészletével harmonikus egységben lévő nyelvi formák eredendően helyesebbek, mint azok a formák, amelyek kevesebb nyelven belüli párhuzammal rendelkeznek, netán inkább más nyelvekben van párhuzamuk.

Nyelvi uzualizmus. *Makroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy az elterjedtebb nyelvek, nyelvváltozatok nyelvileg eredendően értékesebbek a kevésbé elterjedteknél. *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy az elterjedtebb (azaz nagyobb földrajzi területen, több társadalmi rétegben, több beszédhelyzetben, többfajta nyelvi kontextusban stb. használt), ill. a nyelvhasználatban gyakrabban előforduló nyelvi forma eredendően helyesebb a kevésbé elterjedtnél, ill. ritkábban előfordulónál.

& NYELVMŰVELŐ IRODALOM ÉS SZAKIRODALOM

A SZÓREND ÁLTALÁNOS KÉRDÉSEI

- Bencédy József 1968. A szórend. *Nyelvművelő tanácsok*. Budapest: Tankönyvkiadó. 138–142.
- Grétsy László szerk. 1976. A szórend néhány kérdése. *Mai magyar nyelvünk*. Budapest: Akadémiai Kiadó. 71–73.
- Hegedűs Rita 2004. A szórend. *Magyar nyelvtan. Formák, funkciók, összefüggések*. Budapest: Tinta Könyvkiadó. 291–302.
- HivKk. 1978. szórend. Grétsy László szerk., *Hivatalos nyelvünk kézikönyve*. Budapest: Pénzügyminisztérium, Államigazgatási Szervezési Intézet. 284–289.
- Mgr. 2000. Keszler Borbála szerk., *Magyar grammatika*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.
- NyKk. II. 1985. szórend. Grétsy László–Kovalovszky Miklós szerk., *Nyelvművelő kézikönyv II*. Budapest: Akadémiai Kiadó. 884–896.
- NymKsz. 2005. szórend. Grétsy László–Kemény Gábor szerk., *Nyelvművelő kézikönyvtár*. Budapest: Tinta Kiadó. 529–530.

A MONDATRÉSZEN BELÜLI SZÓRENDI HELYEK VÁLTAKOZÁSA

Az -e kérdőszócska szórendi helye

- Balázs Géza 2001. -e kérdőszó helye. *Magyar nyelvhelyességi lexikon*. Budapest: Corvina. 55–56.
- Bárczi Géza 1974. A mondatban. / 30. *Nyelvművelésünk*. Budapest: Gondolat. 78.
- Bencédy József 1968. A szórend. *Nyelvművelő tanácsok*. Budapest: Tankönyvkiadó. 140.
- É. Kiss Katalin 2004. Az -e kérdőszócska helye. *Anyanyelvünk állapotáról*. Budapest: Osiris Kiadó. 17–22.
- Hernádi Sándor 1963. Kérdezni könnyű... *Helyesen, szépen magyarul. Kis nyelvművelő az általános iskolák számára*. Budapest: Tankönyvkiadó. 27–28.
- Kassai Ilona 1993. Nyelvi norma és nyelvhasználat viszonyáról az -e kérdőszó mondatbeli helye(i) kapcsán. *Hungarológia* 3, 93–102.
- Kassai Ilona 1994. Az -e kérdőszó vándorlásai. Kemény Gábor–Kardos Tamás szerk., *A magyar nyelvi norma érvényesülése napjaink nyelvhasználatában*. Budapest: A Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézete. 125–130.
- Kassai Ilona 2004. Az -e kérdőszó és az is kötőszó együttes előfordulásának szórendi megoldásai. P. Lakatos Ilona–T. Károlyi Margit szerk., *Nyelvvesztés, nyelvjárásvesztés, nyelvcsere*. Budapest: Tinta Könyvkiadó. 75–79.
- Kassai Ilona 2011. Az -e kérdőszó és a budapesti nyelvhasználat. Minta érték nélkül. Kozmács István–Vançoné Kremmer Ildikó szerk., *A csitári hegyek alatt. Írások Sándor Anna tiszteletére*. Nyitra: Europica Varietas. 87–90.
- Kontra Miklós 2003. (e). | Vizsgálati eredmények: a független változók hatásai a nyelvi változókra. (Cím nélküli bevezetés.) | *Nem-e jön? Az (e) változó*. Kontra Miklós szerk., *Nyelv és társadalom a rendszerváltás kori Magyarországon*. Budapest: Osiris Kiadó.

80–81, 85–86, 155–157.

- Lanstyák István–Szabó Mihály Gizella 1997. Az *-e* kérdőszócska szórendi helyével kapcsolatos típusváltozók. *Magyar nyelvhasználat – iskola – kétnyelvűség*. Pozsony: Kalligram. 61–63.
- Balázs Géza–Zimányi Árpád szerk. 2007. *-e* kérdőszó. *Magyar nyelvhasználati szótár*. Celldömölk: Pauz-Westermann. 57.
- Nádasdy Ádám 2008. Mignont-e eszel? *Prédikál és szónokol. Újabb írások, beszélgetések a nyelvről 2003–2007*. Budapest: Magvető. 172–175.
- NyKk. I. 1983. *e–é* kérdőszócska. Grétsy László–Kovalovszky Miklós szerk., *Nyelvművelő kézikönyv I*. Budapest: Akadémiai Kiadó. 457–458.
- NymKsz. 2005. *-e* kérdőszócska. | *nem-e*. Grétsy László–Kemény Gábor szerk., *Nyelvművelő kéziszótár*. Budapest: Tinta Kiadó. 131–132. 399.
- Schirm Anita 2006. Az *-e* kérdő partikula nyomában. Sinkovics Balázs szerk., *LingDok 5., Nyelvész-doktoranduszok dolgozatai*. Szeged: Szegedi Tudományegyetem Nyelvtudományi Doktori Iskola. 131–153.
- Schirm Anita 2011. Az *-e* diskurzusjelölő története és jelenkori státusa. *A diskurzusjelölők funkciói: a hát, az –e és a vajon elemek története és jelenkori szinkron státusa alapján*. Szeged: Szegedi Tudományegyetem BTK. 46–69. 147–162.
- Tótfalusi István é. n. [1999]. Egy kérdőszócska gondjai. *Kis magyar nyelvklinika*. Budapest: Anno Kiadó. 124–125.

A megengedő is szórendi helye

- Balázs Géza 2001. *is* és az *ugyan* szórendje *Magyar nyelvhelyességi lexikon*. Budapest: Corvina. 120.
- Bárczi Géza 1974. A mondatban. *Nyelvművelésünk*. Budapest: Gondolat. 76–84. [Az erre a témakörre vonatkozó részek.]
- Bencédy József 1968. A kötőszók. *Nyelvművelő tanácsok*. Budapest: Tankönyvkiadó. 133.
- Benyhe János 2005. ... volt is, ... is volt. *Dohogó. Nyelv-őr-járat*. Budapest: Kortárs Kiadó. 132–133.
- Elekfi László 2010. Hova tegyük az *is* kötőszót? *Kárpáti Igaz Szó* 6/40–41.
- Kassai Ilona 2004. Az *-e* kérdőszó és az *is* kötőszó együttes előfordulásának szórendi megoldásai. P. Lakatos Ilona–T. Károlyi Margit szerk., *Nyelvvesztés, nyelvjárásvesztés, nyelvcsere*. Budapest: Tinta Könyvkiadó. 75–79.
- Lanstyák István 2010. A nyelvi babonák életerejéről. Nyelvi ideológiák és filozófiák a Nyelvművelő kézikönyvtárban. Beke Zsolt–Lanstyák István–Misad Katalin szerk., *Hungarológia a szlovák kultúra kontextusában*. Pozsony/Bratislava: Stimul. 95–116.
https://fphil.uniba.sk/fileadmin/fif/katedry_pracoviska/kmjl/HUNzbornik.pdf
- Lanstyák István–Szabó Mihály Gizella 1997. A *megírta volna is : meg is írta volna: megírta is volna* típusváltozó. *Magyar nyelvhasználat – iskola – kétnyelvűség*. Pozsony: Kalligram. 59–60.
- Balázs Géza–Zimányi Árpád szerk. 2007. *is* és az *ugyan* szórendje. *Magyar nyelvhasználati szótár*. Celldömölk: Pauz-Westermann. 122.
- Nádasdy Ádám 2008. A megengedő *is*. *Prédikál és szónokol. Újabb írások, beszélgetések a nyelvről 2003–2007*. Budapest: Magvető. 168–171.
- Nagy J. Béla 1953. Nyelvhelyességi babonák. Lőrincze Lajos szerk., *Nyelvművelésünk főbb kérdései*. Budapest: Akadémiai Kiadó. 253.

- NymKk. 1980. is / III. Szórendi helye. Grétsy László–Kovalovszky Miklós főszerk. *Nyelvművelő kézikönyv I.* Budapest: Akadémiai Kiadó. 1056–1057.
- NymKsz. 2005. is Grétsy László–Kemény Gábor szerk., *Nyelvművelő kéziszótár.* Budapest: Tinta Kiadó. 266–267.
- Simonyi Zsigmond 1880. Az „is” szórendi szerepe. II. 4. A megengedő is helye. *Magyar Nyelvőr* 9, 337–345.
- Szepes Gyula 1986. Ha nem is. *Nyelvi babonák.* Budapest: Gondolat Kiadó. 92–104.
- Tótfalusi István é. n. [1999]. „Ha meg is nézte”. *Kis magyar nyelvklinika.* Budapest: Anno Kiadó. 103–104.

Összetett állítmány szórendje

- NyKk. II. 1985. összetett állítmány szórendje. Grétsy László–Kovalovszky Miklós szerk., *Nyelvművelő kézikönyv II.* Budapest: Akadémiai Kiadó. 464–465.
- NymKsz. 2005. összetett állítmány szórendje. Grétsy László–Kemény Gábor szerk., *Nyelvművelő kéziszótár.* Budapest: Tinta Kiadó. 431.

Összetett igealakok szórendje

- Lanstyák István–Szabó Mihály Gizella 1997. A segédige és a főnévi igenév szórendje mint típusváltozó(k). *Magyar nyelvhasználat – iskola – kétnyelvűség.* Pozsony: Kalligram. 99–101.
- NyKk. II. 1985. összetett igealakok szórendje. Grétsy László–Kovalovszky Miklós szerk., *Nyelvművelő kézikönyv II.* Budapest: Akadémiai Kiadó. 465–466.
- NymKsz. 2005. összetett igealakok szórendje. Grétsy László–Kemény Gábor szerk., *Nyelvművelő kéziszótár.* Budapest: Tinta Kiadó. 431.

EGYES MONDATRÉSZEK SZÓRENDI HELYE

Az alany és az állítmány szórendi helye

- Bencédy József 1968. Az állítmány. | A szórend. *Nyelvművelő tanácsok.* Budapest: Tankönyvkiadó. 85–86. 139–140.
- Lanstyák István–Szabó Mihály Gizella 1997. A *lehet kapni* : *kapni* típusváltozó. *Magyar nyelvhasználat – iskola – kétnyelvűség.* Pozsony: Kalligram. 97–98.
- Nádasdy Ádám 2008. Áraink az áfát tartalmazzák. *Prédikál és szónokol. Újabb írások, beszélgetések a nyelvről 2003–2007.* Budapest: Magvető. 319–323.

A jelző szórendi helye

- Balázs Géza 2002. Rádió Gaga. *Nyelvünkben a világ.* Budapest: Ister Szolgáltató, kereskedelmi és Kiadó Kft. 244–245.
- NyKk. I. 1983. jelzős szerkezet szórendje. Grétsy László–Kovalovszky Miklós szerk., *Nyelvművelő kézikönyv I.* Budapest: Akadémiai Kiadó. 1090–1093.
- NymKsz. 2005. jelzős szerkezetek szórendje. Grétsy László–Kemény Gábor szerk., *Nyelvműve-*

- lő kéziszótár*. Budapest: Tinta Kiadó. 274–275.
- Grétsy László szerk. 1976. A szórend néhány kérdése. *Mai magyar nyelvünk*. Budapest: Akadémiai Kiadó. 71–73.
- Bencédy József 1968. A szórend. *Nyelvművelő tanácsok*. Budapest: Tankönyvkiadó. 142.
- Sebestyén Árpád 1994. Szerkezetek jelzője. *Értsünk Szót! Útvesztők és útjelzők mindennapi nyelvhasználatunkban*. Debrecen: KLTE Magyar Nyelvtudományi Tanszéke. 158–159.
- Sebestyén Árpád 1994. Nyelv, leltári... *Értsünk Szót! Útvesztők és útjelzők mindennapi nyelvhasználatunkban*. Debrecen: KLTE Magyar Nyelvtudományi Tanszéke. 159–160.
- NymKsz. 2005. minőségjelzős szerkezet szórendje. Grétsy László–Kemény Gábor szerk., *Nyelvművelő kéziszótár*. Budapest: Tinta Kiadó. 377.
- NymKsz. 2005. értelmezős szerkezet szórendje, helyesírása. Grétsy László–Kemény Gábor szerk., *Nyelvművelő kéziszótár*. Budapest: Tinta Kiadó. 154–155.

EGYES SZAVAK ÉS SZÓCSOPORTOK SZÓRENDJE

- Balázs Géza 2002. Magyaros dátumírás. *Nyelvünkben a világ*. Budapest: Ister Szolgáltató, kereskedelmi és Kiadó Kft. 155–156.
- Koltói Ádám 1992. *Sajnos*. Kemény Gábor–Szántó Jenő szerk., *Mondd és írd!* Budapest: Auktor Kiadó. 137–139.
- Balázs Géza–Zimányi Árpád szerk. 2007. szórend az áru- és márkanevekben. *Magyar nyelvhasználati szótár*. Celldömölk: Pauz-Westermann. 221.

KÖZBEVETÉS

- NyKk. I. 1983. közbevetés. Grétsy László–Kovalovszky Miklós szerk., *Nyelvművelő kézikönyv I.* Budapest: Akadémiai Kiadó. 1264–1267.
- NymKsz. 2005. közbevetés. Grétsy László–Kemény Gábor szerk., *Nyelvművelő kéziszótár*. Budapest: Tinta Kiadó. 320.
- Tótfalusi István é. n. [1999]. Közbevetőleg. *Kis magyar nyelvklinika*. Budapest: Anno Kiadó. 163–166.

JELZŐI ÉRTÉKŰ HATÁROZÓK VÁLTAKOZÁSA MÁS SZERKEZETEKSEL

Jelzői értékű határozó

- Bencédy József 1968. A hátravetett jelzői határozó. *Nyelvművelő tanácsok*. Budapest: Tankönyvkiadó. 99–101.
- Grétsy László 1964. Afrikában vagy a cikkben? *Szaknyelvi kalauz*. Budapest: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. 336–339.
- HivKk. 1978. jelzői értékű hátravetett határozó. Grétsy László szerk., *Hivatalos nyelvünk kézikönyve*. Budapest: Pénzügyminisztérium, Államigazgatási Szervezési Intézet. 162–163.

- Lanstyák István–Szabó Mihály Gizella 1997. A jelzői értékű hátravetett határozók használatával kapcsolatos típusváltozók. *Magyar nyelvhasználat – iskola – kétnyelvűség*. Pozsony: Kalligram. 101–103.
- Balázs Géza–Zimányi Árpád szerk. 2007. jelzői értékű határozó. *Magyar nyelvhasználati szótár*. Celldömölk: Pauz-Westermann. 126.
- NyKk. I. 1983. jelzői értékű hátravetett határozó. Grétsy László–Kovalovszky Miklós szerk., *Nyelvművelő kézikönyv I.* Budapest: Akadémiai Kiadó. 1083–1086.
- NymKsz. 2005. jelzői értékű hátravetett határozó. Grétsy László–Kemény Gábor szerk., *Nyelvművelő kéziszótár*. Budapest: Tinta Kiadó. 274.
- Tótfalusi István é. n. [1999]. A határozó mint jelző. *Kis magyar nyelvklinika*. Budapest: Anno Kiadó. 136–138.

Képző értékű segédszók (való, történő) használata

- Balázs Géza 2001. való. *Magyar nyelvhelyességi lexikon*. Budapest: Corvina. 214–215.
- Bárczi Géza 1974. A szókincs. / 20. *Nyelvművelésünk*. Budapest: Gondolat. 47–48.
- Bencédy József 1968. A hátravetett jelzői határozó. *Nyelvművelő tanácsok*. Budapest: Tankönyvkiadó. 99–100.
- HivKk. 1978. való (levő, folyó, történő). Grétsy László szerk., *Hivatalos nyelvünk kézikönyve*. Budapest: Pénzügyminisztérium, Államigazgatási Szervezési Intézet. 318.
- Balázs Géza–Zimányi Árpád szerk. 2007. való. *Magyar nyelvhasználati szótár*. Celldömölk: Pauz-Westermann. 241–242.
- Nagy J. Béla 1953. Nyelvhelyességi babonák. Lőrincze Lajos szerk., *Nyelvművelésünk főbb kérdései*. Budapest: Akadémiai Kiadó. 257.
- NyKk. II. 1985. való, levő stb. Grétsy László–Kovalovszky Miklós szerk., *Nyelvművelő kézikönyv II.* Budapest: Akadémiai Kiadó. 1179–1183.
- NymKsz. 2005. nyelvhelyességi babonák | történő | való. Grétsy László–Kemény Gábor szerk., *Nyelvművelő kéziszótár*. Budapest: Tinta Kiadó. 410. 567. 592–593.
- Szepes Gyula 1986. „Az országokban való sok romásoknak okairól.” *Nyelvi babonák*. Budapest: Gondolat Kiadó. 131–135.
- Tótfalusi István é. n. [1999]. történő. *Kis magyar nyelvklinika*. Budapest: Anno Kiadó. 253–254.

Ragok, határozószók, névutók melléknévképzővel ellátva

- Balázs Géza 2001. túlzott -i képző. *Magyar nyelvhelyességi lexikon*. Budapest: Corvina. 210.
- Bencédy József 1968. A hátravetett jelzői határozó. *Nyelvművelő tanácsok*. Budapest: Tankönyvkiadó. 100.
- HivKk. 1978. -bani, -beni végű melléknevek | újbóli. Grétsy László szerk., *Hivatalos nyelvünk kézikönyve*. Budapest: Pénzügyminisztérium, Államigazgatási Szervezési Intézet. 40–41. 312–313.
- NyKk. I. 1983. -i képző ragos szókön, határozószókön és névutókön. Grétsy László–Kovalovszky Miklós szerk., *Nyelvművelő kézikönyv I.* Budapest: Akadémiai Kiadó. 1004–1006.
- NymKsz. 2005. nagybani | természetbeni | újbóli. Grétsy László–Kemény Gábor szerk., *Nyelvművelő kéziszótár*. Budapest: Tinta Kiadó. 390. 555–556. 581.
- Rozgonyiné Molnár Emma 2002. Nyelvhasználatunk színe és visszája. Balázs Géza–A. Jászó

Anna–Koltói Ádám szerk., *Éltető anyanyelvünk. Írások Grétsy László 70. születésnapjára*. Budapest: Tinta Könyvkiadó. 419–421.

& VIZSGATÉTELEK

A ÷ jellel megjelölt kérdések csak a **vizsga gyakorlati részében** fordulnak elő, vagyis a megszerzett ismereteket mondatokba foglalt konkrét nyelvi formák nyelvi helyénvalósági megítélésében kell alkalmazni. Nem szükséges pontosan tudni, hogy a kérdésnek milyen a nyelvhelyességi megítélése (vagyis hogyan ítélik meg a nyelvművelők), elég ha az adott mondatra vonatkozóan, annak kontextusában állapítja meg a vizsgázó a szóban forgó nyelvi forma helyénvalóságát.

A csillaggal (*) jelölt kérdések csak a **pótvizsgán** lesznek számonkérve **elméleti kérdésként** egy külön tesztlapon abban az esetben, ha az első vizsgán elért eredmény **40% alatt volt**. Ha a hallgató úgy érzi, hogy nem érte el az 40%-ot, érdemes a dolgozatát áthúznia; ezzel elkerülheti, hogy a pótvizsgán a csillagos kérdésekből is írnia kelljen. A kérdések egyharmada (33%-a) csillagos, így jelentős munkát takarít meg az, aki első alkalommal eléri legalább az 50%-ot.

Megjegyzések

1. A nagyobb kérdések felbontva is szerepelhetnek.
2. Több kisebb kérdés is szerepelhet összevontan.
3. A legtöbb kérdéshez példákat is kell mondani, akkor is, ha ez a kérdésben magában nincs benne.
4. A félév folyamán változás is történhet a kérdésekben. A számonkérés mindig a legutolsó verzió alapján történik.

SZÓREND

1. A kötött szórendű és a szabad szórendű nyelvek fogalma. *
2. A változatos szórend fogalma. *
3. **Különbségek szórend tekintetében a besznye és az írott nyelv között. Példák.**

A MONDATRÉSZEN BELÜLI SZÓRENDI VÁLTAKOZÁSOK

1. Az *-e* kérdőszócska szórendi helye – általános áttekintés. *
2. **Az *-e* kérdőszócska kétféle lehetséges szórendi helye a mai nyelvben, a váltakozás általános megítélése (a részletek nélkül). Példák.**
3. Az *-e* kérdőszócska szórendi helyére vonatkozó részletesebb szabályok igei állítmány esetében. ÷
4. Az *-e* kérdőszócska szórendi helyére vonatkozó részletesebb szabályok névszói és összetett (névszói-igei) állítmány esetében. ÷
5. Megítélésbeli különbségek a regionális használati szabályokon belül. ÷
6. A megengedő *is* szórendi helye – általános áttekintés. *
7. **Az *is* kötőszó két fő funkciója. Példák.**
8. **A megengedő *is* használata. Példák.**
9. Módosítószók, módosító értelmű kifejezések szórendi helye. *

10. Az összetett állítmány szórendje. *
11. Az összetett állítmány névszói és igei részének egyenes és fordított szórendje. *
12. Az összetett igealakok szórendje – általános áttekintés. *
13. Az ige és a *volna* segédszóval kapcsolatos szórendi kérdések. *
14. **Mi számít egyenes és mi fordított szórendnek a *fog* segédigés szerkezetben? Példák.**
15. **Jelentésbeli különbség a *fog* segédigés szerkezet egyenes és fordított szórendje közt. Példák.**
16. **A *fog* szórendje a jövő idős szerkezetben a bizalmas stílusban. Példák.**
17. Megszakított szórend a *fog* segédigés szerkezetben. *

AZ EGYES MONDATRÉSZEK SZÓRENDI HELYÉVEL KAPCSOLATOS VÁLTAKOZÁSOK

1. Az alany és az állítmány szórendi helye – általános áttekintés. *
2. **Az állítmány jelöletlen szórendje. Példák.**
3. Az állítmány hátravetésének esetei, ezek nyelvhelyességi és helyénvalósági értékelése. ÷
4. Az állítmány előrehozásának esetei, ezek nyelvhelyességi és helyénvalósági értékelése. ÷
5. A tárgy szórendi helye – általános áttekintés. *
6. **A főnévi tárgy szórendi helye. A szórendi váltakozás megítélése. Példák.**
7. **A főnévi igenévi tárgy szórendi helye. A szórendi váltakozás megítélése. Példák.**
8. **A határozott névelővel ellátott határozók szórendi helye. A szórendi váltakozás megítélése. Példák.**
9. **A határozók szórendi helye (azok kivételével, amelyek határozott névelővel vannak ellátva). A szórendi váltakozás megítélése. Példák.**
10. A minőség- és mennyiségjelzős szerkezet szórendje – általános áttekintés. *
11. A jelző mibenléte és fajtái. Példák. *
12. A melléknévi jelző és a jelzett szó fordított szórendje. ÷
13. A főnévi jelző és a jelzett szó szórendje. ÷
14. Több jelző szórendje – általános áttekintés. *
15. **A halmozott és a többszörös jelző mibenléte. Példák.**
16. **A halmozott és a többszörös jelzők szórendje, helyesírási kérdései. Példák.**
17. **A mennyiségjelző és a minőségjelző sorrendje. Példák.**
18. Több jelző sorrendje a jelzők jelentése alapján. *
19. Több jelző sorrendje a jelzők alaki felépítése alapján.
20. A jelző kapcsolódása a jelzett szóhoz.
21. Az értelmezős szerkezet szórendje. *
22. Az értelmező mibenléte. Példák. *

KÖZBEVETÉS

A közbevetés mibenléte és funkciója

1. A közbevetés mibenléte. Példák. *
2. A közbevetés funkciója. Példák. *
3. A közbevetés alkalmazása. *

JELZŐI ÉRTÉKŰ HATÁROZÓK ÉS MÁS, VELÜK EGYENÉRTÉKŰ SZERKEZETEK VÁLTAKOZÁSA

1. Jelzői értékű hátravetett határozó – általános áttekintés. *
2. **A jelzői értékű hátravetett határozó mibenléte. Példák.**
3. A jelzői értékű hátravetett határozó használatának elfogadott esetei. ÷
4. A jelzői értékű hátravetett határozó helytelenítésének esetei. ÷
5. A határozók jelzősítése – általános áttekintés. *
6. **A képző értékű segédszók mibenléte. Példák.**
7. **A való és a lévő/levő képző értékű segédszók használata. Példák.**
8. **Más képző értékű segédszók használata (a való és a lévő/levő segédszókon kívül). Példák.**
9. **Az időviszonyokra való utalás a képző értékű segédszókban. Példák.**
10. A segédszó elhagyása a jelzősített határozókból. *
11. **Milyen nyelvtani felépítésű szavakból maradhat el a legkönnyebben a segédszó? Példák.**
12. Ragok, határozószók, névutók melléknévképzővel ellátva. ÷
13. Melléknevek képzése ragos névszókból. ÷
14. Melléknevek képzése névutókból. *
15. Melléknevek képzése határozószókból. *
16. Összetett mondat használata a segédszóval történő jelzősítés elkerülésére. ÷

A SZÓRENDET BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐK

1. A mondat hangsúlyos rész kiemelése. Példák. *
2. Egyéb kiemelések. Példák. *
3. A szerkezettagok, ill. állandósult szókapcsolatok tagjai közti távolság. *

NYELVI IDEOLÓGIÁK

1. A nyelvi belletrizmus mibenléte.
2. A nyelvi doktrizmus mibenléte.
3. A nyelvi elitizmus mibenléte.
4. A nyelvi homogenizmus mibenléte.
5. A nyelvi inszenszilizmus mibenléte.
6. A nyelvi invariabilizmus mibenléte.
7. A nyelvi izomorfizmus mibenléte.
8. A nyelvi konzervativizmus mibenléte.
9. A nyelvi naturizmus mibenléte.
10. A nyelvi necesszizmus mibenléte.
11. A nyelvi normalizmus mibenléte.
12. A nyelvi percepcionizmus mibenléte.

13. A nyelvi platonizmus mibenléte.
14. A nyelvi purizmus mibenléte.
15. A nyelvi szimplicizmus mibenléte.
16. A nyelvi szisztemizmus mibenléte.
17. A nyelvi uzualizmus mibenléte.

& JELMAGYARÁZAT

nyelvhelyességi ítélet, szabály, kívánalom

helyénvalósági ítélet, nyelvhasználati tanács

cáfolat, részleges vagy teljes ellenvélemény, korrekció, kiegészítés

stílusérték, használati érték

nyelvi ideológiák, más magyarázat

ellentét; fontos!

tudománytalan, elfogadhatatlan megállapítás, rossz példa vagy rossz eljárás, gyakorlat

sokkolóan tudománytalan, elfogadhatatlan megállapítás, rossz példa vagy rossz eljárás, gyakorlat

örvendetesen helyálló megállapítás

humor

& A SZERZŐSÉG KÖTETEI

2022

- Nyelvi váltakozások az igék körében. Nyelvhelyességi és nyelvi helyénvalósági kérdések.* Pozsony: Szenci Molnár Albert Egyesület. ISBN 978-80-974359-0-5. 208 p.
https://fphil.uniba.sk/fileadmin/fif/katedry_pracoviska/kmjl/2023_LI_01_Igek_v3.pdf
- Nyelvi váltakozások az igenevek körében. Nyelvhelyességi és nyelvi helyénvalósági kérdések.* Pozsony: Szenci Molnár Albert Egyesület. ISBN 978-80-974359-1-2. 97 p.
https://fphil.uniba.sk/fileadmin/fif/katedry_pracoviska/kmjl/2023_LI_02_Igenevek_v03.pdf
- Nyelvi váltakozások az igekötős igék körében. Nyelvhelyességi és nyelvi helyénvalósági kérdések.* Pozsony: Szenci Molnár Albert Egyesület. ISBN 978-80-974359-2-9. 180 p.
https://fphil.uniba.sk/fileadmin/fif/katedry_pracoviska/kmjl/2022_LI_03_Igekotos_igek_v5.pdf
- Nyelvi váltakozások a névszók körében. Nyelvhelyességi és nyelvi helyénvalósági kérdések.* Pozsony: Szenci Molnár Albert Egyesület. ISBN 978-80-974359-3-6. 252 p.
https://fphil.uniba.sk/fileadmin/fif/katedry_pracoviska/kmjl/2023_LI_04_Nevszok_v02.pdf
- Nyelvi váltakozások a névutók körében. Nyelvhelyességi és nyelvi helyénvalósági kérdések.* Pozsony: Szenci Molnár Albert Egyesület. ISBN 978-80-974359-4-3. 246 p.
https://fphil.uniba.sk/fileadmin/fif/katedry_pracoviska/kmjl/2023_LI_05_Nevutok_v02.pdf

2023

- Váltakozások a magyar nyelvben nyelvhelyességi és nyelvi helyénvalósági szempontból.* Pozsony: Szenci Molnár Albert Egyesület. ISBN 978-80-974359-9-8. 94 p.
https://fphil.uniba.sk/fileadmin/fif/katedry_pracoviska/kmjl/2023_LI_Valtozasok_a_magyar nyelvben nyelvhelyességi es nyelvi.pdf
- A magyar nyelvi váltakozások dialektális háttere.* Pozsony: Szenci Molnár Albert Egyesület. ISBN 978-80-69002-05-0. 88 p.
https://fphil.uniba.sk/fileadmin/fif/katedry_pracoviska/kmjl/Nyeal_Dialvalt_1.pdf
- A magyar nyelvi váltakozások kronolektális háttere.* Pozsony: Szenci Molnár Albert Egyesület. ISBN 978-80-69002-06-7. 86 p.
https://fphil.uniba.sk/fileadmin/fif/katedry_pracoviska/kmjl/Nyeal_Kronvalt.pdf
- A magyar nyelvi váltakozások stílusbeli háttere.* Pozsony: Szenci Molnár Albert Egyesület. ISBN 978-80-69002-08-1. 122 p.
https://fphil.uniba.sk/fileadmin/fif/katedry_pracoviska/kmjl/Nyeal_Stilvalt.pdf
- A magyar nyelvi váltakozások érzelmi háttere.* Pozsony: Szenci Molnár Albert Egyesület. ISBN 978-80-69002-07-4. 115 p.
https://fphil.uniba.sk/fileadmin/fif/katedry_pracoviska/kmjl/Nyeal_Expvalt.pdf

Magyar nyelvi váltakozások vizsgálata a Magyar nemzeti szövegtár segítségével. Pozsony: Szenci Molnár Albert Egyesület. 978-80-69002-09-8. 125 p.

https://fphil.uniba.sk/fileadmin/fif/katedry_pracoviska/kmjl/Korpvalt.pdf

A személytelenség kifejezésének eszközei. Nyelvhelyességi és nyelvi helyénvalósági kérdések.

Pozsony: Szenci Molnár Albert Egyesület. ISBN 978-80-69002-00-5. 149 p.

https://fphil.uniba.sk/fileadmin/fif/katedry_pracoviska/kmjl/Szemelytelenseg.pdf

2024

Nyelvi váltakozások a névelők körében Nyelvhelyességi és nyelvi helyénvalósági kérdések.

Pozsony: Szenci Molnár Albert Egyesület. ISBN 978-80-69002-12-8. 138 p.

https://fphil.uniba.sk/fileadmin/fif/katedry_pracoviska/kmjl/Nyeal_Nevelok.pdf

Nyelvi váltakozások a személyes és a mutató névmások körében. Nyelvhelyességi és nyelvi

helyénvalósági kérdések. Pozsony: Szenci Molnár Albert Egyesület. ISBN 978-80-

69002-11-1. 112 p.

https://fphil.uniba.sk/fileadmin/fif/katedry_pracoviska/kmjl/Nyeal_Szemmut_nevm.pdf

Nyelvi váltakozások a vonatkozó névmások körében. Nyelvhelyességi és nyelvi helyénvalósági

kérdések. Pozsony: Szenci Molnár Albert Egyesület. ISBN 978-80-69002-10-4. 185 p.

https://fphil.uniba.sk/fileadmin/fif/katedry_pracoviska/kmjl/Nyeal_Von_nevm.pdf

Nyelvi váltakozások a kötőszók körében. Nyelvhelyességi és nyelvi helyénvalósági kérdések.

Pozsony: Szenci Molnár Albert Egyesület. ISBN 978-80-69002-13-5. 113 p.

https://fphil.uniba.sk/fileadmin/fif/katedry_pracoviska/kmjl/Kotoszok.pdf

Váltakozó kötőszók. Nyelvhelyességi és nyelvi helyénvalósági kérdések. Pozsony: Szenci Mol-

nár Albert Egyesület. Pozsony: Szenci Molnár Albert Egyesület. ISBN 978-80-69002-

14-2. 108 p.

https://fphil.uniba.sk/fileadmin/fif/katedry_pracoviska/kmjl/Kotoszojegyzek.pdf

Az egyes és a többes szám használatával kapcsolatos váltakozások egyszerű mondatokban.

Nyelvhelyességi és nyelvi helyénvalósági kérdések. Pozsony: Szenci Molnár Albert

Egyesület. ISBN 978-80-69002-16-6. 112 p.

https://fphil.uniba.sk/fileadmin/fif/katedry_pracoviska/kmjl/Esza-tesza.pdf

Nyelvi váltakozások az egyszerű mondatokban. Nyelvhelyességi és nyelvi helyénvalósági kér-

dések. Pozsony: Szenci Molnár Albert Egyesület. ISBN 978-80-69002-17-3. 146 p.

https://fphil.uniba.sk/fileadmin/fif/katedry_pracoviska/kmjl/Egyszerum.pdf

ISBN 978-80-69002-19-7
EAN 9788069002197